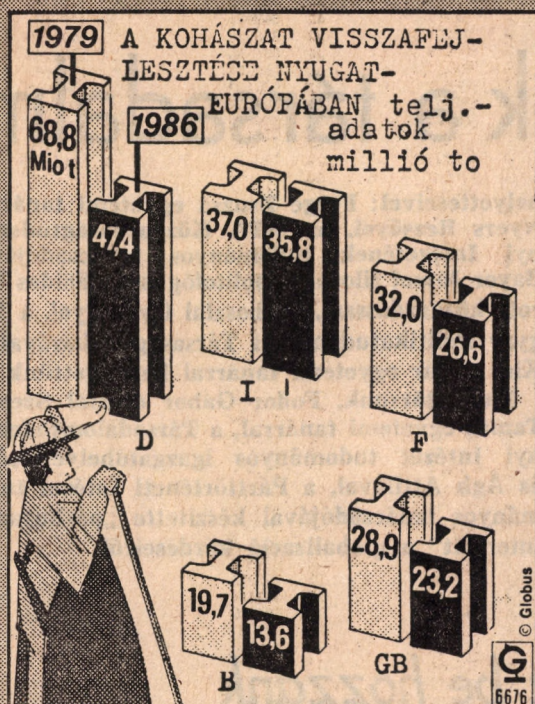

Apadó acélfolyam, átképzés

Nyugat-Európa nagy acélermelő országai is késve ismerték föl a nyersacél iránti kereslet drasztikus és maradandó csökkenését. Mindenesetre előbb, mint például Magyarország. Miként az osztrák Arbeiter-Zeitung grafikájáról kiderül, a Közös Piac öt, különösen nagy hagyományokkal és kapacitással rendelkező országa 1979-ben még 186,4 millió tonna nyersacél előállítására volt képes. Tavalyelőttre 146,6 millió tonnára csökkent az összteljesítményük. A visszafejlesztés a Német Szövetségi Köztársaságban volt a legnagyobb mértékű: mintegy harmadával csökkent az acélgyártó kapacitás, ami természetesen az iparág sok tízezer dolgozóját tette rövidebb-hosszabb időre munkanélkülivé, illetve kényszerítette átképzésre, új szakma megtanulására.

Mexikó példója

Adósságfogyasztás

Mexikó ismét a nemzetközi bankvilág kedvence lett. Közben latin-amerikai társai közül például Argentína augusztusban is kénytelen volt újratárgyalni ötvennégy milliárd dolláros adósságállománya visszafizetésének feltételeit, Mexikó likviditása minden kritériumnak megfelel. Míg 1982-ben Miguel de la Madrid államfő hivatalba lépésekor az ország tartalékai mindössze százmillió dollárt tettek ki — ez az összeg akkor háromnapos import ellenértékének felelt meg —, addig most az ország tizenötmilliárd dollár rezervvel büszkélkedhet. Akkoriban sokan reménytelennek tartották, hogy Mexikó eleget tud tenni a nyolcvanmilliárd dolláros adósságállománya után a hitelezőknek járó tízmilliárd dollár fizetési kötelezettségének. Ma viszont a probléma inkább az, mit kezdenek ezzel a sok pénzzel.

A tartalékoknak ugyanis — bár biztonságot adnak — hozadéka nincs. A kincstárban őrzött összegek után ugyanis senki sem fizet kamatot és tételekre itélve a pénz nem is hoz jövedelmet. Akkor is, a legtöbb latin-amerikai ország Mexikó helyzetét figyelve, joggal élhetne az ismert német közmondással: bárcsak az ő gondjai lennének az enyének is.

Fordul a kocka

1987 első felében mindenestre az ország kereskedelmi mérlege 4,5 milliárd dollár többletet mutatott fel, és a tartalékok állománya havonta emelkedett egymilliárd dollárral. A javulás kulcsa elsősorban a nem hagyományos és nem olajalapú kivitel ugrászerű növekedése. Az export ezen része tavaly negyven százalékkal bővült, és a javulás az idei év eddig eltelt időszakában eléri a harminc százalékot. Mexikó a térség jelentős szállítójává vált világsörben éppúgy, mint autókalkatrészekben. A kedvező helyzethez persze hozzájárul az is, hogy az ország éppen az Egyesült Államokkal határos. Ez a földrajzi előny hozta magával azt a gondolkodásmódot, amely szerint nem szükséges végtermékek gyártására törekedni, a határon túli beszállító státusa éppúgy előnyös lehet. Közben a kormány intencióinak megfelelően, a peso csak idén ötven százalékkal veszített értékéből a dollárral szemben, az amerikai vállalatok egyre gyakrabban „helyezték ki” alkatrész-, vagy részegységgyártásukat a szomszédba. A Rio Grande túlsó partjáról való vásárlásokat nagyban elősegíti az amerikai vámtarifa azon rendelkezése is, mely az USA-ban továbbfeldolgozásra kerülő, USA-beli tervek alapján készülő részegységek importját kedvezményes tételként kezeli.

Az ország gazdasági helyzetének külföld által is elismert javulása az állampolgárok bi-

zalmát is visszahozta. Korábban divat volt a dollárbevételek külföldre sibilása. (Az otthon tartott devizát be lehet fagyasztani, a hozzájutást meg lehet nehezíteni, míg a határokon kívül ilyen veszély nem fenyeget.) A magas reálkamatlábak viszont sok korábbi „menekültöt” is rábírtak arra, hogy egy részét hazahozzák annak a negyvenmilliárd dollárnak, mely az évek hosszú során külföldre került. Ez a 3,5 milliárd dollár is növelte az ország hivatalos tartalékainak összegét, míg az olajárak némi javulása kétmilliárdot hozott a konyhára.

Közös megegyezéssel

1987 márciusában az országnak hitelező bankok megállapodtak egy olyan kombinált kölcsönsomagban, amelynek keretében Mexikó hatmilliárd dollár összegben bankkölcsönhöz, új pénzhez jut, míg további 1,7 milliárd az olajárak csökkenése miatti kompenzáció jogcímén kerül folyósításra. A feltételek már akkor is a legkedvezőbbek voltak a latin-amerikai adósok közül, hisz az úgynevezett londoni bankközi kamatláb felett a hiteleket csak 13/16 százalékos kamatfelár terhelte, több mint húszéves törlesztési határidő mellett. (A mexikói feltételek azóta követendőként szerepelnek más országok, így a Fülöp-szigetek nemzetközi pénzügyi terveiben. Megismételni azonban ezt még senkinek sem sikerült a hasonló helyzetű fejlődőek közül.) Az ország pénzügyi helyzetének szilárdságát mutatja, hogy első ízben a kölcsönsomagból

csak októberben kerül sor egymilliárd dollár lehívására, a hatmilliárd feletti részt pedig közös megegyezéssel háromszáztizenkilencmillió dollárral még csökkenteni is lehet.

Nem költekeznek

Szó sincs persze arról, hogy Mexikó gazdasága „virágzó”, netán problémamentes lenne. Az infláció meghaladja (éves szinten) a százharminc százalékot és a javulás ellenére a százmilliárd dolláros adósságállomány komoly teherként nehezedik az országra. 1987 egyébként is rendkívül közel van már a hatéves elnöki mandátum végéhez, és ilyenkor a hivatalban levő államfő a tradícióknak megfelelően közpénzek bőkezű költségével igyekszik helyét a történelemben biztosítani. Ha minden jól megy, most erre nem kerül sor és a tartalékokat más, jobb célra fogják felhasználni. Nem is lesz azonban könnyű meghatározni, mire. El lehetne például a pénzt helyezni külföldi, természetesen elsősorban amerikai bankokban. Ezt az ország közvéleménye alighanem ellenszenvvel fogadná, hisz sokan éppen a bankokat tartják az ország jelenlegi gazdasági bajai fő okozójának. (Más kérdés, hogy a hiteleket persze nem a bankok vették fel, hanem saját elhatározásából Mexikó.)

A legvalószínűbb az, hogy a tizenötmilliárd dollár segítségével az ország megpróbálja visszavásárolni azokat a kölcsönöket, melyeket különösen kedvezőtlen feltételek mellett kénytelen törleszteni.

Gara Szabolcs

A MAGYAR NEMZETI BANK HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMAI

ÉRVÉNYBEN: 1988. MÁRCIUS 4.

Devizanem	Vételi	Közép	Eladási
	árfolyam 100 egységre forintban		
Angol font	8491,82	8500,32	8508,82
Ausztrál dollár	3484,74	3488,23	3491,72
Belga frank	135,59	135,73	135,87
Dán korona	741,65	742,39	743,13
Finn márka	1173,19	1174,36	1175,53
Francia frank	837,22	838,06	838,90
Hollandi forint	2523,00	2525,53	2528,06
Ír font	7552,74	7560,30	7567,86
Japán yen (1000)	371,62	371,99	372,36
Kanadai dollár	3827,24	3831,07	3834,90
Kuvaiti dinár	17370,74	17388,13	17405,52
Norvég korona	752,85	753,60	754,35
NSZK márka	2832,94	2835,78	2838,62
Olasz lira (1000)	38,45	38,49	38,53
Osztrák schilling	403,39	403,79	404,19
Portugál escudo	34,60	34,63	34,66
Spanyol peseta	42,17	42,21	42,25
Svájci frank	3424,59	3428,02	3431,45
Svéd korona	799,08	799,88	800,68
Tr. és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA dollár	4801,27	4806,08	4810,89
Ecu (közös piac)	5855,21	5861,07	5866,93

AZ ÁLLAMKOZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1988. FEBRUÁR 3-I KOZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Az 1988. február 8-tól alkalmazott határidős árfolyam-különbözeti százalékok változatlanul az 1988. február 6-i közlésnek megfelelően vannak érvényben.

A Magyar Nemzeti Bank 426/1984. számú közleménye szerint hivatalos a Magyar Hírlapban, valamint a bankszervek helyiségeiben közzétett lista.

Párhuzamos interjúk

Beszélgetések a társadalmi

Lapunk hasábjaink ezekben a hetekben az ideológiai-szellemi élet, a társadalomtudományos gondolkodás és gyakorlati cselekvés néhány olyan „műhelygondjába” igyekszünk beavatni az olvasót, amelyek az MSZMP által kezdeményezett és irányított kibontakozási programot szolgáló kutatások, töprengések, viták homlokterébe kerültek. Ennek során megszólaltatunk számos szakembert, akik egy-egy érintett kérdés kapcsán különböző megközelítések, lezártaság és a teljesség igénye nélkül adnak kifejezést nézeteiknek.

Pénteki számainkban eddig Andics Jenővel, Kozma Ferencsel, a Politikai Főiskola rektor-

helyettesével; Ferge Zsuzsa egyetemi tanárral, Nyers Rezsővel, az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének tudományos tanácsadójával, Bayer József filozófus-politológussal, Földes Károly közgazdásszal, Szoboszlai Györggyel, a Magyar Politikatudományi Társaság titkárával és Kiss Artúr egyetemi tanárral beszélgettünk.

Munkatársunk, Fodor Gábor ezúttal Szentés Tamás egyetemi tanárral, a Társadalomtudományi Intézet tudományos igazgatóhelyettesével és Ágh Attilával, a Párttörténeti Intézet tudományos tanácsadójával készítette „párhuzamos interjút” a globalizáció kérdéseiről.

Ágh Attila:

A világgazdaság tört be hozzánk

— Majd' egy évtizeden át azt hangoztattuk, hogy „betörünk a világgazdaságba”! Vágyak vagy realitások jelentkeztek ebben a szlogenben?

— Nos, ha ennek a fogalomnak van egyáltalán valami értelme, akkor az inkább úgy fogalmazható meg, hogy a világgazdaság tört be hozzánk, s hadd tegyem azonnal hozzá: drámai módon! A II. világháború után a kelet-európai szocialista országok egyfajta kollektív elzárkózásra rendezkedtek be a zsdánovi „két világ” modell alapján. Miközben a marxi szocializmusképben a nemzetközi dimenzió, a „világ-egészre” vonatkoztatott jegy meghatározó volt, mi ennek az ellenkezőjét valósítottuk meg, úgyszólván minden vonatkozásban. Az elkülönülés még az extenzív fejlődés követelményeinek is ellenálló nemzeti keretek közé szorítottaságokban jutott kifejezésre, ami szinte paranoiásan nyilvánult meg a szocialista országok egymás közötti elzárkózásában is. Még a „táboron” belül sem tanultunk meg igazán kereskedni, amiben döntő jelentő-

sége volt a szovjet modellt kopírozó struktúráknak és mentalitásoknak. Ezek az előzmények nagy szerepet játszottak abban, hogy a 70-es évek elejének világgazdasági válsága gátszakadás formájában tört be, s mindazok, akik azzal érveltek, hogy elkerülhetjük a „begyűrűzést”, egyszerűen nem rendelkeztek a globális világgazdasággal. Ezek nem vették észre, hogy a válság új jelenséget tükröz; hogy megszűnt a világ közvetítettsége; hogy az emberiség abba a korszakába lépett, amikor minden nemzet közvetlenül válik érintetté abban, ami másutt történik. Hangsúlyozni szeretném, ahol időben felismerték, hogy a világ egy másik, egy globális stádiumába lépett, s az uralkodó mentalitás nem próbált ezzel kapcsolatban konzervatív ellenállást tanúsítani, hanem — sok konfliktust vállalva — időben „magára engedte” a kivédhetetlen folyamatot, ott lehetőségek kínálkoztak az olyan gátszakadások elhárítására, mint amilyen például az adósságválság.

— Ezek szerint a globalizáció olyan jelenség, ami alól egyet-

len térség sem vonhatja ki magát?

— Erre azt felelném, hogy a kirekesztettség is a bekapcsoltság egy formája. Amikor a globalizáció megszervezte a világgazdaságot, betört abba, meghozta a válság képében. Bizonyos országok bekerültek egy „globális gettóba”. Ez mintegy 40–50 országot érint. Főként a „fekete” Afrikában, s a dél-, délkelet-ázsiai övezetben. Néhányan — mint például Burma — úgy vélték, hogy a globális világgal csak „deficitos kapcsolatba” kerülhetnek, s ezért inkább tudatosan kivonultak. De ezek a tagadásuk révén kapcsolódnak a globalizációhoz. Ezzel határozzák meg és egyszersmind ezzel büntetik is magukat, mivel a globalizáció tény, amit nem lehet meg nem történné tekinteni.

— Amint ön is utalt rá, nálunk is gondoltak arra, hogy a bekapcsolódás elkerülhető...

— Gondolni sok mindent lehet. De a politikában a hibás gondolkodásnak súlyos következményei lehetnek. A szocialista országokban ennek az el-

Szentés Tamás:

Globális világgazdaság: verseny és konvergencia

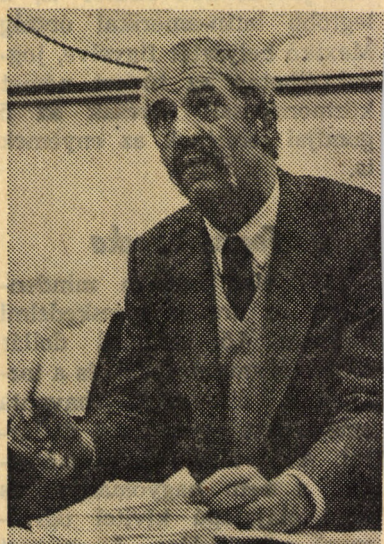
— A régióban, ahol élünk, még ma is aktív nemzedékeknek dátumszerűen jósolták, hogy a szocializmus mikor érheti utól, s utasíthatja maga mögé a vezető tőkés országok gazdasági fejlettségét. S mint-hogy ezek a jóslatok enyhén szólva nem váltak be, most egyfajta távlatvesztés kerített határába sokakat. Hogyan lehet ettől megszabadulni?

— Ezen csak az segíthet, ha szembenézünk a tényekkel, és megszabadulunk nemcsak egyes hamis dogmáktól, hanem a dogmatizmus szemléletmódjától is. A szocializmus eddigi fejlődése — még ha a torzulásoktól és szubjektív hibáktól eltekinthetnénk is — nemcsak azért nem felelt meg egy sor előzetes várakozásnak, mert nem a legfejlettebb térségekben bontakozott ki. Másról is szó van! Nevezetesen arról, hogy ez a folyamat egyelőre szűkségekben csak „mikrorendszerek” formájában, nemzeti keretek közé szorítottan indulhatott meg egy vele ellentétes „makrorendszer” közegében. A dogmatikus világmarxizmus abszolutizálta a társadalmi fejlődés nemzeti kereteit (így született a „szocializmus egy országban” sztálini tétele), megelégedve arról, hogy a kapitalizmus nemcsak nemzeti tőkés rendszereket, azok „alapjával” szolgáló tőkés nemzetgazdaságokat hozott létre, hanem világgazdasági is, a maga organikus világgazdasági „alapjával”. Ezért a mai kapitalizmus nem helyes pusztán az egyes tőkés országok nemzeti rendszereinek jelenségei alapján megítélni, és értékelni. A kapitalizmus — éppen, mert világgazdaság — nemcsak a fejlett modern tőkés társadalmakat jelenti, hanem az elmaradott társadalmakat is. Fejlettség és elmaradottság, modern és elavult — a tőkés világgazdaság történelmi fejlődésének két, egymást feltételező oldala. Már csak ebből is következik, hogy a kapitalizmus és a szocializmus, mint a társadalom történelmi formációit, nem le-

het úgy összevetni és értékelni, hogy egyik vagy másik tőkés ország társadalmát hasonlítjuk össze a szocialista országok vagy azok egyikének társadalmával. De egy ilyen értékelés ezenfelül azért is leegyszerűsített és hibás lenne, mert feltételeznék, hogy a szocialista fejlődés nemzeti keretek között teljesen autonóm módon és saját öntörvényei szerint kiteljesedhet. Vagyis, hogy a kapitalizmus mellett (melyről korábban ráadásul feltételezték a hanyatlás, haldoklás állapotába kerülést) létezik, s az előbbit utolérve és leahagyva teljesen felépülhet egy valóságos szocializmus (sőt, akár egy kommunista társadalom is). Holott valójában a kapitalizmus „meghaladása” és a szocializmus teljes felépítése egyszerűen nem következhet be nemzeti szinten. Ez még akkor sem volna lehetséges, ha a szocialista átalakulásra a legfejlettebb országban kerülne sor, és ha — tegyük fel — semmiféle torzulás és hiba nem kísérné egy ilyen országban a szocializmus fejlődését.

— Ezzel azt akarja mondani, hogy egy történelmi aktualitást nélkülöző kérdésre próbáltak aktuális választ adni azok, akik közvetlen célként fogalmazták meg a tőkés rendszer meghaladását?

— Igen, voltaképpen erről van szó, de ez a téves felfogás annak idején az elzárkózás és a hidegháborús szembenállás körülményeit is tükrözte, s általában azt a feltételezést is, hogy a szocializmus oly módon válik világgazdasággá, hogy egyre több ország szakad ki a tőkés világgazdaságból, és szigetelődik el a tőkés világgazdaságtól. Erre épült a békés egymás mellett élés koncepciójának az a felfogása, amelyhez sem a tőkés és a szocialista országok közötti aktív együttműködés, sem pedig a közöttük levő kölcsönös függőség és kölcsönhatások ténye nem tartozott hozzá. S ennek alapján fogalmazódhatott meg a létező szocializmusnak egy olyan modellje, amely — a

Bánkúti András felvételei

termelőerők fejlődésének azonos irányától eltekintve — mindenben a tőkés országokétól eltérő, sőt azokéval ellentétes vonásokat, ismérveket irt elő a szocialista társadalmak számára. Ha ennek a modellnek a tulajdonképpeni alapfeltételezését nem adjuk fel, és csupán annak egyes korábbi ismérveit cseréljük fel mai valóságunkat jobban tükröző vonásokkal (mint amilyen például a piac szerepe, a külföldi tőkével való együttműködés stb.), akkor — úgy vélem — sem a dogmatizmus szellemével nem tudunk végleg leszámolni, sem pedig társadalmi fejlődésünk valós problémáit, kádját a maga tényleges összefüggéseiben nem tudjuk feltárni.

Egy, ma még meghatározó módon tőkés jellegű (és egyetlen!) világgazdaság közegében a nemzeti keretek közötti szocialista fejlődés vagy a teljes elzárkózás (nemcsak a kudarcra ítélt, torzulásokat, lemaradást és erőszakos voluntarizmust hozó, de egyre kevésbé lehetséges) politikáját, tehát voltaképp a sztálini „modellt” írja elő, vagy pedig — valójában — csak viszonylagos mértékű és minőségű lehet!

Társadalmi fejlődésünknek, és pedig mind a szocialista át-

USA

Cégfelvásárlások a tőzsdeválság után

A tavalyi októberi tőzsdekrach után átfurmálódott az amerikai vállalatok egyesülési és felvásárlási gyakorlata, a szakemberek véleménye szerint kedvezően.

A tavalyi év első kilenc hónapjában és az azt megelőző évben a vállalatfelvásárlások többnyire már elszakadtak a termelési és a piaci érdekektől, a fő cél a cégrészvények árfolyam-emelkedésének minél teljesebb „lefölözése” volt. A részvényárfolyamok öt éven át tartó, gyakorlatilag szakadatlan emelkedése igen vonzóvá tette még az „értelmetlen” felvásárlásokat is, hiszen a megvásárolt vállalatot rövid időn belül jelentős részvényárfolyam-nyereséggel tovább lehetett adni.

Az egyesülési és felvásárlási láz 1986-ban érte el csúcspontját: egy esztendő alatt négy és félezer vállalat cserélt gazdát, a felvásárlási ügyletek összesített értéke valamelyest meghaladta a 200 milliárd dollárt. 1987-ben folytatódott a részvénytőzsdei árfolyamok gyors ütemű növekedése, s ez a folyamat az október 19-i tőzsdeválságig tovább korbácsolta a cégfelvásárlási mániát. A nyár végén az előrejelzések még arról szóltak, hogy 1987-ben az egyesülésre és a bekebelezésre fordított összegek új rekordot hoznak majd. Október közepéig 133,5 milliárd dollárt fordítottak az amerikai cégek erre, több nagy volumenű ügyletet pedig az esztendő utolsó két hónapjára időzítettek. Ezek nagy része azonban elmaradt, a tőzsdeválság és az év vége között mindössze 16,5 milliárd dollár értékben került sor vállalatok felvásárlására.

A tavalyi év első kilenc hónapjában több mamutegyesülésre és -felvásárlásra került sor a vállalati szférában. A legnagyobb ügylet a British Petroleum nevéhez fűződik, amely 7,8 milliárd dollárt fizetett ki a Standard Oil részvényeinek 45 százalékáért. Az AV Holdings a Borg—Warnert 3,8, a Kohlberg—Kravis—Robert az Owens-Illinoist 3,7 milliárd dollárért kebelezte be. Ezek mellett még több tucat milliárdos ügyletet kötöttek, a cégfelvásárlások többsége azonban egymilliárd dollár alatti összeget mozgatott meg. Összesen 3600 vállalat megvételére került sor 1987-ben.

A részvénytőzsdei szakemberek véleménye szerint az idén nem lehet számítani a cégfelvásárlási láz további enyhülésére, viszont számottevő változás várható a motívációban. Azt remélik, hogy a cégfelvásárlási indítékok átrendeződése kedvező hatással lesz az egész amerikai gazdaságra.

A várakozások szerint idén azok a vállalatok fognak felvásárlási tevékenységet folytatni, amelyek a kiszemelt cégeket nem árfolyam-spekulációból, hanem tényleges

termelési, műszaki és profilbővítési okból akarják bekebelezni. A tőzsdeügynökségek véleménye szerint visszatérnek a „régi szép idők”, amikor a felvásárlások hajtóereje nem a gyors meggazdagodás, hanem az átgondolt vállalati stratégia volt.

Az ideai vállalati egyesüléseket és felvásárlásokat az is befolyásolja, hogy a tőzsdeválság a legtöbb cég részvényének árfolyamát jelentősen mérsékelte, s így a szó szoros értelmében olcsóbbakká váltak a bekebelezésre kiválasztott részvénytársaságok. A már megkezdődött egyesülési tárgyalások és az előrejelzések szerint 1988-ban a cégfelvásárlás az elektronikai, az energetikai, a textilipari, a mezőgazdasági, valamint a pénzügyi ágazatban lesz a legaktívabb.

Ősztönzi a vállalatok terjeszkedését a dollár csaknem 60 százalékos értékvesztése a vezető tőkés valuták „kosarával” szemben. A dollár árfolyamának csökkenése fokozatosan javítja az amerikai vállalatok exportkilátásait és -lehetőségeit, így a cégfelvásárlások egyben a nemzetközi versenyképesség bővítését és a többlet-exportkapacitások megerősítését is szolgálják. Ugyancsak a „füziómánia” irányába hat az a tény, hogy 1988 a Reagan-adminisztráció utolsó éve. Ismeretes, hogy a jelenlegi kormányzat kevésbé veszi szigorúan a trösztellenes törvényt elődjénél. Azoknak a vállalatoknak tehát, amelyek trösztgyanús felvásárlásokra törekednek, még ebben az évben kell cselekedniük, mert a következő adminisztráció nagyobb figyelmet fog majd erre a területre fordítani. A Morgan Stanley cég vezérigazgatója nem véletlenül nyilatkozta nemrégiben: „1988-ban néhány igen jelentős vállalati egyesülésnek és felvásárlásnak lehetünk majd tanúi, amelyek évtizedekre előre meghatározhatják egy-egy nagyvállalat piaci stratégiáját és üzletmenetét”. Ezt a nyilatkozatot támasztja alá a beruházási bankok többségének véleménye, amely szerint a legnagyobb cégfelvásárlások a Fortune-féle „top-lista” első 100 vállalata közül kerülnek ki az idén.

A cégfelvásárlások nem minden esetben járnak a kiszemelt vállalat összes részvényének a megszerzésével. Az esetek többségében a felvásárló a célba vett cég részvényeinek többségét, vagy 50 százalékát szerzi meg. Tavaly 243 vállalat került 100 százalékban idegen cég tulajdonába. A teljes tulajdonjog megszerzésére 1987-ben a felvásárlók 29,4 milliárd dollárt fordítottak. (1986-ban a megfelelő adat 331 ügylet, illetve 46,4 milliárd dollár volt.)

A dollár jelentős értékvesztése igencsak vonzóvá tette a cégrészvények részleges, vagy teljes körű felvásárlását a külföldi vállalatok számára az USA-ban. Tavaly a külföldi vállalatok rekordösszeget, 38,9 milliárd dollárt fordítottak amerikai vállalati érdekelttség és tulajdonjog megszerzésére. A British Petroleum már említett, nagy értékű ügylete mellett nagy figyelmet keltett a Sony 2 milliárd dolláros „bevásárlása”: a japán óriásvállalat bekebelezte a CBS társaság hanglemezgyártó részlegét. Ugyancsak jelentős összegű — 1,7 milliárd dolláros — felvásárlást hajtott végre a British Printig and Communications vállalat, amely a Harcourt Brace-t szerezte meg.

Minden jel arra mutat, hogy a külföldi cégek idén még agresszívabb felvásárlási politikát és gyakorlatot tanúsítanak az Egyesült Államokban. Az Oppenheimer vállalat szerint idén a külföldiek elsősorban az amerikai feldolgozó ipari cégek iránt tanúsítanak majd megkülönböztetett érdeklődést. Tisztában vannak ugyanis azzal, hogy az amerikai export idén már jelentősen fog emelkedni a dollár értékvesztésének „gyümölcsként”, s ugyanakkor számukra nem megvetendő a nagy felvevőképességű amerikai piac sem.

A „fekete hétfőt” követő négy hónap cégegyesülési és felvásárlási eseményei, illetve irányzatai a megváltozott helyzetet tükrözik. Kérdés azonban, hogy tud-e érvényesülni az év folyamán a papírforma, hiszen a részvénytőzsde még mindig nem állt vissza a régi kerékvágásba, a Dow Jones ipari részvényindex napi kilengése igencsak eltér a „békeidőktől”.

Gara Szabolcs

Külkereskedelmi vállalat
közgazdasági osztálya

export-import ármunka végzésére,

elsősorban közgazdasági egyetemi
végzettségű, idegen nyelven tudó
és külkereskedelmi gyakorlatot szerzett

munkatársat

keres.

Fizetés: megegyezés szerint.

Jelentkezni lehet a 154-635-ös,
illetve a 154-623-as telefonszámon
vagy személyesen a Budapest I.,
Csalogány u. 6—10. sz. alatt.

Pályázati felhívás!

A Lenin Kohászati Művek

kellő szakmai jártasságú, vállalkozó szellemű,
közgazdasági, műszaki, kereskedelmi végzettségű

szakembereket keres

- a Nemesacélkovácsmű Leányvállalat
- a Csavar- és Fényesacélgyártó Leányvállalat
- az Acél- és Vasöntő Leányvállalat
- a Szociális Szolgáltató Leányvállalat
- a Miskolci Távhőszolgáltató Közös Vállalat
- az Ipari Elektronikai Közös Vállalat
- a Gépalkatrészgyártó Társulás
- a Kereskedelmi és Vállalkozási Központ
- a Rakodó és Szállító Leányvállalat
- a Nyomda és a Sokszorosító Kiszövetkezet
- a Kohászati Salakokat és Melléktermékeket Feldolgozó Leányvállalat
- a Mésző- és Dolomitbánya Leányvállalat jogi önállóságú, árutermelő és szolgáltató szervezetei üzleti tevékenységének menedzselésére.

A személyi jövedelem a vagyonérdekeltség szerinti vállalkozói megállapodás függvénye.

**Részletes felvilágosítást adnak a Lenin Kohászati Művek személyügyi központjában, levélcím: Miskolc, 3540
Telefon: 52-402, telex: 62-242**

A Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek Gyára pályázatot hirdet beruházási főosztály-vezetői munkakör betöltésére.

A kinevezés 5 évre szól, s alkalmasság esetén meghosszabbítható.

Feladat: a vállalat beruházási tevékenységének irányítása, a beruházások pénzügyi és műszaki tartalmának meghatározása, a lebonyolítás ellenőrzése.

A munkakör betöltésének feltétele:

- műszaki vagy közgazdasági egyetemi végzettség
- beruházási munkakörben (lehetőleg a gyógyszer-, illetve a vegyipar területén) szerzett legalább ötévi vezetői gyakorlat
- erkölcsi és politikai feddhetetlenség.

Az angolból és németből tett állami nyelvvizsga előny.

Bérezés: a munkakörre megállapított bértételen belül, megegyezés szerint.

A pályázat tartalmazza: a pályázó

- személyi adatait, részletes önéletrajzát
- eddigi és jelenlegi munkahelyeinek, beosztásának megnevezését
- szakmai tevékenységének részletes leírását
- iskolai végzettségét igazoló okiratainak másolatát.

A pályázatukat a megjelenéstől számított 30 napon belül küldjék el a vállalat személyzeti és oktatási főosztályára, cím: Budapest, Tó u. 1—5. 1325

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást nyújt Cservári Károly főosztályvezető a 692-853-as telefonon.

Helyzetjelentés a Mariahilferről

Ellentmondás az igények és a lehetőségek között

Nézze uram, egy stemplink van – Kinek jó a fekete átváltás?

Végre a Gerngross-szal szemben találunk parkírozóhelyet. Úgy érzem magam, mintha a Nagykörúton vadásznék a megállás lehetőségére. Minden második kocsi magyar rendszámú és természetesen jórészt tilosban parkol. Míg azonban otthon az ilyen cselekedet gyakran elnyeri méltó büntetését, itt a Mariahilferen honfitársainknak a jelek szerint nem kell félniük a büntetéstől. Alighanem az utca üzleteinek tulajdo-

olcsóbban — és azt Bécsben átváltani. Mint Magyarországon kiderül, ezt a módszert a Pozsony—Bécs hajót résztvevői már korábban alkalmazták. Van persze, aki „áruban utazik”. Szovjet pezsgő vagy kaviár számít slágernek. A többségnek azonban nincs szüksége ilyen megalázó csencselésre, hisz készpénzzel fizet. Felmerve a tíz négyzetméter utca-területre eső videók számát — nem is rosszul.

a lehetőségek közötti ellentmondás?

A fekete árfolyam ugyanis nem közgazdasági kategória abban az értelemben, hogy szintjét az átlagos kitermelés költségei határozzák meg. Ez a mutató inkább a határárfolyamhoz áll közelebb, hisz amíg „megéri”, lesznek az átváltásra jelentkezők. Nem kellene a hazai ellátást néhány millió dollárral látványosan javítani úgy, hogy kivételesen az importra nem „pakolnak rá” apait-anyait, versenyképessé téve elvileg a legszélsőségesebb fekete árfolyamot is?

Fáradtan, felkészületlenül

De térjünk vissza a Mariahilfer metróépítés miatt felbontott kövezetnek talajára. A magyar nem panaszkodhat, hogy magára hagyják. Nepperek tömege kíséri őket, igyekezvén rábeszélni honfitársainkat egy-egy előnyösebb üzletre. Önmagában az, hogy az eladóval magyarul lehet beszélni, nagy vonzerő. Meg hát általában Bécsben kulturáltabban lehet vásárolni, mint Budapesten.

Rettegve gondolok arra, mi lesz majd a vámnál. Mármint a magyarnál. Ha ez a tömeg ezzel a cuccal megrohamozza Hegyeshalmot... Kellemesen kell csalódnom. Vámtisztjeink eljárása kifejezetten udvarias és gyakorlatias. Tudatában vannak annak, hogy a nagy tömeget döntően olyanok alkotják, kik nem ez alkalommal kívánják megalapozni anyagi jövőjüket. Ahogy elnézem, figyelmüket csak a nagy értékű műszaki cikkek keltik fel, az ételmisszerre vagy ruhaneműre legyintenek. Ekkor már mögöttem van Nickelsdorf, jólesik büszkének lenni arra, hogy útlevéllel, mindennel együtt húsz perc alatt elhagyjuk a határterületet. Nem így történt Ausztriában. Behajtó autónkból csak azt látjuk, hogy sűrű sor állja körbe a vámépületet. Mint kiderül, magyarok ők, kik Mehrwertsteuer-papírjuk lepecsételése készülne. A helyzet botrányos, osztrák közegeink láthatóan közel a pánikhoz. Nem csoda, a vámos szűk szobájának íróasztalánál futószalagon pecsétel, miközben szobája szó szerint tömve van. Senki sem türelmetlenkedik persze, a hatóság tisztelete vérünkben van. Különösen most, hogy a pecsétől függ, visszakaphatjuk-e az áru árának húsz százalékát. A számla hátulján közöltek szerint a vámos adott esetben meg is tagadhatja az áhitott stemplit. Akkor például, ha az árut már használtuk volna. Márpedig ha valaki sielésre utazott volna ki és előtte Bécsben vett egy cipőt, aligha várta meg, míg hazaérkezett a hőmentes Magyarországra. Most azonban senki sem ellenőriz, csak pecsétel. A haladás így is lassú. Nem csoda, a nyolcvan-száz főből egy-ketten beszélnek csak németül. Ha az intézkedő közeg azt szeretné megértetni — egyébként teljesen jogosan —, hogy a stempli beütése előtt a vásárlónak rá kellene a számlára személyi adatait írni, már nehéz dolga van. Hát még ha útlevelet kér! Végül mindenki átáramlik a szomszéd épület tágasabb váróhelyiségeibe. Szerencsém van, előresodornak. Megjelenik a már ismert vámtiszt és ismét kezdetét veheti a nagy pecsételés.

A jelek szerint a szomszédainkat meglepte a magyar vásárlók árja, hisz eddig csak ahhoz voltak hozzászokva, hogy a tőlünk csomagokkal hazatérő osztrákokat vizsgálgatták. Sorra kerülők, nyújtom papírjaimat. Nem állhatom meg, hogy németül megkérdezzem, miért nincs segítség? Látni ugyanis még két osztrák közeget, kik minden bizonnyal gyorsan elsajátítanák a pecsételést. „Nézze, uram — válaszol a fáradt hang —, erre a rohamra nem vagyunk felkészülve. Ember még csak volna, de higgye el, csak ez az egy nálam lévő stemplink van.”

GARA SZABOLCS

A szerző felvétele

nosai szövetkeztek és talán inkább pauszálást fizetnek a rendőrségnek, csak ne bántsák a magyar járműveket. Az ilyen közbelépések ugyanis hamarosan elriasztanák hazánkfiat. Akkor pedig érezhetően csökkenne a Gerngross, Herzmanáky, Dusika és társai forgalma.

Bazári hangulat

Az általunk garantált forgalom már „ránézésre” sem lehet kevés. Amerre nézek, honfitársaimat látom, csomagokat cipelve, elektromos cikkek dobozaival küszködve. Nincs nehéz dolgom felismerésükben. Régi magyar szokás, hogy külföldön anyanyelvünkön nyugodtan lehet hangoskodni. Itt viszont a hullámzó tömeg legalább fele magyar és az osztrákok is egyre többet kénytelenek megtanulni. Kezd visszaállni a Monarchia, hisz visszajöszefi szinten már sokan tudnak. Kénytelenek — mi nemigen vagyunk — „a labanc szóra” foghatóak. Mellettem egy férfi lép oda az ételárúsítóhoz: kérek egy sört. Így morderül. A hölgy persze nem érti. Mutogatás következik. A sör előáll. Fizetés hörpölés. Majd a legnagyobb természeteséggel ismét: „Kérek egy sört”. A hölgy füle tanulékony, az üzlet most kézmozdulatok nélkül is megkötetik. Én egy virslit kérek. A boltból magyarul kérdeznek vissza: mustár?

Úgy érzem magam, mint a nyolcvanas évek elején az izztambuli bazárban. A magyar csoportok ott is elvégezték a dérek nyelvtérítő munkájukat, hisz a bejáratnál idős és gyermek egyaránt harsány „szeyasz öcsi” kiáltással üdvözölt. Mint kiderült, a kirándulók így szólították meg őket, ők meg ezt a „jó napot”-nak tartották. Mozgalmas élet folyt akkoriban ott. Honfitársaink ügyesebbje először kiáltotta az árat török lírában, majd közölte, hogy dollárja van és újabb harc következett az árfolyamért. Mikor ez is eldöntetett, jött az újabb valuta és alkualkalmom; Amos szappan került elő, melyet a keménydobozos Marlboro követett. Komoly teljesítmény volt üzletet kötni.

Ami van s ami nincs

A Mariahilfer egyelőre csak bágyadt utáztat, bár a későbbi fejlődés kezdeményei már megvannak. Száz forintért 15,60 schillinget adnak, miközben a cseh koronát kétszeresébe váltják. A sajtóhagyomány szerint érdemes koronát szerezni — persze a hivatalos árfolyamnál

Elgondolkoztató, hogy miközben az ország egyre inkább kénytelen a fogyasztási jellegű importtal takarékoskodni, az egyén egyre többet képes a magánimportjára fordítani. Az egyik legfőbb oknak én az úgynevezett BC-számla rendszerét érzem. Itt nem kell rokonságot igazolni, gyakorlatilag bárki küldhet nekem haza utazási célra pénzt. Gondolom, hatóságaink is gyanítják, hogy az átutalások egy része mögött forintkijárási, idegenforgalmi bevételeink részbeni privatizálása húzódik meg. Mégsem merül fel a konstrukció megszüntetése. Ez ugyanis automatikusan másodrendű állampolgárrá deklarálná azokat, kik más forrásból nem tudnának valutához jutni...

De tényleg, miért is kell nekünk, magyaroknak annyira a schilling? Személyes példamon talán megvilágíthatom. Kezdetben félrehúzódok — nem kívánok részt venni az árukért folytatott nagy tolokodásban. Aztán unalomból is körbenézek. Lakásfelszerelési részleg az egyik áruházban. Jé, egy barna WC-ülőke. Ráadásul tömör műanyagból. De kellene nekem a lakásomba egy! Szólitom tudós barátomat, ki szakmabeli, szerezz nekem Budapesten egyet. Nincs és nem is lesz, szól a válasz. Ha van, alighanem kétféret is meghaladja ára. Így 400 schillingért elfogadhatónak tűnik a high-tech „ezen prominens terméke”. El is viszem. Bécsben ugyanis egyrészt olyan cikkeket vásárlunk, melyek ott hon nincsenek, másrészt olyanokat, melyek nálunk drágábbak, mint a határokon túl. Ha a magánimport nem mennyiségi hiányt pótolna, még nem is lenne akkora gond. Áreltérések ugyanis társadalmi rendszertől függetlenül vannak országok között. Akkor se lenne baj, ha az abszolút hiánycikkek köre szűkülne. (Érzésem szerint éppen most nem ez a helyzet...) Akkor jött meg éppen az étvágyunk, kívántunk meg sokfajta fogyasztási cikket, amikor országunk „központilag” egyre kevésbé tudja azt vállalni. (Én kiskoromban még örültem, amikor apám az NSZK-ból egy cowboypisztolyt hozott, fiam már megvetően néz, ha turbómeghajtás nélküli távirányítós autót hozok neki. Egy kicsit valamennyien így vagyunk vele.) Kezdjük megszokni a jót. Büszkék voltunk és vagyunk — néhány környező országgal összehasonlítva — a jó ellátásra. Kérdés, milyen hatással lesz a forint—schilling bécsi árfolyamára az igények és

Magyarságkutatás

A csehszlovákiai Csallóközben és az ausztriai Burgenlandban folytatott magyarságkutatásról számoltak be szerdán Győrött, az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán. A felsőoktatási intézmény oktatóiból alakult kutatócsoport másfél éve végez a környéken feltáró munkát. A kutatás célja, hogy rögzítse az említett települések mai kulturális állapotát, összegyűjtse a még élő folklorhagyományokat, indíttatást és segítséget adjon az ottani helytörténeti kutatásokhoz. A hároméves programot 300 ezer forintos központi támogatással valósítják meg. (MTI)

Metrókonferencia

Tegnap az MTESZ székházában megkezdődött A metró és a város '88 elnevezésű háromnapos nemzetközi konferencia. Kerkápoly Endre, a Közlekedéstudományi Egyesület elnöke üdvözölte a résztvevőket, a 17 országból érkezett, mintegy 130 külföldi, valamint a 250 magyar szakembert.

Urbán Lajos közlekedési miniszter bevezető előadásában egyebek között elmondta: a helyi közlekedés feltételeinek a megteremtése, a különféle hálózatok kialakítása, a létesítmények megépítése és fenntartása, a járműpark beszerzése és üzemeltetése nagy hányadában állami feladat, s így jelentős terheket ró a költségvetésre.

A tanácskozás résztvevőit köszöntötte Pierre Lacont, a Nemzetközi Földalatti Vasúti Társaság (UITP) elnöke, majd Hans Herman Meyer, a Nemzetközi Földalatti Vasútbizottság elnöke tartott előadást a világ földalatti vasútjairól. Ezt követően a konferencia résztvevői szekcióüléseken folytatták munkájukat. (MTI)

Előrehozott bérfizetés

A Magyar Nemzeti Bank közleménye szerint az április 2-án és 3-án esedékes béreket március 30-án, a 4-én és 5-én járó munkabéreket pedig március 31-én kell kifizetni. (MTI)

Fesztiválkrónika

Campanella: Csalódás

Nem mind arany, ami fénylik — nem minden esemény világnívó a fesztiválon, mégha

világszerte jó nevű művészek állnak is a pódiumon. Aldo Ceccato vezényelte a Kongresszusi Központban az ÁHZ együttesét, s bizony nagyon sok öröme nem telt a koncertben. Ugyan Ravel La Valse című remekművét jó előadásban hallhattuk, sőt, nagyon jóban. Nemcsak a kidolgozás szempontjából, a színek megszólaltatásáról, de azért is, mert a dirigens fel tudta idézni a táncfantázia mögöttes rétegét is, azt, hogy itt tulajdonképpen haláltáncról van szó, egy korszak letűntéről (a kompozíció éve 1920!). Respighi Róma kútjai című szimfonikus költeménye sem volt rosszul előadva, csak talán maga a mű avult el kissé az évtizedek folyamán.

Ami a nagy csalódást okozta, az a koncert első fele volt. Az olasz vendégpianista, Michele Campanella Rachmaninov 3. zongoraversenyét játszotta. Campanellának ugyan csak jó hangzású neve van a nemzetközi rangsorban. Nyilván azért, mert félelmetes technikája nem ismer akadályokat. Ám a technika önmagában nem elég, ha mögüle mindenféle költség hiányzik. Pedig Rachmaninov késő romantikus stílusa — néha kevésbé, néha nagyon is szentimentális módon — megköveteli a poézist. Ebben a tolmácsolásban nem szóltak meg sem az érzelmek, sem pedig a szellemesség. Sőt, még a zenei plaszticitás, a ritmus kihegyezettsége sem. Ily módon persze az elavult szentimentális, néha filmzeneszerű réteg került előtérbe, s a mű unalmassá vált. Még akkor is, ha a zongoraszólam legnyaktörőbb technikai problémái is könnyeden valósultak meg. VP

Balettbemutató az Op

A Budapesti Tavasz Fesztivál hagyományai közé tartozik immár Operaház kamarabalettjének a premierje, amelyen fiatal koreográfus kollégáik segítségével — kortárs magyar zeneszerzők műveire írt legújabb rangidős mesterek is csatlakoztak produkcióikkal az induló pályára vagy Pártay Lilla és a közönség ezen kívül a Bécsből hazatérő budapesti László Péter és Hegyesi Aranka műveinek tapsolhat

Társasági szerződés

CD-TON Kft. néven kompakt hanglemezek gyártására vegyes vállalatot hoztak létre. A társasági szerződést szerdán írták alá Budapesten, a Duna Intercontinental Szállóban. A vegyes vállalat 250 millió forint alaptőkével kezdi meg tevékenységét; az összeghez 55 százalékkal járult hozzá a Videoton, 35 százalékkal a holland-NSZK-beli konzorcium, 5-5 százalékkal pedig a Hungaroton és a Magyar Hitelbank Rt. A társaság székhelye és telephelye Székesfehérvárott lesz.

A vegyes vállalat kompakt hanglemezek, egyéb műsor- és adathordozók gyártását, sokszorosítását, kiadását, hazai és külföldi forgalmazását végzi. (MTI)

KGST-bizottsági tanácsko

Gond a tőkésimpor

Szerdán Balatonfüreden megkezdődött a KGST Vegyipari Állandó Bizottságának 71. ülése.

A megnyitó ülésen Körvtélyes István ipari miniszterhelyettes, a vegyipari állandó bizottság elnöke, a magyar delegáció vezetője köszöntötte a résztvevőket, majd rámutatott arra, hogy a magyar vegyiparnak fontos érdeke a hatékony nemzetközi együttműködés, hiszen több KGST-országgal együtt országunk piaci felvevőképessége jóval kisebb, mint az optimális méretű gazdaságos gyártási kapacitás.

A továbbiakban a miniszterhelyettes arról beszélt, hogy az energiagényes termékek gyártásának szakosítására vonatkozó KGST-egyezmény feldolgozó vegyiparunk fejlődését gyorsította meg. Ennek részeként jött létre például a magyar-szovjet agrokémiai egyezmény, amelynek

A Hazafias Népfrent eln

Erősíteni az iskolák

A Hazafias Népfrent országos elnökségének pedagógiai bizottsága kibővített ülést tartott szerdán a HNF Országos Tanácsának székházában. Az eszmecsere a testület tagjain kívül meghívták a megyei népfrentbizottságok vezetőit és több munkatársát is.

A tanácskozáson Gázó Ferenc művelődési miniszterhelyettes tartott tájékoztatót időszaki oktatáspolitikai kérdésekről. Előjáróban hangsúlyozta: az 1984-ben elfogadott oktatásfejlesztési program, illetve az oktatási törvény hosszabb távra érvényes, az elképzelések hangsúlyait azonban hozzá kell igazítani a mai helyzethez. A két legfontosabb fel-

Ipari, építőipari, kereskedelmi vállalatok szervezésével foglalkozó Szervező Leányvállalat felvessz:

szervezési főosztályvezetőt

felsőfokú képesítéssel, legalább 5 éves számítógépes szervezői és 3 éves vezetői gyakorlattal,

szervezési osztályvezetőt

felsőfokú képesítéssel és legalább 4 éves számítógépes szervezői vagy programozói gyakorlattal,

programozási csoportvezetőt, programtervezőt, programozót

felsőfokú képesítéssel, IBM PC programozói gyakorlattal,

szervezőt

munkaügyi, bérelszámolási, számviteli folyamatok szervezésére legalább 3 év gyakorlattal, vagy kezdő szakembereket szakirányú felsőfokú képesítéssel.

A jelentkezést: „Magas kereset, színvonalos munka L.88” jellegre a kiadóra kérjük beküldeni.

Agyelszívás japán módra

A szinte állandósult amerikai—japán kereskedelmi ellentétek mellett mind több vita folyik a két ország hatóságai és vállalatai között a technológiaáramlás arányairól és jogszerűségéről. Elsősorban az amerikai cégek részéről hangzanak el vádaskodások, amelyek szerint a szigetország vállalatai sok esetben illegálisan szerzik meg az Egyesült Államokban kifejlesztett technológiákat.

Két évtizeddel ezelőtt Japánnak úgy sikerült gazdaságát exportorientálttá tennie, hogy az alapkutatások elvégzése helyett inkább kész licencket vásárolt, azokat továbbfejlesztette, majd az árukitelből származó bevételek jelentős részét újabb licencket vásárlására fordította. Abban az időben nem volt ritka a „legolcsóbb megoldás” igénybevétele sem, nevezetesen a kelandó árucikkek lemásolása, illetve a szabadalmak és licenckek illegális átvétele. Napjainkban ez a tevékenység finomabb módszerekkel folytatódik, sőt a szigetország módszeresen átszivattyúzza a Made in USA termékek szellemi tartalmát. Nem véletlen, hogy az amerikai vállalatok részéről felerősödtek és megsokszorozódtak a japánellenes vádaskodások. A tőkés világ első számú gazdasági hatalma nehezen akarja tudomásul venni, hogy a szigetország a high-tech ágazatok többségében ledolgozta hátrányát, egyes területeken pedig világelsővé tett szert. (Érdemes megjegyezni, hogy 1965-ben az Egyesült Államok részese mége 69 százalék volt a hat vezető tőkés ország kutatásra és fejlesztésre fordított kiadásából, 1986-ban azonban részaránya 55 százalékra mérséklődött.)

Japán beérte, illetve megelőzte már az USA-t többek között az integrált áramkörök, a száloptika, a nagy sebességű számítógépek és a polimerek fejlesztése területén. Néhány esztendővel ezelőtt ezekben az ágazatokban még tetemes volt az Egyesült Államok előnye, napjainkban azonban a lemaradást az amerikai vállalatok ezen termékcsoportok kereskedelmében is saját bőrükön tapasztalják. Nem meglepetés tehát, hogy az amerikai cégek több japán nagyvállalatot perbe fognak, jogtalan technológia használatá miatt.

A Corning Glass például azzal vádolja a Sumitomót, hogy az egyszerűen ellopta a száloptika kábel licencét. A Honeywell szerint öt év óta a Minolta engedély nélkül alkalmazza fényképezőgépeinél az amerikai cég által kifejlesztett autofókusz technológiát. Az IBM és a Fujitsu több mint öt esztendeig pereskedett egy állítólagos szoftverkopintás miatt. A két vállalat nemrégiben peren kívül megállapodott az ügy elsimításában, a Fujitsu már nem tagadta az IBM vádjait... S a példákat még hosszasan lehetne sorolni, de mindegyikük azt bizonyítja, hogy a japán exportszerekek új lendületet adtak az amerikai vállalatok jogos vagy jogtalan támadásainak.

Az amerikai tudósok és a vállalatok véleménye szerint az USA-nak jobban kellene őriznie szellemi vagyonát, kutatási eredményeit, mert Japán a jövőben sem fog „bibeledni” az alapkutatásokkal, s a kreativitást is másoknak hagyja meg. Folytatja a licencket vásárlását és továbbfejlesztését, emellett mindent elkövet annak érdekében, hogy szakemberei minél több „szellemi morzsát” csipegessenek fel a külföldi vállalatok és egyetemek kutatóintézetében.

Jól jellemzi a japán érdeklődést az amerikai technológiák és technika iránt, hogy az USA kereskedelmi minisztériumának

adatai szerint a szigetország cégei 1986-ban már 697 millió dollár licencdíjat fizettek ki amerikai vállalatoknak. Két esztendővel korábban ez az összeg nem érte el az 550 millió dollárt. Ugyancsak sokat mond, hogy tavaly mindössze 800 amerikai tanult japán egyetemeken, az USA-ban viszont 13 ezer volt a japán egyetemi hallgatók száma. Az amerikai vállalatok, egyetemek, kutatóintézetek nagy számban fogadnak kutatókat a szigetországból. Ezek a szakemberek az esetek többségében nem tudósok, hanem vállalati szakemberek. Jogos tehát az amerikai cégek félelme, hogy a japán szakemberek, miután „megszívták” magukat az USA-ban, a megszerzett tudással saját vállalatuk exporteredményeit gyarapítják. Ugyanez vonatkozik az amerikai cégek japán alkalmazottaira is. Míg a fejlődő országokból érkező egyetemi hallgatók és kutatók nagyobbik része véglegesen letelepedik az USA-ban, a Japánból érkezettek 5—10 év után hazatérnek. A Fortune magazin egyenesen így fogalmaz ebben a kérdésben: a szorgalmas japánok 5—10 év alatt jelentős ismeretanyaghoz jutnak az Egyesült Államokban, majd pedig lelkiismeretesen hazaszállítják az amerikai agyak termékeit. Majd arra figyelmeztet, hogy ideje lenne már megfelelően védeni „az amerikai agyak termékeit”.

Nem titok, Japán úgy is igyekszik az amerikai kutatóhelyek közelébe férkőzni, hogy jelentős összegekkel járul hozzá egyes amerikai vállalatok K+F tevékenységéhez. Míg 1980-ban a japán vállalatok csak kétmillió dollárt fordítottak erre a célra az Egyesült Államokban, tavaly ez az összeg elérte a 200 milliót. A szigetország vállalatai általában a kevés tőkével, de nagy szellemi kapacitásokkal rendelkező kis- és középméretű amerikai cégeknek „nyúlnak a hónuk alá” dollármillióikkal.

Az amerikai vállalatok véleménye szerint japán partnereik jóval előbbre tartanak szellemi eredményeik és tőkéjük védelmében. Ezért is tűnik a két ország közötti technológiaáramlás egyirányú utcának. Az amerikai tudományos élet azonban önkritikusan elismeri, hogy a vállalat és az egyetemi kutatók nem élnek kellőképpen a Japán nyújtotta lehetőségekkel. Nem készülnek fordítások a japán műszaki és tudományos kiadványokról, és kevés amerikai szakember utazik a szigetországba tudományos céllal. S többnyire nem élnek az amerikai kutatók azzal a lehetőséggel sem, hogy — egy felmérés szerint — a japán cégek mintegy 50 százaléka szívesen fogad hosszabb időre is amerikai szakembereket laboratóriumaiban.

Az idén az amerikai vállalatok és egyetemek kutatóintézetei várhatóan már jobban őrzik titkaikat japán versenytársaik elől, de a viszonylag késői ébredés komoly árokat okozott az amerikai exportnak. S egyelőre arra sem lehet számítani, hogy a technológiaáramlás kétirányú utcájában Japán irányából is lényegesen megnövekedjék a forgalom.

KIÉ A T

A több száz téeszt fenyegető gazdasági lehetetlenülést csak úgy lehet elkerülni, ha ezek a gazdaságok életképes, új szervezeti-működési formát teremtenek maguknak. Hogyan segíti a szövetkezeteknek ezt az alkalmazkodási kényszerét a jog? A csőd közelébe került üzemek mind drámaibb „túlélési” küzdelmében pedig egyáltalán lehet-e jogi kérdésként kezelni a struktúraváltás rendkívüli bonyodalmait?

A szövetkezeti törvény a státusváltozást a közgyűlés hatáskörébe utalja. Elméletileg! Mert ez a főszabály éppen a mezőgazdasági termelőszövetkezeteknél érvényesül a legkevésbé. Itt ugyanis a személyes munkavégzésen túl meghatározó szerepe van az alapítók vagyonegyesítésének (például a termőföld), ami a tagsági vagyon szigorú felosztási tilalmában jelentkezik. Ez viszont a létező és a még most születő szövetkezeti típusok, formák szerkezetmozgását egyaránt megbénítja.

Egy és oszthatatlan

A téesz, a szakszövetkezet és a halászati szövetkezet — a szövetkezeti vagyon oszthatatlansága miatt — mind ez ideig nem alakulhat át kistermelők szövetkezetévé. Például a felszámolt téesz volt tagjai a tulajdonukban lévő földek közül csak azokkal alapíthatnak kisszövetkezetet, amelyek nem kerültek a téesz használatába.

Az is nehezen járható út, ha a téesz a szakszövetkezeti gazdálkodást kívánja választani. A szabályozási elv — formálisan ugyan a hatékony nagyüzemi gazdálkodás oltalmáért — ezt a lehetőséget amiatt szűkíti le egyedi kivételre, mert az utóbbi forma tág teret hagy a közös vagyon felosztásának.

A rendezési elv tehát az, hogy egy téesz csak a MÉM, a PM és a TOT együttesen kiadott előzetes hozzájárulásával alakulhat szakszövetkezetévé.

Érdemes egy pillantást vetni rá, hogy az egyéni kisüzemeket leleményesen jogi szemlélyé integráló — éppen születő — új jogintézmény, a kistermelők szövetkezeté meennyiben veszi át a közös vagyon oszthatatlanságának dogmáját. Az előrelépés itt kétségtelen, hiszen a jogutód nélküli megszűnés elveti a vagyonfelosztás tilalmát. És a téesz pontosan emiatt nem alakulhat át kistermelők szövetkezetévé. A működő szövetkezet közös vagyonából még a kilépő vagy kizárt tag sem igényelhet részt, tehát nem juthat részesedéshez a közös tevékenységből előállt vagyonszaporulatból sem. Ugyanakkor a közös vagyon által nem fedezett szövetkezeti tartozásokért a tagok a szövetkezet megszűnése esetén az egy éven belül felvett részesedésük arányában, annak legfeljebb 50 százalékáig felelnek.

A kilépett vagy kizárt tag a szövetkezet megszűnésekor sem juthat alanyi jogon tulajdoni részéhez: a tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyonot ugyanis azok között kell felosztani, akik a megszűnést megelőző három éven belül a termelőszövetkezet tagjai voltak. A szabályozás tehát a kockázati elemek túlsúlyával terheli a tagokat és ennek rendeli alá vállalkozói érdekeltségüket is.

Szimulált érdekeltség

A vagyonfelosztás tilalmával gúzsba kötött jogalkotás így — bármily progresszív szándéka ellenére — legújabb intézményeivel sem hozhat döntő fordulatot a kistermelői kedv fellendítésében. Márpedig a szövetkezeti státusváltozások szempontjából az sem közömbös, hogy a mai pénzügyi szabályozók egyértelműen ösztönzik az ésszerű szerkezetátalakítást. (Az új vállalatok működésük első évében 55, második évében 35, a harmadikban pedig 25 százalék nyereségadó-kezdményben részesülnek.) A jelzett tulajdonjogi diszfunkciók miatt azonban ez a preferencia a szövetkezeti szektor javára aligha érvényesülhet.

A szövetkezeti vagyonnak, mint csoporttulajdonnak a hatályos jogban megmerevedett oszthatatlansága döntően két területen áll ellen a szövetkezetek létfontosságú megújulásának. Egyfelől kizárja, hogy a tag a vagyonnal, illetve annak meghatározott részével vagy hányadával tulajdonosként rendelkezék. Sajnálatos, de az elsajátítási hatalomnak e hiányát a részjegy, a célrészjegy, a termelési-fejlesztési hozzájárulás és az újabban bevezetni kívánt vagyonjegy együttesen sem pótolhatják. Ezek a tulajdongyakorlást legfeljebb — jól-rosszul — szimulálni képesek, ezért a tag elesik a vállalkozáshoz szükséges anyagi-érdekeltségi indítékoktól.

Másfelől e dogma nemcsak azt gátolja, hogy a téesz a tőkepiacon önálló tulajdonosként lépjen fel (tehát mobil tőkét saját érdekei szerint áramoltassa, befektesse, értékesítse stb.), hanem drasztikusan hátráltatja adottságainak és igényeinek jobban megfelelő (esetleg optimális üzemméretű) más típusú vagy formájú szövetkezeté váló átalakulásában is.

Nyilvánvaló, hogy a szövetkezeti kötött vagyon emellett kategorikusan tagadja a részvényjogot, hiszen az a zavartalan, szektorsemmleges tőkeáramoltásra, a társulási szabadság alapelveire épül. Nagyon is érthető, ha a szövetkezeti mozgalom nem meddő elméleti vitákat, hanem azonnal ható, sikeres terápiát vár e mind feszítőbb erejű ellentmondásoknak a feloldására. Csakhogy elméleti megalapozás nélkül egyáltalán lehet-e megindulni, majd bármennyit is előrehaladni ezen az „elnehezült” terepen?

Elméleti ballasztok

Van olyan nézet, amely a szövetkezeti tulajdon korszerűsítésének kulcsát a munkaszervezet és a tulajdonosi szervezet további radikális szétszakításában véli megtalálni. Ezért a szövetkezetet részvénytársasággá alakítaná, a dolgozói kollektívát névérték nélküli részvényhányad juttatásával társtulajdonossá tenné, míg az oszthatatlan vagyont szövetkezeti alapítványba utalná.

Józan számítások a szesziparban

Az alkohol nyomorba dönti a családokat — ezt a hirdetést Indiában tették közzé, tömény italok cím-kéjére nyomtatva. Az ázsiai példa korántsem egyedüli. A hetvenes évek második felétől kezdve fokozódó nyomás nehezedik az erősebb italokra, az egészségesebb életmódra való nevelés érdekében. A cél nem elsősorban az, hogy az emberek hagyják abba az alkoholtartalmú nedűk fogyasztását — ez alighanem irreális volna. A kormányok és társadalmi szervezetek által támogatott kampányok inkább arra irányulnak, hogy a tömények helyett más, alacsonyabb alkoholtartalmú italok fogyasztását népszerűsítsék. 1976 óta tíz nyugat-európai ország hozott rendelkezést az alkoholtartalmúak hirdetésének korlátozásáról és a példát már olyan hagyományosan alkoholfogyasztó nemzetek is követni kezdik, mint Franciaország, Olaszország vagy Görögország. Ausztráliában este fél kilenc előtt nem tűnhet fel a képernyőn jellegzetes üvegforma.

Négyfajta erősség

A különféle mozgalmak sikerét elősegíti, hogy a szeszgyártók nem képeznek velük szemben egységes frontot. Azok, kik forgalmuk nagy részét a tömények eladásából nyerik, nyilvánvalóan a legkedvezőtlenebb helyzetbe kerültek, míg a borok és sörök

előállítói — hisz' nedűik kedvelőinek száma még növekedhet is — akár az egészségvédő programok támogatóinak is felfoghatók. Tény, hogy az égetett szeszes italok értékesítése a fejlett tőkés országokban stagnál vagy visszaesik. Csak néhány kivétel van. Jól tartja például magát a skót malátawhisky, néhány „fehérru”, mint a vodka és gin. Ezek sem mindenütt. Japánban például a whiskyeladásokra végzetes csapást mért a socsunak nevezett hagyományos fehér nemzeti ital, melyet gyártói négyfajta erősséggel hoznak forgalomba. A vevő igénye más oldalról akár évszázados recepteket tud megváltoztatni. Az angol Greenall Whitley cég, a fogyasztók ízlését követve, alacsony alkoholtartalmú vodkát dobott a piacra.

Edzett tengerészkapitányok persze undorral köpnék ki ezt a gyenge lötytyöt. A gyártók azonban tudják, hogy ha ők maguk nem újítanak, megteszi azt valaki más a konkurenciától. A csökkenő piac megtartásáért ezen ágazatban is kiéleződött a harc. A versenytárs kikapcsolásának pedig egyik leghatékonyabb módja annak felvásárlása. A sort 1986-ban az Allied-Lyons nyitotta, mely 1,8 milliárd dollárért vette meg a kanadai Hiram Walker bor- és töményrészlégét. A szakmai megfigyelők idegeit aztán az angol Distillersért folytatott csata borzolta, a Guinness és az Argyll har-

cában az előbbi nyert. Még nincs vége. Napjainkban Franciaországban a Martell sorsa a tét. A vállalatért ketten versenyeznek, az amerikai Seagram és az angol Grand Metropolitan. Egyik céget sem lehet a szakmában kezdőnek nevezni. A Seagram sikeres pályája során már megszerezte a Mumm pezsgő márkájának tulajdonjogát, magáénak mondhatja a Glenlivet és Chivas Regal whiskyket éppúgy, mint a hengerdobozos „száz skót dudás”-t. A rumot kedvelők sem kerülhetik meg a Seagramot, a gyár a Morgan kapitányt ajánlhatja, míg az ebéd utáni kortyokat kedvelők az álarcos lovag képével hirdett Sandemant fogyaszthatják. A Grand Metropolitan sem számít a szakmában kezdőnek. Néhány ismertebb márkái közül: Gilbey's gin, Baileys Irish Cream, Croft sherry, J and B whisky.

A kulisszák mögött

A Grand Metropolitan, bár világalósó a szeszes italok piacán, mégis érdekes számára a Martell, hisz súlya éppen Franciaországban, a minőségi italoknál csekély. A Seagram számára pedig a fúzió jelentősége az volna, hogy segítségével a konyakok és pezsgők kategóriájában a vállalat második lehetne a Moët-Hennessey — Louis Vuitton csoportot követve.

Mindkét versenytárs foglalkozott már a Martell-cég részvényeivel, a Grand Metropolitan 20 százalékot szerzett, míg a Seagram a pakett 12 százalékát mondhatja magáénak. Az amerikai cég azonban bizalmas tárgyalások sorozatát folytatta a színpalak mögött a Firino Martell családdal, mely az érintett vállalkozásban többséggel rendelkezett. A tavalyi év végén a megbeszélések eredményt hoztak, az alapító örökösei késznek mutatkoztak a részvények 41 százalékának elidegenítésére. A Seagram győzelme kétségtelenné tűnt, összes részesedése ugyanis 53 százalékra nőtt volna. A pénzügyminisztérium azonban közbeszólt, és a vásárlást érvénytelennek nyilvánította.

Mit mondanak a jogászok?

Ettől kezdve a főszerepet jogászok vették át. A minisztérium véleménye szerint a Seagrammal történő fúzió azért törvénytelen, mivel az amerikai cég a Martell-részvényeket nem a tőzsdén, hanem közjegyző közbeiktatásával, a családától közvetlenül vette meg. Persze, replikálnak tengerentúlról, külföldi cég nem is járhatna el másképp a távolból. Ha ők is franciák lennének, a kutyát sem érdekelné, hogyan szerezték meg a részvényeket. Igaz, az ügylet pénzügyminisztériumi jóváhagyására sem lenne szükség. A tőzsdei műveletek szakértői csak szétáráthatják kezüket, jogszabály ilyen esetre konkrétan nem szól. Az eset könnyen bíróság elé kerülhet és évekig is eltarthat.

(— asz. —)

Esti Hírlap 5

1988. március 5., szombat

zene. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Et-tore Bastianini Verdi operájából énekel. — 19.35: A Kell-vonásnégyes hangversenye. — Kb. 20.30: Egy pálya vonásában. — Kb. 21.35: Madrigálok. — 21.48: Dvorák: IX. (Újvilág) szimfónia. — 22.35: Egy pocso-lya emlékirata. — 23.30: Hí-rek. Időjárás.

Március 6., vasárnap

KOSSUTH:

6.00—8.25: Vasárnapi Újság. — 8.25: Műsorismertetés. — 8.30: Énekszóval, muzsikával. — 8.57: Reklám. — 9.00: „Most már emlékek is mozdulnak bennem...” — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Öt kontinens hét napja. — 10.20: Örökzöld dallamok. — 10.54: Édes anyanyelvünk. — 11.00: Gondolat-jek. — 12.00: Déli Krónika. Sport. — 12.15: Harminc perc alatt a Föld körül. — 12.45: Egy kerty tenger. — 12.55: Radioton korongok. — 13.20: Az élő népdal. — 13.30: Szonda. Tudományos magazin. — 14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Művészlemez-15.00: Pantaleón és a hölgyvendégek. — 16.00: Hírek. Időjárás. Műsorajánlat. — 16.08: Lemezműzeum. — 17.00: Jelen-időben. — 17.30: Az Allami Népi Együttes felvételeiből. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.30: Hírek. Időjárás. — 18.40: Saintré lovag története. Miért szeretem? — 19.13: Népszerű filmmelódiák. — 20.04: Verseit elmondja: Károlyi Amy. — 20.19: Erkel: Hunyadi László. — 22.00: Hírek. Időjárás. Totó. — 22.10: Sporthíradó. — 23.10: Zenetörténeti érdekességek. — 23.47: Népzene Ghánából. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.13—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

6.00: Dallamoktól. — 7.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 7.05: A római katolikus egyház féltörája. — 7.35: Vasárnapi orgonamuzsika. — 7.52: Torna. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Alice Tükörországban. — 8.46: Az MRT gyermekkórusa énekel. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: Mese-zene gyerekeknek. — 9.43: Ki kérdezett? — 11.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 11.05: Vasár-napi koktél. — 12.00: Reklám. — 12.03: Jó ebédhez szól a nő-ta. — 12.50: Sport. — 13.00: Hí-rek. Időjárás. Útközben. — 13.05: Mikrofon-próba. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés. — 14.00: Szászország Színház. Jézus tanítványai. — 14.55: Mu-zsikáló természet. — 15.00: Hí-rek. Időjárás. Útközben. — 15.05: Táskarádió. — 16.00: Poptarisznya. — 21.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 21.05: Társalgó. — 22.30: Az 1987. évi Nordring dzsesszfesztivál mű-

Reklám. — 18.50: Tom és Jer-ry. Amerikai rajzfilmsorozat. 1. Egy szer fent, aztán lent. 2. Irányított egereitű. 3. A repülő macska. — 19.10: Esti me-se. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Vers minden-kinek. Petőfi Sándor: Vérmé-ző. Elmondja: Helyes László. — 20.10: Ha mi egyszer kinyit-juk a szánkat... Fejezetek a közelmúlt humorából. IV.3. rész: „Miért lettem pesszimis-ta?” — 21.20: Szerielem... Verses-zenés összeállítás. — 22.00: Vidám forgácsok. Ösz-szeállítás klasszikus burlesz-kekből. Egy éjszaka a mulató-ban. (FF) — 22.15: Sándor Pál sorozat. Szabadíts meg a gonoszról! Magyar film (1978) (16 éven felülieknek!) — 23.40: Híradó 2.

2. MŰSOR:

14.50: Képűség. — 14.55: Fe-dettpályás atléta! Európa-bajnokság I. nap. Közvetítés a Budapest Sportszarnokból. — Kb. 18.20: Movi-krónika. — 18.30: Kitérés. Angol balettl-film. — 18.45: A köztalálót a mai értékekig. Társadalmunk és az erkölcs. (A Politikáról gondolkodva című sorozat II. adása.) — 19.30: A finn csoda. II.2. rész: Művészi formaterve-zés (ism.) — 20.00: Képűség. — 20.05: Véres salétrom. Chi-lei film (1969) — 22.00: Ha mi egyszer kinyitjuk a szánkat... R riportmelléklet IV.3. rész. — 22.20: Képűség.

VASÁRNAP

8.55: Tévétorna gyerekeknek. — 9.00: Képűség. — 9.05: Ovodások filmműsora. 1. Matej, a ló. — Matejt megpatkolják. Csehszlovák kisfilm. 2. Mesék a mezőről. — Hogyan hancú-roztak a medvebocok az erdő-ben? Lengyel kisfilm. — 9.25: Miki és Donald. Amerikai rajzfilmsorozat. XIII.5. rész: Golyva-óra — Nyúl nyom — Bajban a bolyban (ism.) — 9.45: Benji. Amerikai filmsoro-zat. XIII.9. rész: A baj nem jár egyedül. — 10.10: Orrom krumpil, hajam kóc. Ellopták a hangomat. — 10.20: Peter's pop-show — 1987. III.1. rész. — 11.20: Másfél millió lépés Magyarországon. Végig az orszá-gos kék túra útvonalán. XIV.9. rész: A Vértes erdejé-ben (ism.) — 11.55: Hírek. — 13.35: Képűség. — 13.40: A Kö-zönségszolgálat tájékoztatója. — 13.45: Gregory Peck sorozat. Iden a cowboyok között. Amerikai westernfilm (1958) — 16.25: Kapcsolat. Társasjáték. — 17.05: Betűreklám. — 17.15: Delta. Tudományos híradó. — 17.40: Reklám. — 17.45: Nézzük együtt — Kovalik Károlyval. — 18.15: Reklám. — 18.20: Csala-di torna. — 18.25: Meséről me-sére. 1. Potyka vizimánó és a furfangos Vendel. — Vendel keresztpata lesz. Csehszlovák rajzfilm. 2. Magyar népmesék — Kacor király. Magyar rajz-film. 3. Pom pom mesél. — Az ásitó sárkány. Magyar rajz-film. — 18.55: Reklám. — 19.00: A Hét. — 20.00: Híradó. — 20.10: Zenés Tv-színház. Kál-

József Attila Színház. Mac-my girl (Premier 4. 7) — Jur-ta Színház: A vigég (7) — Lé-zerszínház: Laserland (6); Pink Floyd (fél 8) — Szkné Szín-ház: Az ezereves birodalom (7) — Radnóti Miklós Színház: Mesélő kert (de. 11); Lepkék a kalapon (7) — Mikroszkóp Színház: Felettünk a béka (fél 8) — Vidám Színház: Kabos-show (7) — Kis Színház: Hiv-tak, jöttem! (fél 8) — Arany János Színház: Emil és a de-tek-tívek (de. fél 11); Krimi a kőkorban (du. 3) — Allami Bábszínház: Oz, a nagy vá-rárszó (de. 11, du. 4: Népköz-lárság útja 69.); Hőfehérke és a hét törpe (du. fél 3. fél 5. Jókai tér 10.) — Postás Műve-lődési Központ: Akiédkészítés-nőnapra (de. 10-től) — Fő-városi Nagycirkusz: Három cirkusz egy pondon (de. 10. du. fél 4. este fél 8) — Egye-temi Színház: A Pal utcai fiúk (de. 11, du. 3).

VASÁRNAP

Operaház: Bolcyn Anna (Lo-sonczy bérl. 4. ea. 7) — Er-kel Színház: A szevillai bor-bély (II. bérl. IV. sor. 3. ea. de. 11); Nabucco (7) — Zene-akadémia: A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zeneka-rának és énekkarának hang-versenye (de. 11); „Jeles nap-ok” (MM. VII.3. bérl. du. 4) — Zeneakadémia Kisterem: Új Zenei Stúdió (fél 8) — Ady Endre Művelődési Központ: „Jeles napok” (MM.3. bérl. de. fél 11) — Pesti Vigadó: Nóna-pi köszöntő — kétrészes vi-dám zenés műsor (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Furcsa pár (du. 3, 3) — Kato-na József Színház: A rendőrség (Kaposvári Csiky Gergely Szính. vendég). 7) — Nemzeti Színház: A fizikusok (de. 11); Advent a Hargitán (7) — Vár-színház: Csiksomlyói passió (de. 11); Tartuffe (7) — Ma-dách Színház: Mohács (du. fél 3, 7. jan. 31-i jegyek érv.; este fél 8-kor is) — Madách Kama-ra: Szénalack (du. fél 3); Ta-káts Alice (fél 8) — Vigzín-ház: A padlás (du. fél 3); A nadrag (7) — Pesti Színház: Equus (du. fél 3) (Arzen és le-vendula (fél 8) — Thália Szín-ház: Nálátok laknak-e állatok? (du. 3); Letlár miatt nyitva (7) — Józsefvárosi Színház: Sándor, József, Benedek (de. fél 11); Márta (főpróba, 7); Mé-zárszék (Asbth) u. Kisszín-pad, 7) — Fővárosi Operet-színház: Robin Hood (de. fél 11); Mennyből a telefon (7); Francia polonéz (Zsebszínház, fél 8) — József Attila Színház: Komár László előle-mez-bemutatója (du. 5. este 8) — Jurta Színház: Izéke ho-mokozója (18 éven felülieknek, este 8) — Szkné Színház: Az ezereves birodalom (7) — Rad-nóti Miklós Színház: Mesélő kert (de. 11); Kék róka (7) — Mikroszkóp Színház: Felettünk a béka (fél 8) — Vidám Szín-pad: Az ördög nem alszik (du. fél 3, 7) — Reflektor Színház: Vaklárma? (du. 4); Tigris Li-li (este 8) — Arany János Szín-ház: Oz, a nagy varázsló (de,

Komló, Szolnok, Csepel — Nyíregyháza, Csepel, Metri-pond—Kazincbarcika, Hódme-zővásárhely, Veszprém—III, Ker. TTVE, Veszprém, Ozd—Szekszárd, Ozd.

Sí: Alpesi ob. férfi műlesik-lás. Galyatető. 10.00. Caola Ku-pa nemzetközi sífutóverseny, Galyatető. 11.00.

Teké: Magyarország—Jugo-szlávia férfi és női válogatott viadal, Szeged, 8.00.

KÖZLEMÉNYEK

Horgászeszónak-kiállítás és minta utáni értékesítés. Flotta Bemutatóterem, Budapest V., Szalay u. 5/A., telefon: 113-750. (X)

Zenés gimnasztika + kondi-terem 10 alkalomra, csak 500 Ft. A hét minden napján reg-geltől estig. Solárium, heli-arium, elektromos fogyszás, szauna. Csani Sportszalon, XIII., Csanády u. 11. Tel.: 200-274. (X)

A Sugár Keravill Áruház Minszk-bűtöszekevény-ajánla-ta. A 280 literes, két hűtőterű hűtöszekevény, 45 literes mély-hűtőszekevény, 10 400 Ft-ért, OTP-részletre is megvásárolható a Sugár Keravill Áruházban. (X)

Vitorláshajók, motorcsóna-kok, csónakmotorok és hor-gászeszónakok adásvételének közvetítése. Flotta Bemutató-terem, Budapest V., Szalay u. 5/A., telefon: 311-025. (X)

A Relax Gm és a London stúdió márciusban 4 hetes, heti 5x2 órával délelőtti intenzív angolnyelvi-tanfolyamokat indít újrakezdő és középfeladói szinten. Komoly szándékú tanulók jelentkezését várjuk, csak 13-tól 15 óráig. 668-137. (X)

Hölgyek figyelmébe: tavaszi méterarúvás a Bétes Teréz-városi Textiláruházban, febru-ár 29-től március 12-ig. Di-vas anyagok nagy választék-ban, sokféle színben és min-tával, blúzra, szoknyára, ru-hára, kosztümre, kabátra. Várja vásárlóit a Terézvárosi Textiláruház. Címe: Bp., VI., Majakovszkij u. 54—60. (X)

Sminkoktatás a Fabulon—L'Oréal Szépségszalonban, koz-metikus szaktanácsadók és mesterversenyzők irányításá-val. Cím: Budapest V. ker. Bajcsy-Zs. út 48. Telefon: 113-867. (X)

Az IBUSZ különleges ajánla-ta: üdülési alpesi parasztházakban, Felső-Ausztriában. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az IBUSZ Budapest V., József Attila u. 18., VII., Tanács krt. 3/C. és VII., Tanács krt. 17—19. sz. alatti irodáiban. (X)

6 Esti Hírlap

1988. március 5., szombat

Az olimpia-biznisz

Az Egyesült Államok hét, Európa és Japán pedig egy-egy aranyérmét szerzett az idei olimpiai játékokon. Igaz, ez az eredmény nem a versenypályákon, hanem a hirdetések, szponzorálások arénájában született. *Calgary után és Szöul előtt* hét amerikai, valamint egy-egy európai és japán cég tekintheti magát győztesnek a hirdetési szakmában: ők kilencen összesen 120 millió dollárt fizettek a Nemzetközi Olimpiai Bizottságnak, hogy a téli és nyári olimpián mindenütt jelen lehessenek hirdeteik, emblémájuk, és egyúttal használhassák a hivatalos szponzor címet szerte a világon. A sport és a biznisz már régóta összetartozó fogalmak, az olimpia esztendőjében azonban a világcégek adakozóbbak, agresszívabbak és nem utolsósorban szeretnek megmártózni a világméretű reklám-sok-sok profitot hozó vízében.

Sokat változott az olimpia és a világcégek kapcsolata az 1928-as amszterdami játékok óta, amikor a Coca-Cola több száz rekesz kólát küldött a versenyzőkre „hivatalos” üdítőként. Az idei olimpiai játékokra már jó előre megállapodtak a NOB-bal a világcégek a versenyekhez való hozzájárulás mértékéről, valamint a cserébe igénybe vehető reklámlehetőségekről.

A filmjeiről és a fényképezőgépeiről ismert *Eastman Kodak* 15,5 millió dol-

lár utalt át a NOB-nak, a *Visa* hitelkártya-vállalat, a *Federal Express* gyorspostacég, a *Brother* elektronikai konszern egyenként 14,5 millió dollárt fizetett a támogatói cím megszerzéséért. Az előbbi amerikai vállalatokkal azonos összeggel járult hozzá az olimpiák költségeihez a holland *Philips*, valamint a japán *Panasonic* elektronikai óriásvállalat. Az ugyancsak amerikai Coca-Cola, a 3M irodaszergyártó cég, valamint a *Time* kiadóvállalat 13, 12 és 7 millió dolláros csekket állított ki olimpiai célokra. Számítások szerint, az idei olimpiai játékok kilenc hivatalos szponzora egyenként még 30-40 millió dollárt költ reklámra a versenyek helyszínén, valamint televíziós hirdetések formájában. Az amerikai televíziós társaságok például már tavaly ősztől folyamatosan sugározzák a szponzorcégek áruinak és szolgáltatásainak a hirdetéseit, amelyek az öt karika felvillanásával nem mulasztják el a nézők tudtára adni, hogy a vállalat a calgari és a szöuli versenyek hivatalos támogatója. Tudvalevő, hogy az Egyesült Államokban nem olcsó mulatság a televíziós hirdetés: főmunkaidőben 2-400 ezer dollárt kérnek a televíziós társaságok egy 30 másodperces reklám sugárzásáért.

A korábbi tapasztalatok azt mutatják, hogy a szponzoroknak kifizetődik a befektetés. Egyrésztől a nemes vetelkedőhöz való anyagi hozzájárulás világosra emeli a cég tekintélyét, sok vállalat nem is engedheti meg magának a kimaradást a reklámversenyfutásból. Ugyanakkor a dollártízmilliók nem jelentenek különösebb megterhelést az érintett vállalatok reklámköltségvetésének, hiszen világszerte tevékenykedő multinacionális cégekről van szó — évi több milliárd dolláros forgalommal. Másrésztől a fokozott reklámtevékenység mérhetően megemeli a szponzorok forgalmát; a piackutatók véleménye szerint, az olimpiai öt karika jól „fizet”, népszerű a vásárlók körében.

A Kodak-filmek jellegzetes sárga dobozán meszszíról virít az öt karika, a forgalomban lévő 150 millió *Visa* hitelkártya ugyancsak nem csinál titkot abból, hogy a *Visa International* kiveszi a részét *Calgary* és *Szöul* finanszírozásából. A *Visa* — hasonlóan a többi szponzorhoz — a televíziós hirdetések, valamint a helyszíni palánkreklám mellett ügyfeleinek ötkarikás esernyőket, trikókat és egyéb reklámhordozókat ajándékozik. Jó reklámot jelent a 19 ezer bank tömörüléséből álló *Visának* az a bejelentése is, hogy minden *Visa* hitelkártyára történő vásárlás után bizonyos ezreléket befizet az amerikai olimpiai csapat felkészülési számlájára.

Nem fizetnek rá az ötkarikás játékokra az amerikai televíziós társaságok. Kétségtelen, hogy igen magas összeget fizettek ki a közvetítési jogok megszerzéséért, de ezt bőségesen „behozzák” a hirdetések sugárzásából. Az ABC országos tévéhálózat a téli olimpia előtt például csak a *Visától* hatmillió dollárt kapott a hitelkártyahasználat előnyéinek reklámozásáért. Hasonlóan bőkezű volt és lesz a szöuli

olimpia előtt a többi hivatalos szponzor is.

A kilenc óriásvállalat mellett, az olimpiai játékoknak több hivatalos szállítója is van. Az olimpiával kapcsolatos berendezések, élelmiszerek, üdítők, sportfelszerelések stb. gyártói levélpapírjukon, reklámjaikon feltüntethetik az olimpiai szállító minőségüket. A nagy sport-szergyarak más és más országok csapatait ingyen „öltöztetik fel”, látják el felszereléssel és sporteszközzel. A japán video- és fotóberendezéseket gyártó vállalatok ingyen adnak bizonyos számú kamerát és fényképezőgépet az operatőröknek, fényképészeknek. S a jól kamatozó ingyenes reklámfogások sorát még hosszasan lehetne folytatni...

Nem kétséges, hogy a televízió csinált igazi üzletet az olimpiából. A tömegkommunikációs szakemberek számításai szerint minden óra olimpiai közvetítést legkevesebb egymilliárd ember néz bolygónkon, ekkora tömeghez jut tehát el a hirdető közvetlen és közvetett „üzenete”. Külön érdemelt említést az amerikai televízió, amely Szöul előtt már egy évvel megkezdte az olimpiai reklámok sugárzását, sok esetben népszerű tudományos „köntösben”.

A *Budweiser* sör az egyik legnépszerűbb nedű az USA-ban: gyártója félperces hirdetések keretében bemutatja az elmúlt olimpiák nagy pillanatait. Az archiv filmekből álló népszerű olimpiai krónika végén, minden esetben megjelenik az „üzenet” a néző számára. A visszajelentést a „kiváló”, a „nagyszerű” sör gyártója tette lehetővé, „ajándékozta” a képernyő szemlélőinek. A forgalmukat az olimpia kapcsán is bővíteni akaró vállalatok reklámzakemberei kifogyhatatlanok az ötletekből, a pénztárcanyitogató figyelemfelhívásokból.

A Coca-Cola — amely igazán nem tartozik a szegény vállalatok közé — például a calgari és a szöuli megnyitónépszerűsége 50 tagú gyermekkorúst szerepeltetett, illetve szerepeltet, amely az erre az alkalomra írt *Nem érzed?* című dalt énekl. A megnyitóról készült felvételt a Coca-Cola fel fogja használni későbbi hirdetéseiben is. Így lehet egy rókáról több bört lehúzni, s a kedves néző figyelmét utólag is felhívni a termékre, illetve a gyártó olimpiai „közreműködésére”.

Az olimpiai szponzorok fantáziáját és reklámköltségvetését már az 1992. évi játékok foglalkoztatják. Forgalmuk alakulását argus szemekkel követik nyomon, s már most megkezdik a felkészülést a következő olimpia szponzorálására. Persze csak azok a cégek, amelyeknek megtérülnek, illetve nyereséget hoznak a befektetések. Akiknek nem válik be számításuk, azok legközelebb nem szállnak a reklámkampány ringjébe. A NOB-nak azonban nem kell szponzorhiánnyal számolnia 1992-ben sem, hiszen sok vállalat vár a „kilencek” és a többiek helyére.

— asz —

Esti Hírlap 5

1988. március 29., kedd

tárgyalt vezérekkel

a nicaraguai vezetés és a kontrák között

a múlt héten létrejött 60 napos tűzszüneti megállapodás csupán előjátéka

azoknak a kétoldalú tárgyalásoknak, amelyeken — az amerikai külügyminiszter szerint — a politikai rendezésről kell dönten. A Sapoában aláírt tűzszüneti megállapodás azt mondja ki, hogy a legközelebbi találkozó, április 6-án a végleges tűzszünet feltételeit vitatják meg. „Mi egyértelműen az önök pártján állunk” — hangoztatta Shultz az ellenzék vezetői — *Adolfo Calero, Enrique Bermudez* és *Alfredo Cesar* — előtt.

Közben az amerikai képviselőházban éles vita van arról,

vajon *Reagan* elnöknek jogot kell-e biztosítani ahhoz, hogy a nicaraguai béketárgyalások esetleges kudarca esetén rövid időn belül újabb katonai jellegű támogatást hagyjon jóvá a kontrák számára. Bár Shultz ilyen értelmű döntést sürgetett a Kongresszus részéről, *Jim Wright*, a képviselőház demokrata párti többségének vezére kijelentette: pártjának képviselői ellenzék a katonai segítyről való gyorsított szavazást.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIÓ

Március 29., kedd

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Magyarán szólván. — 14.25: Orvosi tanácsok — a foltos hajhullásról. — 14.30: Dzsesszmelodiók. — 15.00: Elő világirodalom. — 15.20: Marilyn Horne operaáriákat énekel. — 15.40: Népdalok. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Képek és jelképek. — 16.35: Ide nekem a rádiót! — 17.00: Vállalkozók a tudományban. — 17.30: Beszélni nehéz. — 17.42: Reklám. — 17.45: A Szabó család. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.28: Műsorismertetés. — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Rendezte: Vadász Gyula. A kastély. Franz Kafka regénye rádióra alkalmazva. — 20.33: Nóták. — 21.00: Kincses Veronika és Molnár András operettfelvételeiből. — 21.30: Elmékedés a hazsonérdekeltségéről. — 22.00: Hírek. Időjárás. Sport. — 22.20: Tíz perc külpolitika. — 22.30: Barangolás régi hanglemek között. — 22.52: Peres, poros iratok. — 23.02: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Sokféle. Szórakoztató irodalmi magazin Csongrád megyéről. — 15.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 15.05: Balogh Ferenc hegedű. — 15.20: Könyvről könyvről. — 15.30: Csúcsforgalom. — 17.30: Segítünk? — 18.30: Talpalaváló. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Csak fiataloknak! — 20.05: Hangminta '88. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Az óriás tők. Rákósy Gergely regényének rádióváltozata. — 21.31: Népdalkörök pódiuma. — 21.56: Zeneközben a hallgató. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.00: Barokk zene. — 15.05: Zenei tükör. — 15.40: Rásonyi Leila (hegedű) és Prunyi Ilona (zongora) hangversenye. — 16.48: Muszorgszkij: Borisz Godunov. Borisz halála. — 17.00: Isklaradió. — 17.30: A Cantium kamarakórus felvételeiből. — 18.00: Haydn: D-dúr vonónégyes. — 18.30: Na matern-jem jeziku. — 19.00: Hírek. Időjárás. — 19.05: In der Muttersprache. — 19.35: Mahler: III. szimfónia. — 21.28: Régi fűvömszika. — 21.35: Operaest. Rosanna Carteri felvételeiből. — 22.25: Zenei panoráma. — 23.00: A Rádiószínház bemutatója. A csiga vére. Szivéri János hangjátéka. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Március 30., szerda

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Eco-mix. Gazdasági magazin. — 8.50: Kis magyar néprajz. — 8.55: Népdalcsokor. — 9.37: Beszélni nehéz. — 9.49: Tavaszí körtánc. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Most jelent meg. — 10.35: Lendvay Kamilló gyermekkönyveiből. — 10.50: A cigányprimás. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.40: Reklám. — 12.45: Törvénykönyv. „A jognak asztalánál”. — 13.00: Zenekari muzsika.

PETŐFI:

4.30—7.59: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csücs. Zene — szóval. — 7.35: Slágerek mindenkinek. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Idősebbek hullámhossza. — 8.50: Tíz perc külpolitika. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Napközben. Zenés délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Fűvösinduló. — 12.25: Útikalauz üdülőknek. — 12.30: Postabontás. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: A tegnapi slágereiből. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 6.05: Muzsikáló reggel. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Csalog Gábor zongorahangversenye. — 9.11: Wagner operából. — 10.20: Szimfonikus zene. — 11.10: Pillanatkép. — 11.56: Kamarazene. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Mágia és varázslás. — 13.25: Muzsikáról versben, prózában. — 13.56: Önárekep.

TELEVÍZIÓ

KEDD

17.10: Hírek. — 17.15: Rövidfilmarchívum. Összeállítás magyar tudósokról készült portréfilmekből. 1. A vállalkozás költője (1979) Portré Puskás Tivadarról. 2. Irinyi János (1976) 3. Csonka János (1981) A filmek a MOVI Tudományos Filmstúdiójában készültek. — 18.05: Telis-televideo. — 18.20: Három nap tévéműsora. — 18.25: Reklám. — 18.35: Tévétorna. — 18.40: Nils Holgersson csodálatos utazása a vadiudakkal. NSZK rajzfilmsorozat. A pokol kapuja. — 19.05: Esti mese. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: A klinika. NSZK tévéfilmsorozat. XII/12. rész: Tévés diagnózis. — 20.55: Stúdió '88. A Televízió kulturális hetilapja. — 21.40: Kardiológia. Amerikai egészségügyi filmsorozat. XIII/1. rész: A szív és az érrendszer működése. — 21.55: Híradó 3.

2. MŰSOR:

17.55: Képűjság. — 18.00: Stiri. — Hírek román nyelven. A szegedi körzeti stúdió műsora. — 18.05: Evszázadok slágerei. — 18.35: Régi mesterségek. A réz kézművesei. Spanyol rövidfilm. — 19.00: Változatok egy témára. — Bach, Händel, D. Scarlatti. IV/2. rész: A vándorévek. — 19.15: A klinika. NSZK tévéfilmsorozat. XII/11. rész: Apaság (ism.) — 20.00: Képűjság. — 20.05: Irisz. Tárlatok, művek, vélemények. — 20.55: Híradó 2. — 21.10: Betűreklám. — 21.15: Külvárosi körzet. Amerikai tévéfilmsorozat. Meglepések és meglepődések. — 22.00: Reménytelenül... Dokumentumfilm. — 22.30: Képűjság.

SZERDA DÉLELŐTT

8.55: Tévétorna nyugdíjasoknak. — 9.00: Képűjság. — 9.05: A tenger mindenkié. Holland dokumentumfilm-sorozat. IV/2. rész: Szállítás a tengeren (ism.) — 9.55: Kamondy László: Feltételes vallomás. Tévjáték (ism.) — 10.55: Képűjság.

SZÍNHÁZ

Operaház: Parsifal (T. bérl. 4. ea. du. 5) — Erkel Színház: A diótörő (Nádasdy bérl. 4. ea. 7) — Pesti Vigadó: Bach: h-moll mise (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Fehér éjszakák (7) — Katona József Színház: Esküvő (7) — Nemzeti Színház: Légy jó mindhalálig (7) — Pesti Színház: Kozma (7) — Madách Színház: Cyrano (7) — Madách Kamara: Romantikus komédia (7) — Thália Színház: Lóvá tett lovak (7) — Thália Stúdió: A bűnbak (du. fél 3) — Józsefvárosi Színház: Hazánk fiai (7) — Fővárosi Operettszínház: Hegedűs a háztetőn (7); Egy nő, akinek lelke van (Zseb-színház, fél 8) — József Attila Színház: Boccaccio (7); A legnagyobb magyar (Stúdiószínpad, fél 8) — Jurta Színház: A vigéc (7) — Egyetemi Színpad: Dallamos közérzetem — Dinynyés József műsora (7) — Szkéné Színház: Ripoff Raskolnikov (Ausztria) blues-rock estje (este 10) — Radnóti Miklós Színpad: Uri divat (7) — Mikroszkóp Színpad: Feletünk a béka (fél 8) — Vidám Színpad: Szeretem a feleségem (7) — Arany János Színház: Oz, a nagy varázsló (du. 3) — Postás Művelődési Központ: A CEG együttes koncertje (8) — A színház előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Nyelvtanulás — Élő Nyelvek Szemináriuma (alapítva 1949-ben) saját tananyag, hanganyag, video limitált létszámú csoportok. Heti 1x2 óra 3 hónapra 800 Ft, heti 2x2 óra 1600 Ft. Beiratkozás: Bp. V., Fejér György u. 8. alatt március 30-án és 31-én, du. 4-től 7 óráig és április 1-jétől 8-ig du. 3-tól 7 óráig. Telefon: 356-154. (x)

Azonnal elkészülnek (1 perc alatt) útlevel-, vízum-, igazolványképei **Fotó-Katonál!** Budapest VIII., Somogyi Béla u. 18. A Corvin Aruháztól egy percre. (x)

A Magyar Posta szimfonikus zenekara próbajátékot hirdet az **ütő** (tympáni kötelezettiséggel) szolam megüresedett helyére. **Ideje: 1988. április 14-én 13 órától.** Felvilágosítás az 534-522-es telefonszámon kapható munkanapokon 9-16 óra között. (x)

Urológiai rendelés Lenin krt. 30. alatt minden csütörtökön 17-19 óra között. Tel.: 426-244, dr. Varga Imre. (x)

Jimmy Wood újra Budapesten. Az Ellington zenekar bőgőse a Kati bárban játszik Csik Gusztávval 1988. március 30-31-én és április 1-jén. Asztalfoglalás és tájékoztatás 13-44-99-es telefonszámon. (x)

Budai magánóvodában úszásoktatás teljes ellátással. Tel.: 560-066. (x)

Az Arany János Színház igazgatósága közli, hogy technikai okok miatt április 3-án, vasárnap, 9-én, szombaton és 24-én, vasárnap a Kőszívű ember fiai című előadások a meghirdetett 15 óra helyett 19 órákor kezdődnek. A megváltozott jegyek érvényesek, vagy március 31-ig a váltás helyén visszaválthatók. (x)

Húsvéti vásár az óbudai Fő téren, április 3-án 10-től 18 óráig. Vendéglátás, omnibusz, gyermekmúzeum, játszóház. 15 órától a Jánosi-együttes muzsikál. Várjuk szeretettel a Fő térre! (x)

Bolond blues — Földes László (Hobó) estje április 1-jén 19 órákor. Az Óbudai Művelődési Házban (Zichy-kastély, III. Fő tér I.). Jegyek a helyszínen válthatók. (x)

A és B kategóriás vitorlás és kispéghajó-vezetői tanfolyamot szervezünk. Flotta 311-025. (x)

Horgászeszónak-kiállítás és minta utáni értékesítés. Flotta Bemutatóterem. Budapest V., Szalay u. 5/A. Nyitva tartás: hétköznap 10-18 óráig. Telefon: 311-025. (x)

Vitorlás hajók, szörfök, motorcsónakok, csónakmotorok és horgászeszónakok adás-vételének közvetítése. Flotta Bemutatóterem. Budapest V., Szalay u. 5/A. 311-025. (x)

A Fősped Fővárosi Szállítási Vállalat versenytárgyalás útján 2-3 évre szerződéses üzemeltetésre átad Barkas, Avia, Robur és dizelüzemű ZIL gépkocsikat. További felvilágosítás és jelentkezés a vállalat kereskedelmi és árostályán, cím: Bp. V., Marx tér 7., telefon: 120-650, 110-661. A versenytárgyalás a Fősped 5. sz. üzemigazgatóságán (Bp. XIV., Tatai út 5. sz.) lesz 1988. május 2-án, 14 órákor. (x)

Az Aktív Nyelvstúdió 12 hetes angol-, németnyelv-tanfolyamot indít április 11-től (10-14 éves gyermekeknek is). Jelentkezés: Harmincad u. 3. 1051 (Vörösmarty térenél). Tel.: 375-580, 621-421. (x)

Bécsi egynapos út — autóbusszal. Részvételi díj: 660 Ft + 99 Ft áfa. Jelentkezés a Medix Toursnál. Budapest, Lánchíd u. 15. Telefon: 359-174. (x)

Dr. Kiss Sándor fogszakorvos magánrendelőjét megnyitotta. Budapest XII., Hegyalja út 95. II. em. 2. Tel.: 356-437. Rendelési idő: kedden és pénteken 17-től 19-ig. (x)

A 7+1 tombolajáték keretében anyánapi könyvvásár a **Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó boltjaiban!** Széchenyi István Könyvesbolt és Zenezug. Bp. V., Szent István tér 4.; Széchenyi István Szakkönyvesbolt, Bp. V., Vadász u. 27. Széchenyi István Szak- és Ismeretterjesztő Könyvek Boltja, Bp. I., Áttila u. 77. Felhívjuk kedves vásárlóink figyelmét, hogy május 2-6. között 200 Ft feletti könyv, illetve a Zenezugban hanglemek és kazetta vásárlása esetén anyánapi tombolát adunk, amely része az év elején meghirdetett Könyv és játék akciónak. A tombolával az év végén értékes ajándékokat nyerhetnek vásárlóink! Szeretettel várjuk Önöket! (x)

A ajánlatból: Autóbusszos társaságok: **Sopron-Köszeg-Pannonthalma**, április 2-4., 3190 Ft. **Aggteleki Nemzeti Park**: április 3-4., 1755 Ft. **Vadregényes Somogyország**, április 3-4., 1640 Ft. **Üdülések: Sátorlaujhely**, elhelyezés: a Hotel Zemplén 2-3 ágyas, fűrdőszobás szobában, félpenzió, április 1-4., 2390 Ft/fő. **Szilvasvár**, elhelyezés az OKU Udülékházban 2 ágyas (pótágyazható), zuhanyzós szobával, reggelivel, április 4-9., 2990 Ft/fő, pótágy: 1590 Ft/fő. Jelentkezés a Cooptourist irodában! (x)

A Jurányi utcai kereskedelmiben 1947-ben érettségizett osztálytársait hívja találkozóra Schuch Ilona (Kanada) — Megyeri Lászlóné IV. B. osztályából. Jelentkezni lehet: Hegedűs Jánosnénál, Budapest, Amerikai út 69. 1145 címen. (x)

Rádiókabaré nyilvános felvétel április 7-én, csütörtökön 21 órától a MOM Művelődési Központban (Bp. XII., Csörsz u. 18., tel.: 566-649). Jegyek 80, 100, 120 Ft-ért a helyszínen, valamint az RTV Közönségszolgálatánál (Október 6. u. 9.) válthatók. (x)

Kanada közelebb van, mint gondolná! Már most foglalhatja helyét, megrendelheti repülőjegyét. Kedvezményes tarifák (június 30-ig): Toronto, Montreal, Ottawa 28 837 Ft, Winnipeg 34 049 Ft, Edmonton, Calgary 37 258 Ft, Vancouver 39 664 Ft. Az árak az oda-visszautazás költségeit tartalmazzák. Közvetlen csatlakozás Amszterdamban a Malév menetrendszerű járataihoz. Az Eszaki-Sarkkör felett, az úgynevezett Polar útvonalon repülhet Winnipegbe, Edmontontba, Calgaryba és Vancouverbe. Felvilágosítás, helyfoglalás, jegyeladás: Danubius Utazási Iroda, Budapest, Martinelli tér 8. 1052. Telefon: 173-652. Telex: 22-6342. (x)

6 Esti Hírlap

1988. március 29., kedd

Brazil hagyományok

Tartózkodás a tőkétől

Brazília gazdaságtörténete az utolsó negyven évben jó néhány pozitívumot tartalmaz. Az átlagos növekedési ütem reálértékben például elérte a hat százalékot, amely elegendő az egy főre eső jövedelem emelésére, az évente *másfél millió munkát keresők* kielégítésére. Ez azonban jelenleg csupán történelem. Az aktualitás az, hogy az ország bruttó hazai terméke 1987-ben aligha bővült többlet, mint 2 százalékkal. Az *infláció üteme havonta 12 százalékos és az állami szektor deficitje a tervezett 3,5 százalék helyett annak kétszerese.*

Mindezek alapján azt lehetne gondolni, hogy a kormány és a képviselőház egyetértésben megszorító, keresetszökkentő intézkedéseken munkálkodik, hogy az áremelések megfékezésével visszaszerezze a külföldi tőke bizodalját. A valóság ennek sok szempontból az ellenkezője.

Életfogytig munkahely

A jelenség oka a brazil belpolitika eseményeiben keresendő. Legkésőbb novemberben *elnökválasztást* tartanak, és új alkotmány meghirdetésére is sor kerül. E versengés létköre önmagában *alkalmatlan a népszerűtlen intézkedések meghozatalára.* A kormánypárt ráadásul — a Brazil Demokratikus Mozgalom — eleve olyan programmal rendelkezik, amely ki akarja zárni a munkanélküliséget. Az alkotmánytervezet néhány passzusa ehhez képest is továbblép. Bennük annak garantálását javasolják, hogy *mindenkinek utolsó havi fizetésével legyen egyenlő a nyugdíja, úgy, hogy annak értékállandóságát megőrizze.* Egy másik paragrafus pedig *„életfogytiglan”* garantálná a munkahelyet *mindazok számára, akik egy vállalatnál legalább 3 hónapig voltak foglalkoztatva.*

Az ellentmondás nyilvánvaló. Miközben a gazdaság helyzete a paternalisztikus állam koncepciójának visszaszorítását követelné, politikai síkon vélhetően — az állampolgárok többsége támogatásával — éppen ellenkező a gondolkodás. Ennek megfelelően még mindig érezhető bizonyos *tartózkodás a külföldi tőkével szemben.* Az új alkotmány tervezetének egyik passzusa például *a kitermelő ágazatokban a többséget eleve brazil cégeknek garantálná, függetlenül attól, hogy a részesedés átvételére lenne-e jelentkező vagy sem.* (Az alaptörvény jelenlegi változatának szélsőségeit persze valószínűleg kigyomlálja a törvényhozás a végleges szövegből.)

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a külföldi tőke máris érzékelte a

hangulatot. Miközben 1979-ben még 2,4 milliárd dollárt tett ki a nettó tőkeáramlás, addig ez 1987-re szinte nullára esett vissza, és *folyamatosan nő a profitok és osztalékok hazautalása.* Csökken tehát a reinvesztíció, és gyarapodnak a viták a nagy cégek és a kormány között. Az egyik nagy port felvert eset az autóiparban zajlik, az egyik főszereplője a *Ford—Volkswagen-érdekeltséget* tömörítő *Autolatina-holding.* A vállalat termékei árát nagyobb mértékben emelte annál, mint amit a kormánnyal egyeztetett, hivatkozván arra, hogy ígéretét a kormány sem tartotta be, és emiatt a holding naponta kénytelen *másfél milliárd dollár veszteséget „lenyelni”.*

Nem szabad vállalkozás

Brazilián belül ma végeredményben két irányzat harcol egymással. Az egyik szerint a kiutat csak az jelentheti, *ha az ország „megnyílik”, piacán versenyezhetnek a külföldi áruk a hazaiakkal és a gazdaságpolitika piacorientálttá válik.* A gond az, hogy a gazdaságban tradicionálisan éppen ellenkező eszmék érvényesülnek. Az állami szektor a gazdasági élet több mint felét tömöríti. A kormány beavatkozik a vállalati életbe. *A szabad vállalkozás tehát csak korlátokkal létezik.* A beruházási források pedig sokszor az állami szektornak jutnak, ahelyett, hogy a fejlesztést igénylő magánszektor használná fel azokat.

Ilyen körülmények között nem meglepő, hogy az iparcikkek gyártóinak versenyképessége sok területen csökken. A protekcionista gyakorlat ugyanis *„megóvjá”* a fejlettebb technika konkurenciájától, és lehetővé teszi, hogy gyakran elavult termékkel élhessen meg otthon, az importot jóval meghaladóbb áron. Ha e tendencia folytatódik, könnyen elképzelhető, hogy az ország ambiciózus célkitűzései a feldolgozott termékek kivitelével kapcsolatban nem realizálódnak, és akkor — sok harmadik világbeli társához hasonlóan — *marad a nyers- és alapanyagok exportja.* A cserearányok folyamatos romlásával és a nemzeti jövedelem otthon felhasználható részének automatikus csökkenésével együtt.

Az elkövetkező hónapokban alakul ki a hatalmas ország politikai berendezkedése, eldől, milyen személyiség fogja vezetni a jelenlegi krízis időszakában Braziliát. Bárki is lesz az elnökválasztási versengés győztese, nem kerülheti meg a hagyományok és a gazdasági követelmények közötti feszültséget.

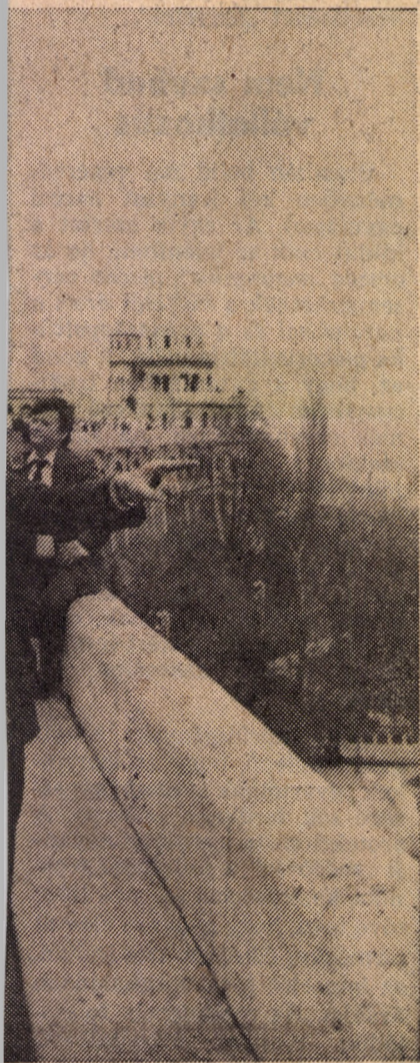
Gara Szabolcs

ÁRA: 1,80 FORINT

GYAR HÍR

A MINISZTERTANÁCS LAPJA

szolgálja ítőmunkáját

Fotó: Szigeti Tamás

A jugoszláv kormányfő látogatása elé

(MTI) *Branko Mikulics*, a jugoszláv kormány elnöke április 10. és 11-én, *Grósz Károly* miniszterelnök meghívására hivatalos látogatást tesz Magyarországon — közölte tegnap *Alekszander Sztanics*, a jugoszláv külügyminisztérium szóvivője, majd hangoztatta:

Mikulics látogatására olyan időszakban kerül sor, amikor a jugoszláv—magyar baráti kapcsolatok és a sokoldalú együttműködés igen magas színvonalat ért el. Azt várjuk, hogy a két kormányfő átfogó és mélyreható véleménycserét folytat az együttműködés minden területén történő továbbfejlesztéséről, köztük a bilaterális gazdasági kapcsolatokról, hogy leküzdjék a legutóbbi két évben, ... okok miatt

Ülést tartott a Minisztertanács

Tovább a gyermek

A /

A Minisztertanács csütörtöki ülése tájékoztatást adta:

A Minisztertanács jóváhagyólag miniszterelnök jelentését *Willi Stoph* társaság Minisztertanácsa elnökével baráti látogatásáról.

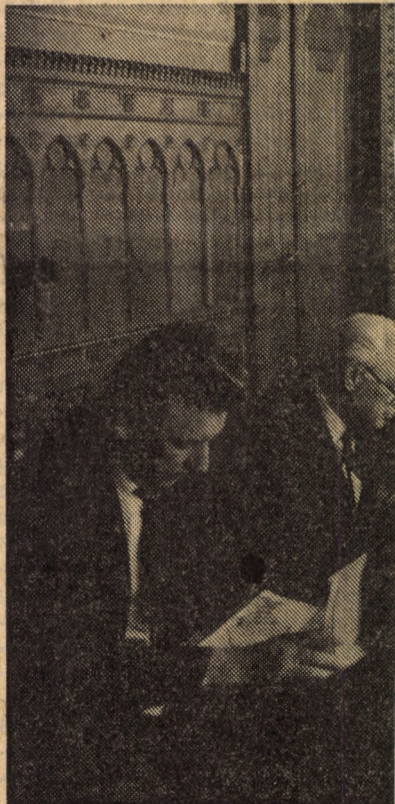
A kormány megtárgyalta az 1981. évi költségvetésről, valamint a népi ellenőrzés fejlesztéseket.

A Minisztertanács áttekintette a szövetkezetekről szóló törvénytervezet Elnöki Tanácsnak az érvényben lévő törvényekkel.

A kormány elfogadta *Sopron-Kőrös* rendezési tervét és fejlesztési

A kormány szóvivője ezután részletesebben is szólt a minisztertanács ülése első napirendi pontjáról.

A két ország vezetői közötti rendszeres találkozó keretében került sor március 29—30-án *Willi Stoph*, az NDK Minisztertanácsa elnökének hivatalos, baráti látogatására. A rendkívül szívélyes légkörű és tartalmas megbeszéléseken a felek kölcsönösen méltatták a két országnak az európai biztonság és együttműködés erősítésére, a leszerelés előmozdítására tett kezdeményező lépéseit, majd mindenképp a jelenleg is gazdag kétoldalú

Ülésezik a Minisztertanács

kapcsolatok fejlesztése kapott nagy hangsúlyt a tárgyalásokon.

88. III. 30.

REKORD ESZTENDŐRE SZÁMÍT AZ USA PAPIRPIACA

New York-i tudósítónktól:

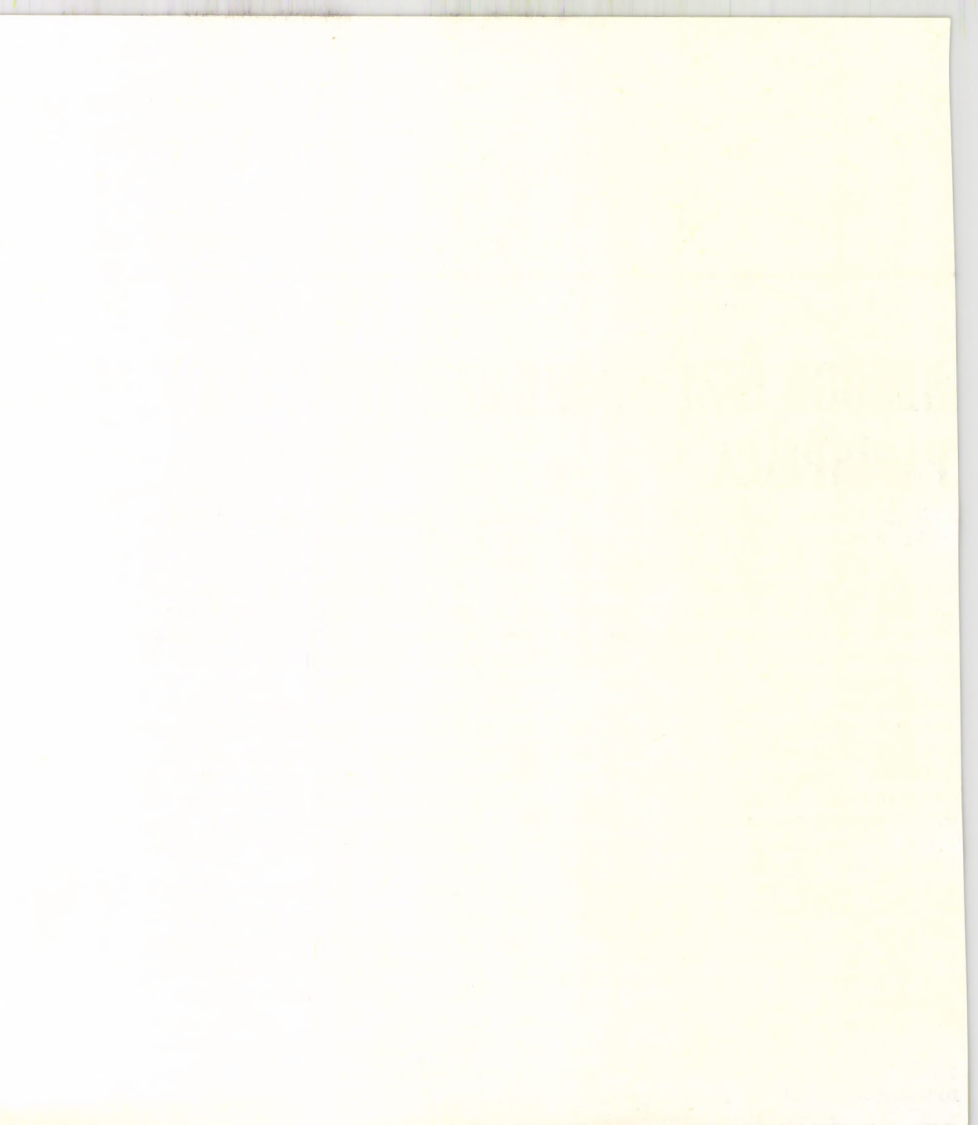
Az Amerikai Papír Intézet jelentése szerint az Egyesült Államok cellulóz- és papíripára 1988-ban minden eddigit meghaladó termelésre és értékesítésre számíthat. Az előrejelzés szerint az USA papír- és papírkarton-termelése idén 3 százalékkal haladja majd meg a tavalyit, s eléri a 75 millió tonnát. Számottevően növekszik a belföldi kereslet 1988-ban, de megélenkül az export is — elsősorban a dollár értékvesztése hatásaként.

Az elmúlt évben az amerikai papírgyártók jelentősen emelték az árakat, s e magas árszint 1988-ra is jellemző marad. A vezető nyugat-európai valuták megerősödése a dollárral szemben azt eredményezi, hogy idén visszaesik az USA papírbevitel, elsősorban a skandináv államokból.

A 80-as évek elején az amerikai papíripár jelentősen bővítette termelőkapacitásait, s ennek eredmé-

nyeként tartós túlkínálat keletkezett a piacon. A keresletet jócskán meghaladó kínálat miatt az évtized első felében csökkent a papír ára és a termelők nyeresége az ágazatban. A kereslet ugrásszerű növekedése aztán egyrészt az árak emelkedéséhez, másrészt pedig a termelőkapacitások kihasználásának növekedéséhez vezetett. Nagymértékben növekszik a kereslet az úgynevezett irodai fehér papír iránt. Az iparág szakértői ezt a másológépek és a komputerok, valamint a telefax berendezések gyors terjedésével magyarázzák.

1985 óta folyamatosan emelkedik az ágazat exportja, s idén várhatóan minden korábbi rekordot megdönt a papír- és cellulózkivitel értéke. Ezzel párhuzamosan jelentősen visszaesik idén a rotációs papír importja. Az Egyesült Államok újságnyomópapír-bevitelének mintegy fele Kanadából származik.

„Kettészakadt” Anglia

Támogatás, de nem mindenkinek

Olyan régió, amelynek fejlesztése a kormány szerint nem bízható pusztán a vállalati cselekvésre, a világ igen sok országában található. Ennek megfelelően hosszú azon módszerek listája is, amelyeket az érintett kormányok a terület fejlesztése érdekében alkalmaznak.

Nagy-Britanniának köztudottan egyik legnagyobb társadalmi gondja, hogy az ország — úgymond — „kettészakadt”. Létezik egy *prosperáló dél*, miközben a hagyományos, füstös *gyárkéményes észak* egyre jobban leszakad. Természetes tehát, hogy az angol kormány — nem csak a konzervatívok idején — rendelkezett mindig is egy regionális politikával és megvalósítására költségvetési forrásokat is áldozott. Az érdekes az, hogy a közelmúltban az eszközrendszer teljes és radikális átalakításra került.

Az új politika egyik fontos jellemzője, hogy megszüntette a korábban alkalmazott automatikus területfejlesztési hozzájárulás intézményét, melynek keretében a fejlesztésre kijelölt körzetekben befektetni kívánó vállalatok akár 100 százalékos visszatérítésben is részesülhettek. 1988 második felétől támogatásra csak igen *szelektív módon*, pályázat alapján nyílik mód. Úgy, hogy a folyamodónak *bizonyítania kell*, hogy szubvenció nélkül a beruházásra nem kerül sor. Jelentősen bővül azonban a kisvállalkozásoknak nyújtható kedvezmények köre.

A címzettek is olyan cégek lehetnek, amelyek az adott fejlesztési körzetben már működnek és 25 főnél kevesebbet foglalkoztatnak. Számukra lehetőség nyílik arra, hogy beruházásaik 15 százalékát kitevő támogatást igényeljenek. Talán

fontosabb ennél, hogy az általában kifejlesztett új termékek bevezetésére is van *központi forrás*, ez a költségek feléig mehet. (Mindkét konstrukció az állami kötelezettségvállalás felső határával lett meghirdetve.) Teljesen új konstrukciót jelent viszont az a támogatási forma, amely az 500 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatok konzultánsi költségei kétharmadának átvállalását célozza. Ennek keretében marketing, formatervezés, minőség-ellenőrzés, információs rendszer, tervezés stb. területén végzett tanácsadásról lehet szó.

A változás mozgatója nyilvánvalóan az, hogy a hátrányos helyzetben levő területek saját fejlődési képességét erősítse. Ezt jelzi, hogy a kisvállalkozások erősítése éppúgy cél, mint az, hogy nagyságát tekintve a „középmezőny” javíthassa termékei minőségét, szert tehessen új piacokra. A korábban érvényes rendszernek legfőbb hibája feltehetően az volt, hogy *sokba került* és a kiadásokkal a pozitív hatások nem voltak arányban. Aláhúzza ezt egy másik kísérlet, a „vállalkozási zónák” kimenetele is.

Ennek keretében azok a cégek, amelyek a kijelölt zónában létesítettek üzemeket, befektetéseik 100 százalékának megfelelő támogatásban és meghatározott időre teljes adómentességben részesültek. A vizsgálatok azonban azt mutatták, hogy sok esetben a konstruk-

cióban részt vevők *ténylegesen nem új beruházást valósítottak meg*, hanem csupán egy, a környéken amúgy is működő egységüket helyezték át a kedvezményekkel kecsegtető zónába.

Mivel a költségek úgyis emelkedtek, a Pénzügyminisztérium *kezdéményezte a konstrukció megszüntetését*. Érvelésük általános szempontokat is felvet. Észertint: az ilyen, egyes csoportokat előnyben részesítő preferenciákat azért kell eltörölni, hogy forrásoldalról megteremtődhessen a feltétele a vállalati és a személyi adók általános csökkentésének. Ettől a lépéstől az üzleti tevékenység erőteljesebb ösztönzése várható viszont, mint a kedvezmények szerteágazó és elaprózott rendszereitől.

Ugyanílyan következetességgel képviseli London álláspontját az EGK regionális politikája ügyében, ahol a brüsszeli bizottság véleményével szemben *szigorú takarékossgot kér*. Nagy-Britannia elmaradottabb területei eddig évente mintegy 315 millió font EGK-támogatásban részesültek, elsősorban infrastrukturális területen. A legnagyobb tétel az integráció finanszírozásában megvalósult projektek listáján az *útépítés*. Ezt a vasútfejlesztés és a szennyvíztisztítás követi. A jövőben várhatóan ebből a forrásból is kevesebb jut a rászoruló brit régióknak, hisz az EGK-alapból elsősorban a gyengén fejlett területeket kívánják majd támogatni. Márpedig itt *egyértelmű a kritérium*: csak olyan vidék folya-
modhat pénzért, ahol az egy főre jutó bruttó hazai termék az integráció átlagának 75 százalékát nem éri el.

Gara Szabolcs

ösben

litika

MTI Fotó: Matusz Károly

Könnyebb lenne a bajok orvoslása — ez derült ki mindhárom előadásból —, ha a bankrendszer reformja már teljessé vált volna. Ma azonban ez csak egyharmad részben valósult meg, hiszen hiányzik még a lakossági és a vállalati pénzügyek integrálása. Itt azonban alapkérdés, hogy milyen feltételekkel folytatódjék a lakásépítések hitelezése. E probléma megoldása nélkül nincs esély a mereven szétválasztott két terület egységesítésére. Ám legalább ilyen fontos, hogy a költségvetés reformja is megvalósuljon. Ezekkel a lépésekkel talán létrejön egy olyan gazdasági közeg, amelyben a monetáris irányítás minden nagyobb hírverés, nagyobb

A KSH gyorsjelentése

A terveknek megfelelő eredmények

Nem hivatkozhatunk zord időjárásra — hiszen igen enyhe volt a tél —, nem hivatkozhatunk szeszélyes külpiacra — hiszen nem robbant se lefelé, se felfelé az energiahordozók ára —, csupán a kiszámítható jóval és rosszal értük el az idei év első gazdasági eredményeit. Mit mutat a statisztika januárról és februárról? Hiszen ennek a két hónapnak az adatait mutatja a KSH gyorsjelentése.

Az ipar termelési értéke az elképzeléseknek megfelelően, mérsékelten: 1,4 százalékkal nőtt a múlt év azonos időszakához képest. Ezen belül — ugyan csak az elképzelések szerint — csökkent a bányászat és a villamosenergia-ipar produktuma, de csökkent a könnyűiparé is. A gépiparé sajnos mindössze 0,9 százalékkal növekedett, ami persze így önmagában nem sokat mond, hiszen csak néhány hónap múlva látható, hogy ezt a növekedést milyen szerkezetátalakítás kísérte. A vegyipar a múlt évi dinamikus fejlődést ismételte meg, 5,2 százalékkal. A legkiemelkedőbb azonban az építőanyag-ipar teljesítménye, hiszen a tavalyi közel 2 százalékos csökkenéshez képest az idén 8,1 százalékkal nőtt az iparág termelése. Ebben nyilván szerepet játszik, hogy az elmaradt építkezések fokozták az igényeket — s nőttek a beruházások —, valamint az építőiparban is megmutatkoznak a stabilizációs törekvések.

Magasabb termelői árak

Az iparban a foglalkoztatottak száma tovább csökkent, 2,6 százalékkal vannak most kevesebben, mint 1987 márciusában.

Év elején a szállítások csökkenése, az előző év végén kifogyott készletek feltöltése a jellemző. Ezzel szemben az idén 31,9 százalékkal több áru került a termelőktől a megrendelőkhöz, mint tavaly. Számítások nem bizonyítják, de feltételezhető, hogy a gazdasági környezetben bevezetett változások 1987 végén szállításaik visszafogására készítették a gazdálkodókat, így most az elmaradt teljesítéseket is pótolták. A távolsági személyszállítás — a közlekedési vállalatok erőfeszítéseit igazolandó — 2,4 százalékkal nőttek.

Több beruházás

A tanácsi beruházások kivételével — amely csökkent — a beruházások élénk növekedése figyelhető meg januárban és februárban. (Ez azért nem meglepetés, mert 1987-ben éppen fordítva volt, tehát akkor a tanácsi beruházások értéke nőtt, míg tervezett központi és vállalati beruházások maradtak el.) Így az idén több, mint 40 százalékkal haladta meg a központi beruházások értéke — folyó áron! — a múlt évit; a vállalati pedig közel 30 százalékkal.

A lakosság pénzbevétele — ugyancsak folyó áron, tehát a növekmény az inflációt is tartalmazza — 8,6 százalékkal nőtt jobban, mint tavaly. Ezzel megközelítette az 1986. évi szintet. A kiskereskedelem évi értékesítése végül is kisebb mértékben csökkent, mint ahogy azt a múlt év végi vásárlási „láz” után hinni lehetett. Sőt! Folyó áron még nőtt is! Tehát: míg napi áron 7,7 százalékkal többet költöttünk, mint tavaly év elején, összehasonlító áron — tehát az áremeléseket kiszűrve

A plakátok háborúja

Tudósítkéntől:

FRANCIAORSZÁGBAN javában folyik a plakátok háborúja. A színes hirdetések minden üres helyet ellepnek. Az egyes elnökjelölteket ismertető munkák tónusa igen hasonló, a leggyakrabban előforduló szín a kék. Messziről össze lehetne őket téveszteni. A részletes elemzés is sok azonosságot tárhat fel. A vetélytársakon nyakendő és elegáns öltöny, tekintetük magabiztos, szemükből sugárzik az őszinteség. Még a feliratok is felcserélhetőek lennének. *Mitterrand* plakátja az *egységes Franciaországra* hivatkozik. *Chirac* jelszava: *Együtt messzebbre jutunk. Barre* mellett pedig csinos fiatalasszony közli, hogy a számára szimpatikus jelölttel együtt menve, „az ember már hinni is tud”.

Ilyen magasztos — majd-hogynem azt irtam: felséges — lenne a kampány? Szó sincs róla. Az elnöki hivatalért folyó versengés ma már teljesen amerikai ízű. A plakátok sorsa is meggyőzheti erről a látogatót. A magabiztos *Mitterrand*-t nemritkán átragasztják politikai ellenfelei, és az új kompozíció bizony aligha válik javára. *Romos* falut ábrázol a kép, repedeznek a régi templom fa-

lai. A kísérőszöveg pedig leszögezi: *soha többet szocializmust... Mitterrand* ugyan nem szemből, csak hátulról rajzolja szerepel, jellegzetes feje után azonban mindenki ráismer. Kényelmetlenek az emlékek? Bizonyos mértékig biztosan. A nemzet nagy egyesítője — ez a választóknak ajánlott imázs — aligha idézi fel szívesen az 1981—83 közötti időszakot. Gyors államosítások és „holnapra megforgatjuk”-hangulat... Ezzel együtt három *frankleértékelés, tökemene-kítés, növekvő külső deficittel*. Aztán 1983 márciusától jött *Delors*, és onnan kezdve aligha lehetett megkülönböztetni a szocialista gazdaságpolitikát az ellenzékétől. (Érdekes módon a hosszú ellenzéki múlt után hatalomra jutó nyugat-európai szocialista pártok nagy részét jellemzi az első időszak „missziós hangulata”, melynek aztán a *gazdasági realitások* vetnek egy-két év múlva véget. A francia kísérletet néhány évvel később a görögök ismételték meg, hasonló eredménnyel.)

CHIRACNAK KÖNNYEBB. Ő már csak a „korrekciós szakaszban” tevékenykedett. Hivatkozhat arra, hogy az inflá-

ció most rendkívül alacsony, mindössze 3 százalékos, kormánya iparpolitikája pedig kezd eredményeket hozni. 1986-ig évi 30—40 milliárd frank vándorolt közpénzekből az iparvállalatokhoz támogatás formájában, azóta azonban a hangsúly a piaci erők játékanak szabadságán van. *Chirac* tehát nem azt a vonalat követte, amelyet 1974 óta minden elődje. Annál nagyobb joggal hivatkozhat most arra, hogy az átszervezést, termékváltást és takarékosági programokat sürgető politikája kezdi meghozni az eredményeket. Tegyük persze hozzá a történelmi hűség kedvéért azt is, hogy néhány vállalat esetében a kibontakozási munkatervet még a szocialista párt tisztviselői szorgalmazására kellett kidolgozni. A politikában azonban az a szabály, hogy a siker azé, aki learahatja. Vagyis akinek idejében a kedvező változások megmutatkoznak. Márpedig tény, hogy a hajóépítésnek nyújtott támogatások évi öt-hét milliárd frankról egymilliárdra estek, az acélgyártás pedig folyó kiadásait ez évben nagy valószínűséggel fedezni tudja majd bevételeiből. Ehhez persze létre kellett hozni a sok kisebb cég helyett egy olyan

ipari csoportot, melynek nagysága a *Nippon Steel* elvetekszik. Feszültségek nélkül nem megy. Érdekes módon egyébként az Ipari Minisztérium új, szabadpiaci filozófiájának legnagyobb ellenzői nem az iparban, hanem magában a minisztériumi apparátusban voltak. Megszokták a régit, amikor osztogathattak, hatalmuk volt. A példa azt támasztja alá, hogy kevés egy hivatal átszervezésekor csak a főnököket cserélni — a munkatársi gárda felújítására éppúgy szükség van.

BARRE-NAK NINCS KOMOLY SZERVEZETE, nem áll mögötte hatalmas párt. A kiváló közgazdász szereplésével szinte azt akarja elhitetni, hogy számára nem a szavazatok, nem a győzelem a fontos. Ő a lelkiismerete után megy, még akkor is, ha a választóknak szavai nem tetszenek. Neki azonban kötelessége a kellemetlent kimondani. Ki is mondja. A három vetélkedő közül talán a legtöbbször beszél a romló francia versenyképességről, a világgazdasági tévesztésről. Talán a legtöbbször utal a külkereskedelmi mérleg nyomasztó hiányára. Való igaz, tavaly havi átlagban 2,5 milliárd frankkal vásároltak a franciák többet exportjuknál úgy, hogy a csökkenő olajárak mellett a behozatal terhei amúgy is mérséklődtek. *Le Pen* gyakorlatilag esélytelen, bár a szavazatok 10 százalékaival így is számolhat.

A szélsőjobb jelöltjének a várható kritikán kívül még elvált feleségével is meg kell küzdenie. A hölgy 25 évi házasság után vált ismét önállóvá. Kezdetben csak azzal tűnt ki, hogy hiányos öltözékben fotóztatta magát, most viszont közvetlenül férje politikai nézeteit vette célba. Nyilatkozata szerint a politikus otthon elég gyakran tett antiszemita kijelentéseket, ha bizonyos arcok feltűntek a képernyőn. *Le Pen* persze alaptalannak minősíti a vádat. Az tény, hogy a volt hitvesben aligha lehet jóindulat, hisz a válóper enyhén szólva viharos és hosszú volt.

AZ ESÉLYEKET — akárcsak egy lóversenyfutamnál — most is divat latolgatni. Ha ma tarthaták a választásokat, a tippelők többsége szerint *Chirac*kal szemben *Mitterrand* nyerne, *Barre* nem jutna döntőbe. Ezt támasztják alá a meglehetősen gyakran tartott közvéleménykutatások is. Lefutott volna eleve a nagy verseny? Szó sincs róla! 1981-ben hasonló módon tartotta a megfigyelők többsége *Giscard*-t esélyesnek, aztán győzött *Mitterrand*. Egy angol könyvben — a téma egy elképzelt kabinet működése a szigetországban — olvasható a következő jó tanács: soha ne írj ki választást anélkül, hogy ne ismerd a kimenetelét. A mai Franciaországban ilyen biztosra senki sem mehet.

Gara Szabolcs

Az USA megsemmisített két iráni fúróberendezést

A hírügynökségek jelentik:

Az Egyesült Államok haditengerészeti erői hétfőn reggel a Perzsa (Arab)-öbölben megtámadtak két iráni kőolajfúró berendezést — jelentették be csaknem egyidejűleg Teheránban és Washingtonban.

Fitzwater, amerikai elnöki szóvivő szerint a célul kiválasztott mesterséges szigetek egyúttal az iráni fegyveres erők *radarállomásai*, *parancsnoki posztjai* is. Az akció arra válasz, hogy Irán újrazekzdte az aknák telepítését nemzetközi vizeken, aknával támadást intézett a *Samuel Roberts*

amerikai hadihajó ellen — mondogta, hozzátéve: Irán kormányát több ízben figyelmeztették az ilyen támadások veszélyes következményeire.

Frank Carlucci amerikai védelmi miniszter és *William Crowe* fengernagy, a vezérkari főnökök egyesített bizottságának elnöke közölte, hogy az amerikai haditengerészet nemcsak a két mesterséges szigetet *semmisítette meg*, hanem *elsüllyesztett* egy iráni hadihajót is, amely rakétát lőtt ki a támadásban résztvevő egyik amerikai hadihajó ellen.

Izraeli beismerés

(MTI) Izrael vezetése adott utasítást *Abu Dzsihadnak* (*Halil el-Vazirnak*), a PFSZ egyik legnevesebb vezetőjének meggyilkolására. A kommandóakcióban közösen vett részt a Moszad (az izraeli titkosszolgálat), az egyik tengeri harci egység és a hadsereg különleges akciócsoportja — közölték hétfő délután Jeruzsálemben, miután a katonai cenzúra engedélyezte e hír ismertetését.

Az izraeli közvélemény és a lapok többsége *támogatóan* fogadta e közlést, egyelőre tart a „katonai-technikai bravúr” feletti lelkesedés. De a józanabb hangok már a hosszabb távú következményekre figyelmeztetnek.

Demjanjuk bűnös

Telefonjelentésünk:

A jeruzsálemi megyei bíróság 14 hónapig tartó tárgyalás után tegnap ítéletet mondott *John Demjanjuk* fölött, aki a treblinkai haláltáborban *Rettenetes Iván* néven volt ismert. A bíróság a vád *minden pontjában bűnösnek* találta Demjanjukot, aki eszerint másokkal együtt több mint 850 ezer ember — nagy többségükben lengyel zsidók — halálát okozta. A vád tanúi *Rettenetes Ivánt* számtalan szadista rémtettel vádolták: terhes asszonyok hasába szuronyt szűrt,

(Folytatása a 2. oldalon)

Felüljáró-telújítás

Tegnap délelőtt a fővárosban lezárták a BAH-csomópont felüljáróját. A felújítás várhatólag június elejéig tart, addig az arra közlekedőknek tereletutat kell választaniuk. A hidat az építés időtartama a Hegyalja út—Budaörsi út irányába két balra kanyarodó sáv, a Budaörsi út—Hegyalja út irányában szintén két másik sáv pótolja

Fotó: Sárközy György

Következetesség

Három társadalmi-érdekképviseleti szervezet elnöksége: a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa, a SZÖVOSZ és az OKISZ vezető testülete vitatta meg hétfőn az MSZMP országos pártértekezletének állásfoglalás-tervezetét.

A TOT elnöksége *Szabó István* vezetésével — élénk és konstruktív vita után — megállapította: az elmúlt időszakban rendszeresen többet költöttünk, mint amennyit megtermeltünk, s ezen a hibás gyakorlaton változtatni kell. A társadalmat ma élénken foglalkoztató kérdések eldöntésénél jobban tekintetbe kell venni a gyakorlati tapasztalatokat, egyebek között az érdekvédelmi szervek véleményét. Az ülésen többen rámutattak: a nagyobb nyilvánosság segítheti a gazdaság hatékonyságának fokozását is. Közelebb hozhatja a helyes megoldást az, ha a vitában hangot kapnak új kezdeményezések, értékes vélemények; mindez a gazdasági eredmények javulásában is lemérhető lenne.

A testület foglalkozott azzal, hogy az utóbbi időben fölütötték fejüket szocializmusellenes vélemények, amelyek megkérdőjelezzik a mezőgazdaság kialakult szövetkezeti rendszerét, ezen keresztül a gazdaságpolitikai elképzelések helyességét. Ezek a hangok a szövetkezeti parasztságtól idegenek — hangsúlyozta az elnökség. A termelőszövetkezeti gazdálkodás immár hosszú távon bizonyította képességeit, s a pa-

Európai horizont

89. apr. 19

Közös Piac — közös jövő?

Ha minden a brüsszeli bizottság szándékai szerint megy, 1992-re létrejön „az egységes európai piac”. Indokolt persze az idézőjel, hisz az integrációs folyamat eredményeképpen létrejövő képződmény nem az „egységes Európát” alapozza meg, hanem csak annak egy részére, az EGK-tagokra. 12 államra terjed ki. Ha csupán a számszerűséget nézzük, kontinensünk országainak többsége kimarad a vállalkozásból. A tényleges helyzet azonban az, hogy a Közös Piac törekvése alighanem mindenki gazdasági tevékenységét érinteni fogja. Azok, akik formailag kimaradtak, ténylegesen nem tarthatják magukat kívülállóknak.

„Az egységes európai piac” lényegében azt feedi, hogy az EGK-tagok közötti gazdasági csere minden akadályát 1992-re meg fogják szüntetni. A tagországok közötti kereskedelem eddig is *vámmentes* volt az új helyzetben azonban alighanem az egymás közötti kereskedelemben a „határ” kifejezés korlátozó értelemben érvényét veszti. Egy francia termelő — ha számára megéri — ugyanolyan feltételek mellett gyárthat kölni vevőjének, mint párizsi kapcsolatának, hisz a termék tulajdonságait befolyásoló szabványok az integráció területén belül teljesen azonosak lesznek. Csak természetes, hogy a nemzeti piacok még meglévő védeltsége *teljesen megszűnik*. A tőke szabadsága is *teljessé válik*.

Szabad letelepedés

A spanyol vállalkozó felszámolhatja üzemét Valenciában és újat nyithat az írországi Cork mellett. Úgy persze, hogy a pénzt a milánói tőzsdén kibocsátott részvényekkel, illetve a dán bankoktól felvett hitelekkel biztosítja. Ilyen körülmények között a pénzpiacok teljes összefonódása természetes jelenség és annak kell tartani a *Közösségen belüli letelepedés teljes szabadságát*.

Hogy mindennek mi lesz a hatása a gazdaságra, azt a közelmúltban próbálta meghatározni a bizottság egy kétéves, független szakértőkkel végzett tanulmánya révén. A kutatás összefoglaló megállapítása, hogy 1992 után a gazdasági fejlődés feltételei az EGK-n belül lényegesen megjavulnak. Elsősorban azért, mivel nem kell számolni a termelés szá-

mára költségeket jelentő szabályozások egy részével. Másik oldalról viszont a megnövekedett verseny jótékony hatása ugyancsak mérsékli az áruk előállításának ráfordításait. Végeredményben tehát a csomagterv — amelynek mibenlétét a bizottság 300 pontos listában részletezi — a gazdasági növekedést *ösztönözni* fogja. Konkrétan: a bruttó hazai össztermék minimum 4,5 százalékos bővülése várható tőle. Maximum pedig akár 7 százalékos emelkedés is elképzelhető.

Ez azonban csak a *javulás* egy része. Az „egységes piac” jótékony hatása szinte minden területen megmutatkozik. A fogyasztói árak mintegy 6 százalékkal csökkennek, az EGK összesített kereskedelmi mérlege pedig a GDP egy százalékával javul. Reménykedhetnek a munkanélküliek is, hisz gondjaikat a lépés következtében keletkező 1,8 millió új munkahely fogja enyhíteni. Ez az érték is minimumnak tekinthető, hisz különösen kedvező esetben akár a *foglalkoztatottság 5 millió fővel történő bővüléséről is szó lehet*.

Kíméletlen verseny

Mindez persze nem jön létre automatikusan, mindössze a „potenciált” képezi. Számszerűségekről persze lehet vitatkozni, hisz a fenti pozitív előrejelzés modellek és feltételezések kérdése. Ha valaki más premisszákból indul ki, juthat numerikusan más eredményre is. Itt van például a közösségi piac megteremtésének nyilvánvaló *negatív* következménye. Azok a termelők, akik a nem-

zeti védelem falai mögött ma az átlagot el nem érő hatékonysággal is megélték, az új körülmények között *alighanem tönkremennek*.

Nem kell nagy tehetség ahhoz, hogy a közgazdász felfedezze: az áldozatok nagy része alighanem az integráció mediterrán részén lesz található, görög cégek például biztos lesznek közöttük. Ebből persze feszültségek is fognak támadni, az sem kizárt, hogy politikai szintre kerülnek át. Végeredményben azonban kétségtelen, hogy a piacok elzárkózásának *megszüntetése*, a versenyszabályok egységesítése az EGK egész területén pozitív hatású lesz. (Ma persze még megjósolhatatlan, milyen hányada valósul meg a bizottsági javaslatoknak egyáltalán, illetve milyen arányban várható a gyakorlatba történő átültetésük 1992-re.)

Egy azonban tény. Az „egységes európai piac” terve az EGK határain kívül is *jelentős visszhangot* váltott ki. Talán nem tévedünk, ha részben ennek tulajdonítjuk a Közös Piacba történő belépés esélyeiről a közelmúltban jó néhány nyugat-európai országban fellángolt vitát. Még fontosabb azonban, hogy az integráció tervezett lépésével azok is számolnak, kiknek eszük ágában sincs a Közös Piacba belépni.

Igazodni nagyon érdemes

Tudomásul kell ugyanis venni, hogy kontinensünk nagy részén hamarosan olyan *egységes versenyfeltételek alakulnak* ki, melyek alighanem *meghatározóak* lesznek a kívülállókra is. Óriási költséget jelentene ugyanis az, hogy míg „oda” egy bizonyos szabvány szerint kell termelni és szállítani, addig „amoda” más játékszabályok érvényesülnek. Ezért több kisebb európai ország arra ügyel, hogy nemzeti szabályozása és az integrációk közötti összhangot *vállalatai* érdekében megteremtse. Igazodni, alkalmazkodni ugyanis *elkerülhetetlenül* kell.

Gara Szabolcs

előerővé?

zetért, nincs jogunk a munkájukat ellenőrizni. Mivel dr. Kálmán János a kisszövetkezetről nem akar lemondani, kénytelenek vagyunk tőle megválni.

Dr. Szebényi Imre tanszékvezető messzemenően egyetértett a dékán véleményével. Különösen akkor, amikor arra is választ kaptunk, hogy mit tehet egy kutató, ha a szakterületébe vágó kutatási feladatokat, megbízásokat nem vállalja el a tanszék.

Mint kiderült: *nem tehet semmit.* A belső utasítás szerint ugyanis a tanszékvezető *saját jogkörében* dönt arról, hogy milyen feladatokat vállal el, s kit akar a munkával megbízni. A döntéseit senki nem jogosult felülbírálni.

Műegyetemi átképzősdi

Nyilván létezik valamiféle belső utasítás arra nézve is, hogy mi a teendője az érdekvédelmi szervezetnek, ha tagjai közül valaki ellen fegyelmi eljárás indul, vagy felmondanak neki. Am jogaiktól és hatáskörüktől függetlenül, ebben az esetben a szakszervezet tisztségviselői előnyösebbnek vélték, ha az eseményeket csak a háttérből szemlélik. Dr. Kálmán János ügyében olyannyira nem akartak állást foglalni, hogy meg sem kérdezték tőle, igaz-e a feljelentésben szereplő vád, s akar-e ellene védekezni. Mivel mások se nagyon faggatták dr. Kálmán Jánost, s a vegyes vállalatot alapító cégek tárgyalásokban részt vevő képviselőit a tények felől, *rejtély, mivel foglalkozhatott a vizsgáló bizottság másfél hónapig?*

Dr. Kálmán János kissé lehangolt mostanában. Ő ugyanis csak annyiban szerette volna szűkebb szakterületét kitágítani, amennyiben módja volt a kutatási eredmények sorsát a megvalósulásig segíteni. Most viszont a szellemi tőke gyarapítása és hasznosítása helyett kénytelen lesz a jogtudományban elmélyedni. A műegyetemi átképzősdi — úgy tűnik — nem mindenki számára választható, vannak, akiknek kényszerűség.

Budapesti baleseti mérleg

Tegnap ülést tartott a Fővárosi Közlekedésbiztonsági Tanács. Stadinger István, a Fővárosi Tanács általános elnökhelyettesének, az FKBT elnökének megnyitóját után a testület múlt évi tevékenységéről, s az ideai tervekéről dr. Szalai Dezső rendőr ezredes, a BRFK közlekedésrendészetének vezetője, az FKBT ügyvezető elnöke számolt be, aki interjút adott lapunk munkatársának.

— *Javultak-e az elmúlt évben a főváros közlekedésének feltételei?*

— Sajnos, az utak, csomópontok és hidak áteresztőképessége *alapvetően nem bővült.* A közúthálózat fejlesztése *lelassult,* csupán néhány jelentősebb beruházás kezdődött el, mint például az M0-ás körgyűrű építése, a millenniumi földalatti vasút felújítása. Folytatódott a metró III/B. szakaszának, valamint az M5-ös autópályának az építése. Lelassult a jelzőlámpa-telepítési program. A „villányrendőr” irányítású csomópontok száma ma 476. Mivel a közeljövőben jelentős közúthálózat-fejlesztésre nem számíthatunk, *ezért a balesetmegelőzési tevékenységnek még inkább a közlekedő emberre kell irányulnia.*

— *Hány baleset volt tavaly Budapesten?*

— A 4423 közúti baleset következtében összesen 5372-en sérültek, *205-en pedig meghaltak.* Az előző évhez képest 1,1 százalékos a növekedés. *Némileg kedvező változás: a súlyos sérültek számaránya 2,5, a halottaké 5,3 százalékkal csökkent.*

— *A közlekedésben kik a legveszélyeztetettebbek?*

— *A gyalogosok, a gyerekek és az idősek, valamint a mozgásukban korlátozott embertársaink.* Hosszú évek kitartó munkájával

sikerült elérni, hogy érezhetően javult a zebrán áthaladók biztonsága, itt 951 gyalogost gázoltak el. Ez a szám 3,5 százalékkal *kevesebb,* mint az 1986-os. Sajnos, a balesetek 60 százalékát *maguk a gyalogosok okozták* vigyázatlanságukkal és tudatos szabályszegésükkel. A fővárosban összesen 1881 gyalogost ütöttek el a járművek. Ez is bizonyítja, hogy van még mit javítani a gyalogosok és a járművezetők közötti partnerkapcsolaton.

A gyermekbalesetek száma — arányaiban és abszolút számokban is — évek óta folyamatosan növekszik: tavaly 695 ilyen, sajnálatos esemény volt, az 1986. évi 674-gyel szemben. Közülük 88-at kerékpárosként, 395-öt pedig gyalogosként ért baleset. *Szerencsére 28,5 százalékkal kevesebb gyermek halt bele sérüléseibe.*

— *Mi a helyzet az alkohollal?*

— *Tavaly tovább csökkent az ittasággal összefüggő balesetek száma, 224 esetben, az összes baleset 5,1 százalékában játszott közre az alkohol.* Az országos átlagérték ennek háromszorosa. Itt kell szólni a legsúlyosabb közlekedési bűncselekményről, a *segítségnyújtás elmulasztásáról,* amely legtöbbször az ittas vezetőkkel fordul elő. Ezek száma az elmúlt fél évtizedben *megduplázódott.*

— *Melyek azok a legfontosabb feladatok, amelyeket az idén a testület szeretne megvalósítani?*

— A biztonságos közlekedésért dolgozó társadalmi aktivistáink körét *tovább kívánjuk bővíteni.* Fontosnak tartjuk, hogy mind szélesebb társadalmi közegben találjon meghallgatásra a *balesetmegelőzésről* folytatott propagandánk, hiszen a tragédiák elkerüléséért vívott küzdelem nemcsak a rendőrség ügye.

Illés István

A MAGYAR NEMZETI BANK HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMAI ÉRVÉNYBEN: 1988. ÁPRILIS 19.

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép	Eladási
	100 egységre forintban		
Angol font	8977,69	8986,68	8995,67
Ausztrál dollár	3550,00	3553,55	3557,10
Belga frank	136,40	136,54	136,68
Dán korona	741,95	742,69	743,43
Finn márka	1190,93	1192,12	1193,31
Francia frank	841,39	842,23	843,07
Hollandi forint	2546,49	2549,04	2551,59
Ír font	7626,34	7633,97	7641,60
Japán yen (1000)	382,00	382,38	382,76
Kanadai dollár	3845,71	3849,56	3853,41

NÖVEKSZIK

88. apr. 19.

AZ AMERIKAI REPÜLŐTEREK BEVÁSÁRLÓ-FORGALMA

New York-i tudósítónktól:

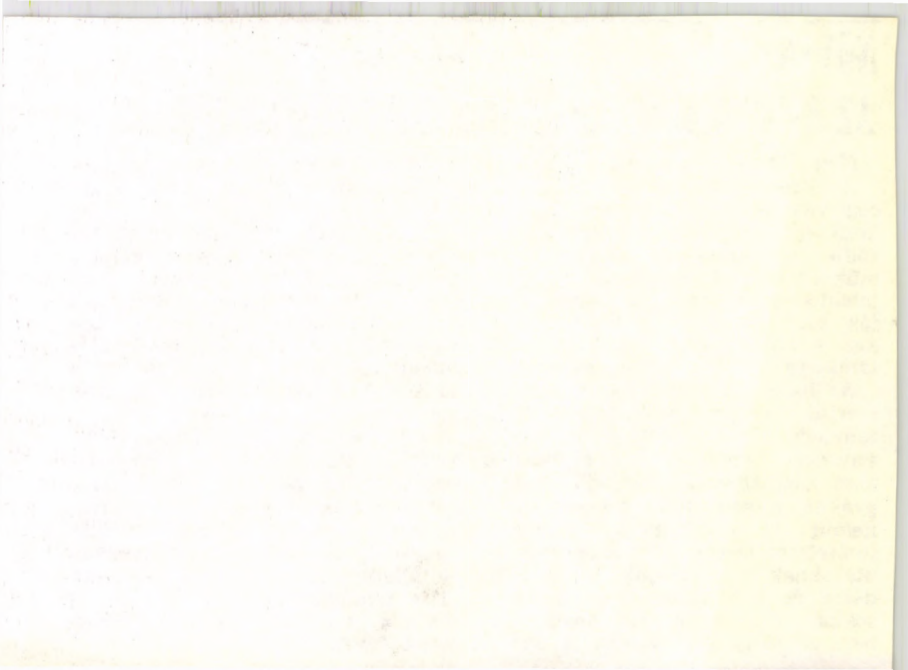
A Thorndike Deland piackutató cég véleménye szerint az elkövetkező tíz esztendőben megkétszereződik az amerikai repülőtereken működő üzletek forgalma. Az USA jelentősebb áruházláncai sorra nyitják üzleteiket, bevásárlóközpontjait a reptereken, s a statisztikák tanúsága szerint ez jó befektetés.

Az induló utasok — a felmérések szerint — több mint másfél órát töltenek a repülőtereken, s ezalatt szívesen vásárolnak, elsősorban nem csecsebecséket és ajándéktárgyakat, hanem illatszereket, ruhamegújítást és elektronikai, valamint fotófelszereléseket. A reptereken az utasoknak több idejük jut nézelődésre és vásárlásra, mint a városokban vagy a bevásárlóközpontokban. A felmérések szerint a városi

áruházakban az amerikaiak 45 percet töltenek el egy-egy vásárlás alkalmával.

Az áruházak ezer négyzetláb területen napi 175 dolláros forgalmat bonyolítanak le, ugyanakkora területre a boltokban és butikokban napi 400 dolláros forgalom jut. Ezzel szemben a repülőtéri bevásárlóhelyek ezer négyzetlábnyi területen napi 800 dollár bevételre tesznek szert.

Mivel az Egyesült Államok légi forgalma nagy ütemben növekszik, számottevően bővítik a repülőtereket, s ennek megfelelően a kereskedelmi célokat szolgáló eladóter nagyságát is. A következő években — állapítja meg a piackutató vállalat tanulmánya — jelentősen nő majd a kereslet a repülőtéri eladóterek iránt.

VITÁK AZ AMERIKAI MINIMÁLBÉREK SORSÁRÓL

88. apr. 19.

New York-i tudósítónktól:

A nyár elején terjedő időszakban az amerikai törvényhozásban nagy csatározások várhatók annak az előterjesztésnek ügyében, amely a minimálórabérek emelését szorgalmazza. *Edward Kennedy* demokrata párti szenátor és *Augustus Hawkins* kaliforniai (ugyancsak demokrata) képviselő törvényjavaslata arra irányul, hogy a jelenlegi 3,35 dolláros minimálórabéretet 1991-re — három lépcsőben — 4,65 dollárra emeljék. A törvényjavaslatnak sok a támogatója és sok az ellenzője, az adminisztráció viszont egyértelműen ellene foglal állást. A Fehér Ház kilátásba helyezte, hogy amennyiben a törvényhozás elfogadja a javaslatot, az elnök valószínűleg megvétózza azt.

A minimálórabér „intézménye” 50 éves múltra tekint vissza az Egyesült Államokban. 1938 óta törvény írja elő, hogy bizonyos — időről időre újból meghatározott — órabérenél kevesebb nem fizethető a munkavállalónak. Az elmúlt ötven évben többször emelték a minimálórabért, legutoljára 1981-ben, 3,35 dollárra. Most *Kennedy* és *Hawkins* azt javasolja, hogy 1989 január elsejétől az órabért 3,85 dollárra, egy évvel később 4,25-re, majd 1991-ben 4,65-re emeljék.

Jelenleg 4,7 millió amerikai dolgozó kap minimálórabért. Ezeknek valamivel több mint a fele a kiskereskedelemben dolgozik, de jelen-

tős a minimálórabéresek aránya a szolgáltató szektor többi ágazatában is. A statisztikák tanúsága szerint 1981-es dollárban számolva a minimálórabér reálértéke jelenleg 2,63 dollár. 1981-ben a minimálórabér az átlagos amerikai órabér 41,9 százalékaival volt egyenlő, tavaly ez az arány 33,8 százalékra csökkent.

A minimálórabér emelésének hívei a szociális szempontok mellett azzal érvelnek, hogy az emelés jótékonyan hatna az amerikai gazdaságra, ugyanis 4,7 millió dolgozó vásárlóereje bővülne. Ellenzői viszont arra hivatkoznak, hogy véleményük szerint az emelés 1,8 millió munkaalkalom megszűnését vonhatja maga után. Szerintük az amerikai munkaadók válasza a termelési költségek növekedésére az lesz, hogy csökkentik a minimálórabéresek számát, és inkább a termelékenységét fokozzák új gépek beállításával és jobb munkaszervezéssel.

Kereskedelemtechnikai kérdésekben részletes felvilágosítást ad a Magyar Gazdasági Kamara kereskedelemtechnikai osztálya. Európa: Faldt Ilona. Ázsia, Ausztrália: Büzd Péter. Afrika: Horváth Józsefné. Amerika: dr. Rukavina Erna. Vámügyek: Surányi Miklósné, dr. Dedk Sándor. Telefon: 314-125.

Hová visz a dollárvasút?

Az amerikai televíziós társaságok esti híradóiban **kiemelt helyen** közlik a dollár árfolyamának aznap alakulását a vezető nyugati valutákhoz képest. Az időeltolódás miatt már arról is tudósítanak, hogy **miként alakul a „zöldhátú” árfolyama Tokióban a másnap reggeli tőzsdenyitáskor.** Ugyancsak az időeltolódásnak köszönhető, hogy a munkába indulás előtt tévözó amerikaiak már reggel hét órakor átfogó képet kaphatnak valutájuk európai helyzetéről. Nem véletlen, hogy az Egyesült Államokban szinte mindenki élénk figyelemmel követi a „dollárfront” eseményeit, hiszen az árfolyamarányok alakulása a gazdaság mellett a vásárlók pénztárcáját is érinti.

1985 februárja és 1988 tavasza között a dollár csaknem 60 százalékot veszített értékéből a vezető nyugati valutákhoz képest. Különösen a nyugatnémet márka és a jen erősödött meg az amerikai valutával szemben — Washington „elvárásainak” megfelelően. **Évtizedünk első felében a túlértékelt dollár vonzotta az importot és mind nehezebbé tette az amerikai termékek exportját.** Az USA külkereskedelmi mérlegének hiánya évről évre növekedett, s a gazdaságpolitikusok, valamint a pénzügyi szakemberek ezért a dollárt tették „felelőssé”. 1985 szeptemberében a New York-i Plaza Szállóban az Egyesült Államok, Japán, az NSZK, Nagy-Britannia és Franciaország pénzügyminisztere és bankvezetői megállapodtak, hogy összehangolt akciót kezdenek a dollár árfolyamának leszorítására, az új árfolyamarányok kialakítására.

A Plaza-egyezmény

Az összehangolt akció egyértelmű célja az volt, hogy a dollár fokozatos értékvesztése **versenyképesebbé tegye** külföldön az amerikai árukat, s ugyanakkor mérséklődjék az USA-ra zúduló külföldi áruözön. Más szavakkal: az Egyesült Államok cselekvésre szólította föl legfontosabb gazdasági partnereit saját külkereskedelmi deficitjének lefaragásához. A nyugati világ első számú gazdasági hatalmát abban az időben — és ma is — egyéb egyensúlyi gondok is zavarták: a költségvetés hiánya is évről évre halmozódott, a pénz-

ügyi „rések” betömésére pedig az USA **egyre több külföldi kölcsönt** volt kénytelen felvenni. (Ma az Egyesült Államok a világ legnagyobb adósságállománnyal rendelkező országa, külföldi tartozásai meghaladják a 200 milliárd dollárt.)

A Plaza-megállapodásban részt vevő országok pénzügyi műveletei, valamint a dollárpszichózis eredményeként az **amerikai valuta árfolyama fokozatosan „kúszott” lefelé.** A dollár elsősorban a nyugatnémet márkához és a jenhez képest vesztett erejéből: az Egyesült Államok külkereskedelmi mérlege ebben a két viszonylatban mutatta — és mutatja ma is — a legnagyobb hiányt. Az **optimista jóslatok és nyilatkozatok ellenére a dollár értékvesztése nem hozta meg a kívánt hatást.** 1986-ban az USA külkereskedelmi mérlegének hiánya 156, tavaly pedig már 171 milliárd dollár volt. A rekorddeficit ellentmondott minden korábbi közgazdasági elméletnek.

Két sajátos tényező

Egy valuta jelentősebb mértékű leértékelődése ugyanis az export bővülésével és a behozatal csökkenésével jár. Az USA esetében azonban ez az alaptétel — legalábbis ez idáig — „nem jött be”. A gazdasági szakértők a mérleghiány növekedését **két tényezővel** magyarázzák. Az amerikai exporttermékek versenyképességét a magas termelési költségek miatt még az **alacsony dollárárfolyam sem tudja kellően javítani.** Az USA legfontosabb szállítói pedig a korábbi piaci részesedés megtartása érdekében **mozgósították termelési és ártartalékaikat.** A japán autógyárak és a szórakoztatóelektronikai üzemek például automatizálással, „önáramvonalasítással” csökkentették a termelési költségeket. Miközben a jen több mint 50 százalékkal erősödött a dollárhoz képest, az Egyesült Államokban a japán autók ára 10-15, a televíziós készülékek, a képmagnók, a mikrohullámú sütők, a telefax gépek, a videokamerák stb. ára pedig 0-5 százalékkal emelkedett. **A délkelet-ázsiai országokból származó importcikkek ára pedig csökkent, hiszen ezen államok többségének valutaárfolyama együtt mozog a dollárral.**

Az import növekedése 1987-ben is jóval meghaladta az exportét, ezért Washington tavaly **többször szorított a „dollársvarovon”.** Az esztendő végén egy dollár már csak 120 jennel és 1,6 nyugatnémet márkával volt egyenlő. A dollár értékvesztése különösen Japánban váltott ki nagy riadalmat, hiszen az exportorientált gazdaság növekedése került veszélybe. Nem örültek a szokatlanul erős márkának az NSZK-ban sem, hiszen a nyugatnémet gazdaság hajtóereje az elmúlt években a **kivitel** volt, s ezt most számottevően veszélyezteti a túlértékelt valuta.

A vezető tőkés országok pénzügyminiszterei még tavaly Párizsban aláírták az **újabb, az úgynevezett Louvre-megállapodást,**

amely az akkori árfolyamarányokat lett volna hivatott **stabilizálni.** A jelek azonban arra mutattak, hogy az Egyesült Államok tovább engedje zuhanni a dollár árfolyamát, külkereskedelmi mérlege ugyan is nem mutatott javulást.

Az elmúlt év utolsó hónapjaiban csökkenni kezdett a havi mérleghiány az amerikai külkereskedelemben. Együttal élénkült a külföldi kereslet az amerikai termékek iránt; ezt a folyamatot az USA gazdasági vezetése azzal magyarázta, hogy az alacsony dollárárfolyam már érezhető jótékony hatását az exportra, s az USA-termékek a vállalatok öntárolási programjai következtében is versenyképesebbek lettek a világpiacon. **Az esztendő elején az Egyesült Államok „lazított” a dollársvarovon, s az amerikai valuta árfolyama mintegy 5-6 százalékkal emelkedett.** A pénzügyi szakemberek már ekkor felhívták a figyelmet, hogy **korai az öröm.** Véleményük szerint a dollár árfolyama jó esetben a januári szinten marad, de inkább 5-8 százalékos csökkenés valószínűsíthető az év egészére. Nem lehet ugyanis figyelmen kívül hagyni, hogy 1988 választási esztendő az USA-ban, s a Republikánus Pártnak exportsikerekre van szüksége.

Kilátások

Az adminisztráció idén a külkereskedelmi mérleghiány 20-30 milliárd dolláros csökkenésével számol. Miatán a szabadkereskedelem hívének vallja magát, **az importot nem akarja korlátozni.** Kérdés viszont, hogy az amerikai vállalatok versenyképessége elegendő-e egy sikeres exportoffenzíva végrehajtásához. Amennyiben a jelek arra utalnak, hogy nem, a deficitcsökkentés érdekében ismét a dollárárfolyamhoz kell nyúlni, azt kell „segédeszközként” felhasználni. **Az USA szállítói pedig tovább „kapaszkodnak”, igyekeznek elkerülni, vagy mérsékelni az áremelést...**

Március végén a dollár ismét veszített értékéből a nyugati valutákhoz képest. A pénzügyi szakértők óva-kodnak a messzematató következtetések levonásától, de azt egyértelműen állítják, hogy az **amerikai valuta számottevő erősödésére idén nem lehet számítani.** Az Egyesült Államok gazdasági ereje lehetővé teszi, hogy kézben tartsa a dollárhullámvasút irányítását. Kérdés persze, hogy a világgazdaság hogyan és meddig tud együtt élni az értéktelenedő dollárral.

Az amerikaiak idén inkább **otthon** vakációznak, mert **dollárjaikért Európában és Japánban egyre kevesebbet kapnak.** Az óceán túlsó partján viszont továbbra is jó pénz a dollár, s viszonylag alacsony az infláció. Ez utóbbihoz az USA külföldi szállítói is hozzájárultak, akik termékeik árát a piacon maradás érdekében távolról sem emelték olyan mértékben, mint azt valutájuk erősödése megkívánta volna.

(— asz —)

ÉRÉKOSSÁG LÁS

nagykövetségen

Az orosz mellett a német és a **spanyol** nyelv oktatója is megszűnik. A tory-kormány 93 millió fontos költségcsökkentését, amely a londoni középiskolákat sújtja, az egyetem szláv tanulmányok intézetének egyik professzora is keményen bírálta.

Nem szűnik meg viszont az orosz nyelv oktatása számos **magániskolában,** amelynek vezetői látják az orosz nyelv ismeretének gazdasági, tudományos-műszaki és egyéb előnyeit.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIÓ

Április 12., kedd

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Magyarán szólva. — 14.25: Orvosi tanácsok a C-vitaminról. — 14.30: Dzsesszmelódiák. — 15.00: Elő világirodalom. — 15.20: Népdalok, néptáncok. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Új felvételeinkből. — 16.15: A Nyitnikék postája. — 17.00: Kit kit formált? — 17.30: Beszélni nehéz. — 17.42: Reklám. — 17.45: A Szabó család. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Az Esti Magazin melléklete. — 19.30: Emberi dolgok. Test és lélek. — 20.30: Lakás — helyzetek. — 21.00: Hans. Kanppertsbusch öröksége. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Díjnyertes zeneszerzőink. — 23.10: Operaest. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Ejfél után.

PETŐFI:

14.00: A csillagok közel vannak. — 14.50: Bartók—Keszler Lóriné Magyar parasztdalok. — 15.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 15.05: Marosfalvi Imre hegedül. — 15.20: Könyvről könyvről. — 15.30: Csúcsforgalom. — 17.50: Helykereső. — 18.30: Talpalálvány. — A népdaléneklésről. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Csak fiataloknak! — 20.00: Rólunk van szó! — 20.05: Nótáest. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Az óriástök. Rákósy Gergely regényének rádióváltozata. — 21.32: Poprock műhely. — 22.00: Görögnek lenni. Szamara Eleni dokumentumműsora. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: A dzsessz története. — 23.50: A Carpenters együttes felvételeiből. — 0.15—4.20: Ejfél után.

BARTÓK:

14.10: Zenekari muzsika. — 14.59: Zenel tükör. — 15.34: Köröndi Klára zongorázik. — 16.05: Mozart: Titus. Kétfelvételű opera. — 18.30: Na maternem jeziku. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: In der Muttersprache. — 19.35: Zenekari muzsika. — 21.00: Rockpódium. Jim Morrison, a halhatatlan. — 21.30: Múltidéző. Jelen idejű történelmi magazin. — 22.00: Gyurkovics Mária és Svéd Sándor operafelvételeiből. — 22.30: Zenekezelvény a magnósok. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Április 13., szerda

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mal programok (x) — 8.50: Nótacsokor. — 9.37: Beszélni nehéz. — 9.49: Dalposta. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Irodalmi világlátás. — 10.35: Együttessék és finálék operettéből. — 11.26: Ravel: a-moll trió. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.40: Reklám. — 12.45: Törvénykönyv. — 13.00: Nagy mesterrek — világhírű előadóművészek.

PETŐFI:

4.30—7.57: Reggeli zenés műsor. — 8.05: Reggeli csúcs. Zene — szóval. — 7.33: Slágerek mindenkinek. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Idősebbek hullámhossza. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Napközben. Zenes délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Fűvésze. — 12.25: Utikalauz üdülőknél. — 12.30: Postabontás. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: A tegnap slágereiből. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Muzsikáló reggel. — 9.00: Műsorismertetés. — 9.08: Zenekari muzsika. — 10.27: Zene-történeti értéktár. — 11.05: Pillanatkép. — 11.10: Találkozás a népzenevel. — 12.00: A bagdadi borbély. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.25: Metafora nélkül. — 13.57: A Liszt Ferenc kamarakórus énekel.

TELEVÍZIÓ

KEDD

16.55: Hírek. — 17.00: Képes nóták kívánságműsora. — 17.30: Ne játssz a tűzzel! I. Lombégetés. 2. Lakástűz. — 17.35: Kalendárium 1988. Ismeretterjesztő magazin. — 18.20: Három nap tévéműsora. — 18.25: Reklám. — 18.35: Tévétorna. — 18.40: Nils Holgersson csodálatos utazása a vadludakkal. NSZK rajzfilmsorozat.

6 *Esti Hírlap*

1988. április 12., kedd

Az elsüllyedt város. — 19.05: Esti mese. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Mindenki tanköteles. Csehszlovák tévéfilmsorozat. XIII.2. rész: A beilleszkedés. — 21.05: Stúdió '88. A Televízió kulturális hetilapja. — 21.50: Kardiológia. Amerikai egészségügyi filmsorozat. XIII.3. rész: Angina. — 22.05: Híradó 3.

2. MŰSOR:

17.50: Képűtség. — 17.55: Stíri. Hírek román nyelven. A szegedi körzeti stúdió műsora. — 18.00: Zene-bona. — 18.40: Autó-motorsport. A Telesport technikai magazinja. — 19.00: Mindenki tanköteles. Csehszlovák tévéfilmsorozat. XIII.1. rész: Az első cseppet (ism.). — 20.05: Képűség. — 20.10: Hát ördög bujt belém... Csáky Agnes és barátai. A pécsi körzeti stúdió műsora. — 20.40: Vidám forgácsok. Összeállított klasszikus burleszkekből. Ziggotta a kulisszák mögött (ism. FF) — 20.55: Híradó 2. — 21.10: Betűreklám. — 21.15: A Wannsee-konferencia. NSZK tévéfilm. — 22.35: Képűség.

SZERDA DELELŐTT

8.55: Tévétorna nyugdíjasoknak. — 9.00: Képűség. — 9.05: Derrick. NSZK bűnügyi tévéfilmsorozat. Egy gyilkossal kevesebb (ism.). — 10.05: A tenger mindenkié. Holland dokumentumfilm-sorozat. IV.4. rész: Új munkafront a partok előtt (ism.). — 10.55: Képűség.

SZÍNHÁZ

Operaház: Bohémélet (7) — Erikel Színház: Hunyadi László (7) — Magyar Nemzeti Galéria: Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának hangversenye (fél 8) — Zeneakadémia: Magyar Posta szimfonikus zenekarának hangversenye (fél 8) — Pesti Vigadó Hangversenyterem: Kósa Gábor zenekari szólistája (fél 8) — Kamaraterem: Lábikóka (7) — Kátona József Színház: A revizor (7) — Madách Színház: Kean, a színész (7) — Madách Kamara: A női partőrség... (7) — Vígyszínház: Angyal Johanna (7) — Pesti Színház: Rendőrség (7) — József Attila Színház: Koldusopera (7) — Thália Színház: Gömböc úr (7) — Thália Stúdió: Mese habbal (fél 8) — Fővárosi Operettszínház: Hegedűs a háztetőn (7) — Zsebészínház: Love Story (fél 8) — Józsefvárosi Színház: Boleró (7) — Radnóti Miklós Színház: A hetvenkedő katona (7) — Vidám Színpad: Szexbogyó (7) — Mikroszkóp Színház: Az állam is felkoppik... (fél 8) — Jurta Színház: Kétszemélyes tragédia (7) — Szkéné Színház: A szenvedély gyümölcse (7 és este fél 10) — Arany János Színház: Krimi a kőkorban (du. 3) — Postás Művelődési Központ: Nők Lapja együttes koncertje (8) — Állami Bábszínház: A csodálatos kalucska (de. 10 Jókai tér) — A színházi előadások részletes szerezostáza, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban.

KÖZLEMÉNYEK

Extra méretű női ruhák kaphatók a készítőnél! Berényiné V. Bástya u. 19. 373-907 (Kálmán téri). (x)

Psichodráma! Kapcsolatfejlesztő önismereti csoport. Jelentkezés a 22-97-62-es telefonszámon. (x)

Videokészülékek kölcsönzése a Majakovszkij u. 88-ban. Ugyanott CD-lemezek nagy választékban. Tel.: 216-445. (x)

Luis and Lorens Barcelonából, Bartschelly Londonból. Külföldi vendégek a Maxím március-áprilisi műsorában. Minden este 8 és éjjel 11 órakor a Revue Fantastique és a Crazy Cabaret kerül színpadra. Sellő a szökökötőn. Lady M. új nagy illúziója. Minden éjjel 1 órakor Crazy Cabaret. Asztalrendelés telefonon: 22-78-58. Szórakozóhely sok van, de Maxím csak egy! (x)

Teniszezzon a „Mini Garros” gmk pályán! Pályabérlés magánszemélyeknek és közületeknek, egyéni és csoportos oktatás. Tenisztanfolyamra és pályabérlésre jelentkezés a helyszínen. Cím: Bp. XIV., Csömöri út 21/A. (Bosnyák-piac mellett) 1988. április 11-től folyamatosan. (x)

Figyelem! A Budapesti Műszaki Egyetem énekklara régi dalosait várja május 8-án, 18 órakor jubileumi találkozóra a K épületi díszteremben. Próbák április 21-28., május 5-én 19 órakor az aulaiban. Információ: Vasvári, 407-062. (x)

Tengerparti üdülés Bulgáriában, Napospart, Várna, Druzsa, Neszbar üdülőhelyeken a Balkántourist szállodaiban és villáiban. Információ a 169-488-as telefonon. Jelentkezés az Encián Utazási Irodában (Budapest VI., O utca 1. 1066). Egyes utakon nyugdíjasoknak és diákoknak árkedvezmény. (x)

A zuglói Dominó Lakáskultúra rendkívüli ajánlata! Most! Barnára pácolt, fényezett, esztergált fakernis kívánt méretre (2 méterig), natúr (fényezetlen árban) azonnal kapható. Karnistartó 1 pár 218 Ft + végző 36 Ft/pár + rúd 36 Ft/méter + fakarika 12,50 Ft/db. Dominó Lakáskultúra, Budapest XIV., Nagy Lajos király út 150. (Bosnyák téri). (x)

Shotokan karatánfolyamok indulnak! IX., Ifjúmunkás u. 1. alatti általános iskolában és a XIV., Dózsa Gy. út 25.27. alatti Kallai Eva Szakközépiskolában. Edzősek kedden és csütörtökön 17.00 órától. (x)

Dzsesszbalett! Kezddélnek nyáron is. „Jaeb” Táncstúdió. Tel.: 112-309. (x)

Díjtalan konzultációt tartanak a Pszichoteam munkatársai a Jókai Klubban (Moszkva tértől a 21-es busszal 15 percre, XII., Hollós u. 5.) hétfőn 3-8 óra között, szerdán, csütörtökön és pénteken 3-6 óra között. Telefon: (csak ügyeleti időben) 754-203. (x)

Bútikosok figyelmébe! Új egyedi kollekciót kínál a Különleges Modell Gmk. Tel.: 359-775, hétfő és csütörtök 8-10 óra között. (x)

A TIT Budapesti Nyelviskola nyári intenzív tanfolyamaira április 18-tól május 13-ig munkanapokon 14-től 16 óráig lehet jelentkezni a nyelviskola titkárságán: VIII., Múzeum u. 7. A tanfolyamok kezdő, álköz, középfeladók és nyelvvizsga-előkészítő szinten indulnak angol, német, francia, orosz, olasz és magyar nyelvből, legújabb tananyagokból, anyanyelvi tanárok közreműködésével. A haladó csoportokba jelentkezők részese szintfelmérés lesz. Telefon: 341-557. (x)

A Hazafias Népfront XV. Ker. Bizottsága Budapest XV. KER. Tanácsa helytörténeti ankétot tart, melyre tisztelettel várjuk az érdeklődőket április 14-én (csütörtökön). 16.30-kor a HNF székházában (Budapest XV., Bocskai u. 26.). (x)

A Magyar Állami Operaház magánénekesi meghallgatást tart május 2-án, hétfőn 10 órakor az Operaház üzemháza házi színpadán. Jelentkezés személyesen az Operaház személyzeti osztályán, VI., Hajós u. 11. alatt. (x)

Óvodásoknak úszás teljes ellátással, Budán, 560-066. (x)

A Thália Színház jegypénztára április 18-án, hétfőn 1 órától árusítja a májusi nyugdíjaselődás árkedvezményes jegyeit. Telefon: 310-500, 124-230. (x)

Kanada közelebb van, mint gondolnád! Már most lefoglalhatod a helyed, megrendelheted repülőjegyed. Kedvezményes tarifák (június 30-ig): Toronto, Montreal, Ottawa 28 837 Ft. Winnipeg 34 049 Ft. Edmonton, Calgary 37 258 Ft. Vancouver 39 664 Ft. Az árak az oda-vissza utazás költségeit tartalmazzák. Közvetlen csatlakozás Amsterdamban a Malév menetrendszerű járataihoz. Az Északi-sarkkör felett az úgynevezett Polar útvonalon repülhet Winnipegbe, Edmontonba, Calgaryba és Vancouverbe. Felvilágosítás, helyfoglalás, jegyeladás: Danubius Utazási Iroda, Budapest, Martinelli tér 8. 1052. Telefon: 173-652. Telex: 22-6342. (x)

Esküvőre, alkalomra csodálatos külföldi ruhák, szmokingok, frakkok, pelerinek, Frost ruhakölcsönzőnél. Majakovszkij u. 92. Tel.: 429-070. (x)

Azonnal elkészíti (1 perc alatt) útlevelet, vízum, igazolvány képeit **Fotó-Kató** Budapest, VIII., Somogyi Béla u. 18/A. Corvin áruházától 1 percre. (x)

Dzsessztáncanfolyam és tréning (american jazz) a Vasas Művészegyettesben. Jelentkezés: minden szombaton 9-13 óra között, VIII., Kőfaragó u. 12. alatt. (x)

Most olcsóbb! Tekintettel a nagy érdeklődésre „**Bolgár tengerpart olcsóbban**” akciónkat április 23-ig meghosszabbítottuk. Földény előszezon! Áron! Előszezon még olcsóbban! Részletes felvilágosítás és jelentkezés **Saturnus Tours** Utazási Iroda Bp. VII., Wesselényi u. 61. Tel.: 233-847. Szolnok, Jászkuir u. 2. Tel.: 56/12-859. (x)

Vitorlás hajók, szörfök, motorcsónakok, csónakmotorok és horgászcsonakok adás-vételének közvetítése, Flotta Bemutatóterem, Budapest V., Szalay u. 5/A. 311-025. (x)

Gépirásoktatás a Blahán. A legrovidebb idő alatt megtanulhatja a „Harkály” Gmk-nál. Tel.: 420-867 du. 3-7-ig. (x)

Fájdalommal tudatom, hogy férjem, dr. Staud Géza színháztörténész április 4-én elhunyt. Temetése április 20-án, fél kettőkor lesz a Farkasréti temetőben. (x)

A tavaktól a Sziklás-hegységig

A társasági diskurzust követő idegennek eleinte úgy tűnhet, hogy a kanadaiak számára két fontos probléma létezik: az AIDS terjedése és a homoszexualitás. Beavatkozni a vitába természetesen nem ajánlatos, bármely álláspont képviselése veszélyekkel jár. Ha a látogató netán azt mondaná, az eltérő hajlamú középiskolai tanárt a köz nem azért fizeti, hogy irányvonalának a katedráról csináljon propagandát, s ha mégis azt tenné, hát elbocsátandó, könnyen megkapná a verdiktet: *képtelen az emberi jogok korszerű felfogására.* Ha viszont azt hangsúlyozná, hogy Magyarországon a homoszexuálisok már egyesületet is alapíthatnak, a *beszélgetők konzervatívabbja fordulna ellene.* A legjobb tehát a vitát a kanadaiakra bízni és irigyelni őket azért, hogy látszólag ilyen gondjaik vannak.

Felnyílik a vámsorompó

Ezt a vélekedést támasztják alá a statisztikák is. Az infláció négy százalékos körüli üteme kétségtelenül elfogadható, a gazdasági növekedés háromszázalékos sebességét is sokan irigyelnék. *Egyedül a munkanélküliség az, amely viszonylag magas, noha az elsiertett ítélet itt sem helyénvaló.* A hatszázalékos mértéket tartják ugyanis a teljes foglalkoztatottságnak azzal, hogy ezen a szinten már igen nehéz a gyárakban munkafegyelmet tartani. A munkaerőpiacon akkor már megjelenne a túlereslet, és nehezebb volna elbocsátani a kevésbé hatékony dolgozókat. A szövetségi kormány jelentős győzelemként értékelte nemrég az USA-kanadai szabadkereskedelmi egyezmény megkötését is, melynek eredményeképp nem sokára egész Észak-Amerika egységes piaccá válik. Érdekes módon az érintett vállalati vezetők egyrésze éppen az ország legfejlettebb részén, *Ontarióban* szkeptikus. Végsősoron természetesen annyian vannak, mint mi — így az egyik nézet. Mások inkább attól tartanak, hogy az autópárhuzon és másutt eszközölt amerikai beruházásokat, a létrehozott kapacitásokat fogják a déli tulajdonosok felszámolni, hisz *előbb-utóbb Kanadát a határon túlról is elláthatják.* Elképzelhető persze, hogy a szabadkereskedelemtől inkább azok félnek, akik nem bíznak

versenyképességük megfelelő alakulásában. Hiszen csupán egy irányban nyílik fel a vámsorompó, a kanadai vállalatok is szabadon adhatnak el egy, a sajátjukénál sokkal nagyobb piacra.

Ha azt vesszük, hogy a szabadkereskedelmi megállapodás ratifikálása Kanadában emberi számítás szerint biztos, úgy a kérdés látszatprobléma. *Ugyancsak egyre inkább látszatproblémának tűnik az az ügy, mely még jó néhány évvel ezelőtt megosztani látszott az országot.* A quebeci szeparatizmusról van szó, melynek annak idején nem kisebb szószólója volt, mint De Gaulle. Ő kiáltotta a montreali városháza erkélyéről világgá, hogy éljen a szabad Quebec. Ez volt 1967-ben. 1976-ban aztán Quebec olyan tartományi kormányzatot választott, melynek deklarált célja az önállóság elérése volt. René Lévesque, a francia nyelvű népcsoport függetlenségének ismert bajnoka most, a hatalom birtokában *elérkezettnek látta az időt a régi sérelem orvoslására.* (Nekünk, közép-európaiaknak természetesen tűnik, hogy a húszadik századi feszültségek gyökerei nem ritkán évszázadokra nyúlnak vissza. A tengerentúlon sincs más-ként. A katolikus franciák és a protestáns angolok közötti ellentétek a Kanada birtoklásáért folytatott háborúkban kulmináltak. Mindkét félnek megvoltak a maga indián szövetségei, kiknek harcmodora merőben elütött a középkori lovagiasságtól. Ezt gazdáik — a háború nyilvánvalóan eredményre törekszik —, akkor nem is bánták. A kölcsönösen elkövetett atrocitásokat azonban később a szenvedő közösségek a megbízó angolok és franciák számlájára írták. Nem meglepő tehát, hogy Quebecben győzhetett a szeparatista irányvonal.

Quebeci közjáték

Ezután azonban gondolkodóba esett a nagytőke. Kétféle, hogy Lévesque komolyan gondolja programját, az nem csupán a választások megnyerésére szolgált. A tényleges különválás perspektívája viszont sok nagybankot és más gazdasági egységet arra készítetett, hogy székhelyüket a biztonságos Torontóba tegyék át. *Megkezdődött Montreal gazdasági súlyának csökkentése,* a Parti Québécois hatalmi bázisának eróziója is. 1984-ben a kiábrándult tartomány már a konföderáció mellett kiálló konzervatívokat támogatta a szövetségi választásoknál. Lévesque nem várta meg, hogy pártja 1985. december 2-án elveszítse a tartományban a hatalmat, egészségi állapotára való hivatkozással júniusban lemondott. Egyébként valóban súlyos beteg volt: a korai halálát követő temetése még jelentős demonstráció volt a szeparatizmus azonban később alighanem véglegesen „kifújta”.

Utóvédharcok persze folynak. A jelenlegi quebeci kormányfő, Bourassa létrehozta az úgynevezett Meech-tavi megállapodást,

mely hivatott a vizállyra végleg pontot tenni. Ebben a tervezet szerint az angol nyelvű tartományok és a föderáció elismernék Quebec „különbözőségét”, annak Kanadához való feltétlen csatlakozása fejében. Ezt az elvet persze mindegyik tartománynak el kellene fogadnia. Március közepén vezető hírként hozta a televízió, hogy Bourassának nem sikerült igazáról a fiatal nem brunswicki miniszterelnököt meggyőzni. Am az ellenkezés is csak átmeneti, a kérdés többé-kevésbé rendezettnek tekinthető. *Kanada kényelvű ország abban az értelemben, hogy nem csupán Quebecben kísérik a francia feliratokat angolok, hanem az angol Torontóban is ott vannak az angolul kiírt tudnivalók mellett francia megfelelőik.* A sajtóban pedig éppúgy kritikát kap az az eladó, ki a francia kérdésekre nem tud franciául válaszolni, mint a csak angolul tudó kollégája.

Kelet és Nyugat

Ha van a mai Kanadában feszültség, úgy az minden bizonnyal nem nyelvi, hanem földrajzi természetű. A betelepülés ütemének és irányának megfelelően a keleti tartományok lényegesen sűrűbben lakottak, mint a nyugati part felé eső társaik és ennek következtében több képviselőt is küldhetnek a szövetségi parlamentbe. *A hatalom Keleten van* — állítják Nyugaton és ezen nem is lehet a történelmi előzmények figyelembevételén után vitatkozni. Szélsőséges hangok, holmi „gyarmatosítást” emlegetve persze léteznek és előszeretettel hivatkoznak arra, hogy az olajboom idején Alberta a világpiaci áránál jóval olcsóbban volt kénytelen a keleti tartományokba olajat szállítani. Az igazsághoz persze az is hozzátartozik, hogy a kutakon kívül Albertában nincs is más, még finomító sem található, nemhogy feldolgozóüzem, 1986 óta amúgyis vége a fellendülésnek és most — helyi vélemények szerint — a központi kormány korántsem siet visszajuttatni azt, amit korábban az érkező vezemenyvel a tartományból kiszivattyúzott. Aki viszont az előzmények után depressziósújtotta vidéket vár, csalódik. Jóllehet, Calgaryban és Edmontonban az olajáresés miatt szinte mindenki vesztett — ennek megfelelő hatásával a kereskedelmi forgalomra és az ingatlanárakra — mégiscsak Edmontonban található Észak-Amerika talán legnagyobb bevásárlóközpontja...

— asz —

Feljesztési intézet
üzemfenntartási
feladatkör ellátására

felvesz

villanszerelő,
fűtészszerelő,
vizvezeték-szerelő,
kazánfűtő,
géplakatos,
szerkezeti lakatos,
asztalos és kőműves
szakmunkásokat.

Jelemtkezni lehet
a 763-733-as telefon
233-as vagy 321-es
mellékén.

talhirdetések

London, május 6.

ős társaságok a jövőben várhatóan megjelenő hirdetések tételekről van szó, amelyek italokat, vagy amelyek az italérfiasság fogalmával. A keresztes 15 társaság évente 120 detésekből, de ez az összeg teroszlik meg közöttük. szigorúbb ellenőrzésére vonatkozóan teszik közzé, miután körében tapasztalható növekvő az edinburghi egyetem kutatói-kóciái egyetem szakemberei fia-lapították, hogy a megkérdézett korának betöltése előtt fogyaszt-pedig a szőlőtől — jobbra az éli poharat...

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIÓ

Május 6., péntek

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Fenntartott hely. — 15.00: Erről beszéltünk. — 15.30: Körtgyüttes felvételeiből. — 15.54: Muzsikáló természet. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Egy nap az ügyeleten. R riportműsor a Győr-Sopron Megyei Kórház baleseti sebészetén. — 16.45: A Concordia Rot-Weiss Kórus diákdalokat énekel. — 17.00: Útközpontok — a csomagolástechnikában. — 17.25: Ipargazdák. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvüldön-ságok (x) — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Az Esti Magazin melléklete. — 19.30: Rádiószínház. Kegyelemkenyér. Ivan Turgenev drámájának rádióváltozata. — 20.36: Gidon Kremer barokk szerzők műveiből hegedül. — 21.14: Kilátó. A Rádió világirodalmi hetilapja. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Mérleg. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Éjféli után.

PETŐFI:

14.00: Péntektől péntekig. Ajánló-műsor sok muzsikával. — 17.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 17.05: Kölyökrádió. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.30: Reklám. — 18.33: Sport. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Fiataloknak! — 19.50: Egészségünkért! — 20.00: Nótakedvelőknek. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Új könnyűzenei stúdiófelvételeinkből. — 21.50: Az élő népdal. — 22.00: Népszerű dallamok — esti hangverseny. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Live at Winterland. — 23.40: Cserháti Zsuzsa és a Korál együttes felvételeiből. — 0.15—4.20: Éjféli után.

BARTÓK:

14.05: Donizetti: Lucrezia Borgia. Háromfelvonásos opera. — Közben 15.30: Dömötör Tekla: Táltosok Pest-Budán és környékén. — 16.37: Evszázadok kamaramuzsikájából. — 17.50: A KISZ Központi Művészegyüttes egyetemi énekkarának jubileumi hangversenye. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Iskolrádió. — 19.55: Új CD-lemezünk. — 20.30: Fiatalok a seregben. — 21.00: Zsebrádió-színház. Időfaktor. Hernádi Gyula hangjátéka. — 21.16: Opera-művészlemez. — 22.00: Roy Harper összes felvétele. — 22.51: Évfordulók nyomában. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Május 7., szombat

KOSSUTH:

4.30—7.30: Jó reggelt! — 7.30: A megtalált ritmus. — 8.00: Hírek. Időjárás. Lapszemle. — 8.10: Műsorismertetés. — Kb. 8.20: Mai programok (x) — 8.30: Családi tűkör. — 9.00: Reklám. — 9.05: Ismét a javából! — 10.40: Rádiókabaré: kiutazókról. — 11.55: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki mit vesz, ki mit ad? Gondolatok a magyar élelmiszer helyéről a világban. — 13.00: Zeneparádé. — 13.49: Énekeljünk együtt!

PETŐFI:

4.30—7.59: Dallamoktól. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.11: Szines népi muzsika. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Utazás varázslattal. — 10.05: Szombat délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Jó ebédhez szól a nóta. — 12.55: Sport. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: Miska bácsi levelesládája. — 13.45: Időjárás-és vizálsajlásmentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 6.05: Népszerű muzsika korán kelőknek. — 7.00: Hírek. Időjárás. — 7.03: In limba materna. — 7.30: V materinskóm jazyku. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Sztereó beállítóműsor. — 8.19: Orgonamuzsika. — 9.27: Nagy alakítások a Magyar Állami Operaházban. — 10.30: Slágerlista. — 11.00: Hangfelvételek felsőfokon... — 12.18: Romantikus dallamok. — 12.30: Iskolrádió. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Kívánságműsor szombaton.

TELEVÍZIÓ

PÉNTEK

17.05: Hírek. — 17.10: Három nap tévéműsora. — 17.15—19.00: Péntek délután. Kapsoljuk Dunaujvárost és Pécsét. — 17.15: Evgyűrűk. Nyugdijasok műsora. — Kb. 17.45: Téka.

6 Esti Hírlap

1988. május 6., péntek

Közhasznú információk. — 17.55: Reklám. — Kb. 18.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. — 19.00: Reklám. — 19.05: Tévétorna. — 19.10: Esti mese. — 19.25: Reklám. — 19.30: Hír-adó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Gregory Peck sorozat. MacKenna aranya. Amerikai westernfilm (1969) — 22.05: Reklám. — 22.10: Kassák Lajos. Portréfilm. — 22.45: Híradó 3.

2. MŰSOR:

18.10: Képujság. — 18.15: Vitésti. — Hírek szerbhorvát nyelven. A pécsi körzeti stúdió műsora. — 18.20: Száz híres festmény. Külföldi múzeumok gyűjteményeiből. Rigaud; XIV. Lajos. Angol rövidfilm. — 18.30: Apropó. II. 2. rész. — 19.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. (Az 1. műsor folytatása.) Anyák napja után. In memoriam dr. Anóka Izabella — 19.30: Kézenfogva. Ertelmi fogyatékosok érdekvédelmi műsora (ism.) — 19.40: Sorstársak. A pécsi körzeti stúdió rehabilitációs magazinja (ism.) — 20.00: Képujság. — 20.05: Drámaírók műhelyében. Gyárfás Miklós. — 20.55: Híradó 2. — 21.10: Reklám. — 21.15: A Bank utcától Ecuadorig. — 22.05: Képujság.

SZOMBAT DÉLELŐTT

8.05: Tévétorna gyerekeknek. — 8.10: Nas ekran. A pécsi körzeti stúdió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi műsora (ism.) — 8.40: Körmonfontoló. Matematikavetélkedő 5. osztályosoknak XI. 9. rész: Középdöntő (ism.) — 9.15: Képujság. — 9.20: Hármas csatorna. Képes hazajárás. IV. 1. rész: A haza arca. — 10.05: Reklám. — 10.10: Hol-mi? Ifjúsági magazin. — 10.55: ZTE — FTC bajnoki labdarúgó-mérkőzés. Közvetítés Zalaegerszegről. A szünetben: Reklám. — 12.50: Szomszédok. Telerecény — 27. fejezet (ism.) — 13.20: Képujság.

SZÍNHÁZ

Erkel Színház: Rigoletto (4. bérlet. 7. ea. 7) — Pesti Vigadó: MAV szimfonikus zenekar hangversenye (fél 8) — Katona József Színház: Galóca (7) — Nemzeti Színház: A velencei kalmár (7) — Varszinház: Lélekbuvár (7); Mizantrop (Kamaterem, fél 8) — Madách Színház: Cyrano (7) — Madách Kamara: Szénaláz (7); Elem bére (este fél 11) — Vígyszínház: A padlás (márc. 29-ig) — Jegyek (erv. 7) — Pesti Színház: Equus (7) — Thália Színház: Letlár miatt nyitva (7) — Thália Stúdió: Velem mindig történik valami (du. fél 5) — József Attila Színház: Me and my girl (7) — Budapest Kongresszusi Központ: Zorba (bemutató, 7) — Fővárosi Operettszínház: Tánccal a zene birodalmában (7) — Jurta Színház: Rakpartklub (zártkörű rendezvény, 6) — Radnóti Miklós Színház: A hetvenkedő katona (7) — Egyetem Színház: Táncaink '88. Az ELTE egyetemi táncegyüttes műsora (7) — Szkéné Színház: Gázzív (8) — Mikroszkóp Színház: Felettünk a béka (fél 8) — Vidám Színház: A Lilla-villa titka (7) — Kis Színház: Folytassa, Kibé! (fél 8) — Hököm Színház: Tamás bátya kunyhója (du. 3) — Arany János Színház: A közzív ember fia (du. 3) — Állami Bábszínház: Pán Péter (du. 3, Népköztársaság útja 69.) — Fővárosi Nagycirkusz: Újra itthon! (du. fél 4, este fél 8) — A színházi előadások részletes szcrepozitása, rövid tartalma és bérleti előjelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

A Pesti Vigadó igazgatósága értesíti a kedves közönséget, hogy a Furesa pár május 7-i és 8-i előadása betegség miatt elmarad. Jegyek a váltás helyén visszaválthatók. (x)

Orvosi akupunktúrás fogyasztás szerdán, pénteken 17—19 óra között. VI. Lenin kr. 93. I. 1. Tel.: 127-581 (csak rendelési időben), máskor 341-612. (x)

Az Arany János Nyelviskola szervezésében május 9-től és június 13-tól 5 hetes intenzív tanfolyamok indulnak angol, francia, német, orosz, olasz, spanyol, arab, valamint magyar nyelvből (idegen anyanyelvűk számára). Német nyelvtanulók utazóknak intenzív, heti 5x4 óras kezdő turistatanfolyamot indítunk. Részvételi díj: 3000—4900 Ft-ig (magyar: 5200 Ft). Beiratkozás: április 18-tól május 13-ig és május 23-tól június 8-ig, munkanapokon 17—19 óráig a Fáklya Klubban, Budapest VI., Csengery u. 68. Felvilágosítás: 118-870, illetve 324-580 telefonszámon reggel 9-től 19 óráig. (x)

Kortárs egyházművészet. Kortárs művészek munkáiból egyházművészeti kiállítást és vásárt rendez az Ecclesia Szövetkezet május 8-án, vasárnap 9.30—18 óráig. Helyszín: Budapest V., Károlyi M. u. 4—8. A Kárpátia étterem mellett. A kiállítást megnyitja Kuklay Antal művészettörténész. (x)

Nyári táborok! Modern tánc-tábor (12—18 éveseknek) július 5—14-ig (2500 Ft). Természetjáró tábor (naponta kirándulások autóbusszal a Duna kanyarba), alsó tagozatosoknak június 20.—július 1-éig (160 Ft). Természetjáró sátor-tábor július 4—16-ig (2400 Ft), felső tagozatosoknak. Angol nyelv-tábor június 13—24-ig (1500 Ft) (x)

Magas jutalom annak, aki Néphadsereg Művelődési Házban ápr. 25-én elvesztett arany karkötőjét megtalálta. Tel. 224-044. (x)

Talentum kerestetik! A Talentum KISZ Kulturális Fórum Stúdió tánckarába felvételt hirdet 14—16 éves fiúknak és lányoknak, akik érdeklődnek a profi táncos életpálya iránt. Jelentkezni lehet: 1988. május 20-ig írásban a Talentum címen; Budapest, Rottenbiller u. 12—16., 1074. Érdeklődni lehet a 415-700-as telefonon, napközben. (x)

Az egészséges táplálkozás és életmód hete a budai Skála áruházakban. Bioétel-kóstoló, valamint szabadidő-öltözköztetés és gyógypapucskok szaktanácsadással egybekötött bemutatója a Skála Budapest Nagyáruházban és a Skála Sprint Áruházban, május 14-ig. (x)

Keresse fel a Balerinát. Új fazonú fürdődresszek, farmerek, szuper bőrök, pólók, egyedi ruhák nagy választékban. Budapest V., Irányi u. 12. (x)

Az OAH elnökének 8/1987. (IX. 24.) AH. sz. rendelkezése alapján, cím- és termékegyeztetés céljából várjuk a jármű- és alkatrészgyártók mielőbbi jelentkezését. Autóker műszaki és dokumentációs osztály közötti-jármű termékinformációs központ (ETK) Budapest, Arany János u. 34. 1051. Telefon: 315-309. Ügyintéző: Juhász Gyula. (x)

A Pesti Vigadó igazgatósága értesíti a kedves közönséget, hogy 1988. május 8-án a meghirdetett Csajkovszkij-koncert elmarad. Jegyek a váltás helyén visszaválthatók. (x)

Diszkók, bárók, klubok teljes fény és hangosító felszerelését vállalja az országban bárhol az első hazai szakbolt. Zenekari tér- és teremhangosító berendezések. Kerékpárutak, végerősítők. Őt éve az élvonalban: Music City Belváros, Irányi utca 7. 372-205. (x)

OTP Penta Tours Club — üdülőfalva a jugoszláviai Marilán június 4-től július 2-ig és szeptember 3-tól október 1-ig. 6600 Ft + forgalmi adó (8 nap), valamint július 2-től szeptember 3-ig. USD 77 + 1000 Ft + forgalmi adó. Jelentkezés és felvilágosítás az OTP-Penta Tours irodáiban: Budapest V., Váci u. 19—21. Telefon: 188-840 és Budapest V., Apáczai Csere János u. 4. (Dunakorzó). Telefon: 382-099. valamint valamennyi OTP-Penta Tours utazási ügyekkel foglalkozó OTP-i irodákban. (x)

A show-világ királya Bécsben — Michael Jackson. Koncertjegyek kaphatók. Jelentkezés és felvilágosítás az OTP-Penta Tours irodáiban: Budapest V., Váci u. 19—21. Telefon: 188-840 és Budapest V., Apáczai Csere János u. 4. (Dunakorzó). Telefon: 382-099. (x)

A Váci Mezőgazdasági Szak-középiskola felnőttoktatási tagozata az 1988/89-es tanévben a mezőgazdasági áruforgalmi szakon központi és kihelyezett osztályokat szervez. A 4 éves képzés szakmai érettségig ad. Szakirányú szakmunkásbizonyítvánnyal rendelkezők, ha sikeres különböző vizsgát tesznek, a második osztályban kezdhetik tanulmányaikat. Tervezett kihelyezett osztályaink helye: Dömsöd és Kóka községek. Érettségizettek részére 2 éves időtartammal a növénytermesztő-állattenyésztő szakon indul központi osztály. Címünk: Vác, Telep u. 2—4. 2601. (x)

Az Európai Nyelvek Stúdiója 4 hetes intenzív, beszédcentrikus angol-, német- és franciatanfolyamokat indít több tudásszinten kezdőtől a nyelviszga-előkészítő, június 13-tól heti 5x35 perces órában. 6-10 fős kiscsoportoknak; de, vagy du, vagy este. A tandíj tananyaggal együtt 3300 Ft. Beiratkozás ill. tudásszintfelmérés: máj. 9—20-ig hétköznap 16—18 óráig a VIII. Szentkirályi u. 1/B-ben (Rákóczi út sarok). Tel.: 156-114. (x)

Hatvanhat éves korában váratlanul elhunyt Györfly Laura Piroksa, a Vöröskereszt antifaszista aktivistája. Témétesére május 7-én, szombaton 14 órakor kerül sor a Balatonfüredi temetőben (Bajcsy-Zsilinszky út), a városi tanács által adományozott díszsírhelyen. A gyászoló család. (x)

Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy Szalánay László életének 79. évében, április 30-án elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása a cinkotai temetőben május 17-én háromnegyed 10 órakor lesz. A gyászoló család. (x)

G A Z D A S Á G

NSZK

Többlet külföldről

Három évvel ezelőtt még egy dollár 3,50 márkát ért, ma jó esetben adnak érte 1,70-et. Ez az NSZK-exportőrök számára azt jelenti, hogy az USA-piacon szerzett bevétele elvesztette értékének felét, illetve változatlan márkaárbevételeik érdekében dollárban áraikat a kétszeresére kellene emelniük. Ez utóbbi pedig nem érhető el az éles nemzetközi versenyben.

Az NSZK exportőrei a költségsökkenés és az áremelés kombinációjára törekszenek. Erre készíteti őket az is, hogy a nyugatnémet munkaerő ma az egyik legdrágább. Például az NSZK autóiparában a szabadságok és ünnepnapok nagy száma miatt egyre többen sürgetik a kormányt, hogy folytasson olyan politikát, amely fokozatosan enyhítené a túl erős márka okozta gondokat. Bár ez a feltevés teljes mértékben találkozna a washingtoni törekvésekkel, a szövetségi pénzügyminisztérium egyelőre merően ellenáll az úgynevezett reflációs követeléseknek. Az NSZK ipari körei hangsúlyozzák, hogy az erős márka terheit talán jobban kellene a mezőgazdaságra hárítani, e szektort ugyanis a közös piaci rendtartás és valutakiegyenlítési rendszer jórészt megvédi a kedvezőtlen világpiaci hatásoktól.

A nyugatnémet márka erősödése — ha hirtelen is következett be — várható volt és több nagyvállalat tudatosan készült rá, elsősorban termelésüknek a nagy exportpiacon való kihelyezésével. A Siemens USA-forgalmának 80 százalékát már tengerentúlon állítja elő, és ottani termelésének 20 százalékát harmadik piacokra még exportálni is tudja. Ugyancsak szerencséseknek bizonyultak a termeléskihelyezéssel a vegyipari konszernek, a BASF, Hoechst, Bayer és társai. Az autóipar külföldi beruházásai viszont már kevésbé sikerültek. Például tíz évvel ezelőtt nyitotta meg a Volkswagen nagy publicitással kísérvé gyárát Pennsylvániában, amely az elmúlt öt évben csak 50 százalékos kapacitással működhetett és tavaly decemberben be is zárták. A Daim-

ler—Benz és a BMW talán ezért is nem kívánának az Egyesült Államokban gyárat alapítani, de azért sem, mert az USA-ban nem tudják a nyugatnémet minőség-ellenőrzési módszereket működtetni.

Sokkal szélesebb azonban azok köre, kik a kiutat a költségsökkenésben látják. Mivel a hazai eredetű részegységek és alkatrészek árait márkában fejezik ki, azok szükségképpen megrágtultak. A külföldről vásároltak viszont az erős márkára átszámolva már jóval olcsóbbak. A versenyképesség javításának eszköze tehát az importhányad növelése. Vagyis azok a szállítók, kik képesek az NSZK-háttéríparral szemben jobb ajánlat tételére, most előnyben vannak. Például az AEG kivitelének 30 százaléka készül jelenleg az NSZK határain kívül, a cél az arány 50 százalékra emelése. A vállalat már Törökországból szállít transformátorokat, villanymotorral Spanyolországból látja el a világot, írógépei Mexikóból származnak, míg a hárombetűs márkát viselő televíziók alighanem Braziliában készülnek. A nemrég még anyagi gondokkal küszködő cégnek már az USA-ban is van leányvállalata, annak külföldi eladásai már amerikai exportnak számítanak és élvezik az alacsony dollárárfolyam előnyeit. A külföldi vásárlások előnyeivel az autóipar is él. Nemcsak a részegységek beszerzéséről van szó, hanem komplett járművekről is. Míg a Volkswagen az egyszerűbb típusokat Spanyolországban állítja elő a tulajdonában lévő Seat-vállalatnál, az Opel gyártmányaihoz ülészatokat, autóvillamosági cikkeket és kormányműalkatrészeket vásárol ugyancsak az Ibériai-félszigetről. Nyilvánvaló, hogy a nyugatnémet szállításokat kiváltani képes külföldi exportőrök lehetőségei elsősorban az egyszerűbb termékekre terjednek ki, ahol a bérköltségek aránya magasabb és a megkívánt technológia nem túl bonyolult. Az alvállalkozók azonban középtávon stabil megrendelésekre számíthatnak, hisz a márka gyengülésének egyelőre semmi jele sem mutatkozik.

Változik a

Lezárult a magyar mezőgazdaság sikert sikerre halmozó korszaka. A nyolcvanas évek elejétől jól érzékelhető, hogy a világgiazi árak az elérhető termelési költségek alá süllyedtek, a piacokat a protekcionizmus uralja, az árak helyett a támogatások versenyeznek. Ennek következtében itthon is meggyengült a mezőgazdaság és az élelmiszeripar jövedelmi helyzete.

Kétségtelen, a mezőgazdaság szocialista átszervezését követően az élelmiszer-gazdaság a magyar gazdaság sikeres ágazatává vált: a termelés abszolút és fajlagos mutatói révén a nemzetközi élmezőnybe került.

Két évtizeddel a gazdasági reform bevezetése után viszont megállapítható: a reform deklarált elvei csak részlegesen valósultak meg. Jórészt fennmaradt a mezőgazdasághoz kapcsolódó szervezetek monopol szerkezete, és a többcsatornás termékforgalmazáson belül gyakorlatilag egyetlen csatornának tekinthető a külkereskedelem. Szétvált a belföldi és a külföldi piac, gyengítve a vállalatok érdekelttségét a termelés minőségének javításában.

Változatlan feltételek

A trösztök megszűnése ellenére alig változott az állami élelmiszeripar méretstruktúrája. Az önálló vállalatok között versenyt korlátozó megegyezések jöttek létre.

A termelési eszközök forgalmazása is csak szétosztást jelentett. A kereskedelmi vállalatok egy-egy gépcsalád árusítására szakosodtak. Gyakorlatilag felosztották maguk között a piacot. A kínálat nem igazodott a gazdaságok differenciált igényeihez, a szegényes választék eleve meghatározta a vállalati döntéseket.

Uniformizálódott a technológia, s mivel nem igazodhatott kellően a termőhelyi viszonyokhoz, nem lehetett kihasználni a technikai lehetőségeket sem.

Informális kapcsolat persze valamennyi piacgazdaságban létezik, de nálunk a szokásostól eltér a funkciója. A piacgazdaságban az informális kapcsolat az együttműködés zavartalanságát, stabilizálását szolgálja, a mi viszonyaink között viszont esetenként az adásvételi ügyletek helyett élnek vele.

Nincs más helyette

A gazdasági reform keretei között végül is csak egy szárnyaszegett piacról lehet beszélni. Ez, valamint az ágazati irányítás fenntartása, az alacsony szinten tartott fogyasztói és termelő árak, a külpiazi kapcsolatok áttételessége, a gazdaságok önfinanszírozó képességének hiánya nehezítette a teljesítmények tárgyilagos megítélését, végző soron a vállalati alkalmazkodást. Amire pedig elkerülhetetlenül szükség lenne.

El kell ismerni, hogy az élelmiszerexport leggazdaságatlanabb részének elhagyásával az agrárkivitel és az egész népgazdasági export hatékonysága javult volna. De az is igaz, hogy ma sem tudjuk, mibe került volna az elmaradó devizabevételek helyettesítése.

A mennyiségi csökkentés tehát, figyelembe véve a nyomott világgiazi árakat, exportgazdaságossági előnyöket kínál, de ha nincs elfogadható mércé az ipari és az agrártermékek gazdaságosságának összehasonlítására, nem hozható egyértelmű döntés. Aminek sajnos természetes követke-

Ha beszél a papagájt faló macska...

Az amerikai élelmiszer-áruházak, a szupermarketek pénztárai előtt is hosszú sorok kígyóznak, a bulvársajtó azonban gondoskodik arról, hogy a sorban állók ne unatkozzanak. Több évtizedes hagyományra tekintenek vissza az Egyesült Államokban az úgynevezett szupermarket-újságok: a pénztárak közelében elhelyezett állványokon kínálják az úgynevezett, óriási szenzációt. A megdöbbentő — s korántsem minden esetben igaz — címek vonzzák a tekintetet, a nagybetűs pletykák felkeltik az érdeklődést, a belelapozásnak újságvásárlás lesz a vége.

Legalábbis annak az ötvenmillió vásárlónak, akik hetente rendszeresen megveszik ezeket az újságokat. Az USA szinte minden szupermarketjében (és természetesen az újságosbódékban is) hétről hétre hat országos bulvárlap kínálja a hihetetlen történeteket; a filmsztárok magánéletéről szóló pletykákat és képeket; a „biztos” fogyókúra-recepteket; a horoszkópokat és az egyéb „csemegeket”. A hetilapok közül a legismertebb a Sun, a National Examiner és a Globe, a Globe Communications kiadóvállalat termékei.

Profilváltás

A címlapok megdöbbentő hírekről tudósítanak, 50-60 centet a szenzáció mindenkinek megér. A Sun például nemrégiben hatalmas betűkkel hívta fel a figyelmet a két — állítólagos — sztorijára: „A macska megette a papagájt, azóta beszél”. De a papagájtörténetől nem marad el a Weekly World News egyik legutóbbi szalagcíme sem: „Egy földönkívüli lény ejtett teherbe”. A címlapokon hétről hétre szó van a háromfejű gye-rekekről, a klinikai halálból visszatértek „utazási” élményeiről és egyéb okult történetekről.

A bulvársajtót évtizedekkel ezelőtt az USA-ban elsősorban a férfiak vásárolták meg és olvasták. Akkor még a dohányboltok árulták ezeket a kiadványokat. Miután az olvasók

többsége férfi volt, a lapok elsősorban bűnügyi tudósításokat és sikamlós történeteket közöltek minden mennyiségben. Időközben megváltozott az olvasóközönség. A laptulajdonosok rájöttek, hogy a szupermarketekben több példányt tudnak eladni, mint a dohányboltokban és az újságosoknál. Az élelmiszer-áruházak vásárlóinak döntő többsége nő, ezért változtatni kellett az árusított újságok profilján, tartalmán.

A bulvárlapokból eltűntek a véres gyilkossági történetek, tabu lett a szex és a nudizmus. Egy „tisztessé” bulvárhetilap manapság viszont sok-sok történetet és fotót közöl a televíziós sorozatok (az úgynevezett szappanoperák) sztárjainak szerelmi botrányairól, szabad idejéről, hálószoba-titkairól. Ugyancsak oldalakat töltenek meg a már példaként említett képtelenebb hírek, valamint az orvostudomány és a vallás „csodái”. A nőolvasók „tuti” tippeket kapnak alakjuk megformálására és arra, hogyan lehet napi 3 ezer (!) kalória elfogyasztása mellett lefogyni — mozgás nélkül. A horoszkópok, az írásos szellemidézések, a túlvilági beszámoló, a képtelen biológiai „csodák” és a többi saftos történet mintha az utóbbi időben vesztett volna népszerűségéből. A bulvárlapok tulajdonosai ugyanis arra panaszkodnak, hogy csökken az olvasók — és az eladott lapok — száma. Bezzeg a régi szép időkben!

Amikor még akár éveken át lehetett a címlapokon szerepeltetni Jackie Kennedyt, Elvis Presleyt, Natalie Woodot, Grace hercegnőt és a többi nagy sztárt, akik életének minden percéről tudni akart

az olvasó. Az AIDS elvitte Rock Hudson-t és Liberace-t, akiknek ugyancsak milli dollárokat köszönhetett a bulvársajtó. Napjainkban szinte alig van az USA-ban olyan közéleti személyiség vagy filmsztár, akik heteken, hónapokon át a címlapon szerepelhettek. Joan Collins, a hatodik férjét „fogyasztó” filmsztár — a Dynasty-sorozat egyik főszereplője — talán az egyetlen, akiért mindig megveszik a lapot. Némi fellendülést hozott a bulvárlapok forgalmában Gary Hart és a szép fotómodell, Donna Rice viszonyának a kiesemegézése. Sok persze már nem maradt ebből a sztoriból a bulvárlapoknak, a Miami Herald ugyanis igyekezett mindent kitergetni.

A szupermarketújságok szerkesztősége meglehetősen sok újságíró, fotóriportert foglalkoztat. A szerkesztők egy része „rátapad” a sztori alanyára, követi mindenhová, információkat szerez be róla ismerősöktől, barátoktól, kollégáktól. S általában kéznél van a teleobjektív fényképezőgép is. A sztárok egy része örömmel veszi az efféle kíséretet — szeret a címlapokon szerepelni.

Sok esetben maguk „dobják be” a híreket, ők nyilatkoznak magánéletük titkairól az újságíróknak. A bulvárlapok egyébként nagyszámú ügyvédi gárdát is foglalkoztatnak, mert nem ritka a sajtóper. Külső, alkalmi munkatársakat is szívesen foglalkoztatnak a szupermarketmagazinok. Egy-egy ötletért, sztoriért, fotóért jó pénzt fizetnek; a lapok rendszeresen kérik olvasóikat a sztorik „szállítására”. A lapszerkesztést persze nem elsősorban a gondosság jellemzi. Általában nem járnak utána a

hírek valóságának, minél inkább hihetetlen a történet, annál valószínűbb a leközlése. Külön stáb foglalkozik a külföldi bulvárlapok szemlészésével, s mielőtt valami képtelen hírre bukkannak, átveszik — ugyancsak a forrás ellenőrzése nélkül. A bulvársajtó fotósai szinte egész évben járják az országot, igyekeznek minél több „témát” találni. Előszeregettel „vadásszák” a kompromittáló helyzeteket, aztán lehet magyarázkodni. A lapszerkesztők filozófiájának a nagytmondás, a képtelen hír, a kompromittáló fotó nem mond ellent: az újságot el kell adni, az olvasót minden érdekli, s joga van arra, hogy mindenről tudomást szerezzen. Még akkor is, ha a hírek nincsenek, vagy kevés az igazságtartalma.

Halemberek és hegyi lakók

Nem könnyű dolog a hat országos bulvárhetilapnak hétről hétre szállítania a szenzációkat heti 60-80 oldalon. (Ennek a terjedelmének mintegy 40 százaléka hirdetés.) Azért minden hétre akad egy-egy víz alatt is lélegző „halemberek”; csak két dimenzióban látó hegyi lakó; 200 évvel ezelőtti élményeiről idegen nyelven beszélő egyhetes csecsemő; a rádióadásokat a fülelvel „cervó” matuzsálem stb. A szerkesztők árgus szemekkel figyelik az USA több száz televíziós állomásának műsorait, valamint az azok nézettségéről szóló felméréseket. A bulvárlapok tartalmát ugyanis mindinkább a népszerű televíziós műsorokhoz kell igazítani, mert ami érdekli a nézőt, az olvasót is érdekelné fogja.

Az amerikai sajtó színvonalas kiadványainak példányszáma jócskán elmarad a bulvársajtótól. A tekintélyes New York Times napi példányszáma nem éri el a 900 ezret, de jegyzik az egész világon. A Sun, a Globe és a többiek ugyan csak a szupermarketekben „sztárok”, de a profitra — egyelőre — nem panaszkodnak...

(— asz —)

szköve (7) - Nemzeti Színház: Mózes (de. 11); Enekes madár (7) - Várszínház: Csiksomlyói passió (de. 11. 7); Tasso (Kamaraterem, fél 8) - Madách Színház: Doctor Herz (du. fél 3. este fél 8) - Madách Kamará: Edes fiam (7); Elelem bére (este fél 11) - Vigszínház: A nadrág (du. fél 3); A padlás (fél 8) - Pesti Színház: Rendőrség (XIV. bérl. 3. ea. 7) - József Attila Színház: Dörmögők vidámparkja (de. fél 11); Nem fizetünk... (7); Legnagyobb magyar (Stúdiószínpad, du. 5) - Thália Színház: A kék madár (de. 11); Családi ágy (7) - Thália Stúdió: Szavanna-öböl (du. fél 3) - Fővárosi Operettszínház: Csárdáskirály (du. fél 3. 7); Egy nő, akinek lelke van (Zseb-színházban, fél 8) - Józsefvárosi Színház: Egy bolond százat csinál (7) - Radnóti Miklós Színpad: Uri divat (7) - Vidám Színpad: Szexbogyó (7); Ninoeska (este fél 11) - Kis Színház: Kellemes hűsvéti ünnepek! (fél 8) - Mikroszkóp Színpad: Hacsek-Sajó a történelemben (du. 4); Az állam is felkopik... (fél 8) - Szkené Színház: Játék (7) - Hököm Színpad: Svejk, a derék katona (7) - Arany János Színház: Csillacska csodái (de. fél 11); Emil és a detektív (du. 3) - Állami Bábszínház: Dani Bogárországban (de. 11, du. 4, Népköztársaság útja 69.); A három kismalac (du. fél 3, fél 5. Jókai tér 10.) - Fővárosi Nagycirkusz: Ujra itthon! (de. 10., du. fél 4, este fél 8).

VASÁRNAP

Operaház: A kékszakállú herceg vára; Változatok egy gyermekdalra; A csodálatos mandarin (R. bérl. 6. ea. 7) - Erkel Színház: Parasztabecsi; Bajazzók (12. bérl. 6. ea. 7) - Katona József Színház: Übü király (7) - Nemzeti Színház: Enekes madár (7) - Várszínház: Csiksomlyói passió (7) - Madách Színház: Doctor Herz (fél 8) - Madách Kamará: Szenaláz (fél 8) - Vigszínház: Csókos asszony (7) - Pesti Színház: Különóra - Kopasz énekesnő (7) - Thália Színház: Doktor úr (7) - Fővárosi Operettszínház: A vig özeveg (7) - Szkené Színház: Szentivánéji álom (7) - Mikroszkóp Színpad: Felettünk a béka (fél 8) - Vidám Színpad: Van, aki forrón szereti (du. fél 3. 7) - Állami Bábszínház: Dani Bogárországban (du. 4, Népköztársaság útja 69.); A három kismalac (de. fél 12. Jókai tér 10.) - Hűvösvölgyi Szabadtéri Színpad: A búvós tűzszersám (de. fél 11) - Fővárosi Nagycirkusz: Ujra itthon! (du. fél 4, este fél 8) - A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előjelzése a Pesti Műsorban!

HÉTVEGI SPORTMŰSOR

SZOMBAT

Autósport: Hegyi ob, Pécs, Abaliget út, 12 óra, Autocross ob, Nagykanizsa, 14.30 óra.
Gyepblabda: Gödöllői SC-HC Murska Sobota (jugoszláv), Gödöllő, 16 óra.
Kosárlabda: Férfi NB I, az 1. helyért: ZTE-Bajai SK, Za-

Vitorlás: A Veszprémi Volán és az osztrák szövetség nemzetközi versenye, Balatonalmádi, 10 óra.

KÖZLEMÉNYEK

A vásárlók kívánságára példás gyorsasággal újra megjelent és kapható Borisz Paszternak: Zslvago Doktor c. legendás regénye. (x)

Elveszett a „Referencia” Közös Vállalat Radlái Gazdasági Társaság MNB 208-53 044 2. számú bélyegző. Használat 1988. április 25-től érvénytelen. (x)

A Vigszínház június havi bérleti előadásai: 1-jén, szerdán Heltai Jenő bérlet 4. előadás, 2-án, csütörtökön Somló István bérlet 4. előadás. **A Pesti Színház június havi bérleti előadásai:** 1-jén, szerdán XVIII. bérlet 3. előadás. (x)

Különleges IBUSZ-ajánlat! Jumbo Jettel (óriásgéppel) az USA-ba! Időpont: 1988. október 22-29. Kétéle program közül is választhat! Az alábbi utakra I. és turistaosztályra még korlátozott számban fogad jelentkezéseket az IBUSZ. Poz. sz.: 95 095 **New York-Niagara vizesés I. osztály** 87 000 Ft. turista 58 900 Ft. Poz. sz.: 95 096 **New York-Orlando-Miami I. osztály** 102 000 Ft. turista 77 700 Ft. Ne szalassza el a lehetőséget! Részletes felvilágosítással készségesen állnak rendelkezésére az IBUSZ-irodák! (x)

Óbudai Közért Vállalat versenytergyalás útján 5 évre bérebe adja az alábbi boltokat: 2114. II., Zsigmond tér 13. hűs-hentesáru. 2122. II., Gárdonyi G. u. 66. hűs-hentesáru. 2455. II., Filler u. 47. élelmiszer-csemege. 2464. II., Felvinci u. 21. élelmiszer-csemege. 3107. III., Bécsi u. 88-90. hűs-hentesáru. 3121. III., Botond u. 9. hűs-hentesáru. 3431. III., Szentendrei út 81. élelmiszer-csemege. 3432. III., Bécsi u. 371. élelmiszer-csemege. 3440. III., Vörös Hadsereg út 28. élelmiszer-csemege. 3461. III., Bécsi út 21 834. hrsz. élelmiszer-csemege. 12 117. XII., Ugecs u. 2. hűs-hentesáru. 12 412. XII., Béla király u. 40. élelmiszer-csemege. 12 414. XII., Nárcisz u. 5. élelmiszer-csemege. 12 430. XII., Városmajor u. 28. élelmiszer-csemege. A versenytergyalás 1988. május 31-én kerül sor, 14.00-kor, a vállalat központjában. A pályázatokat a versenytergyalás előtt 8 nappal kérjük leadni az Óbudai Közért Vállalat közgazdasági osztályára, Budapest II., Úrömi u. 60-62. Telefon: 882-13073. mellék. (x)

A Locomotiv Tourist ajánlatból! Üdülési Görögországban - Nea Kalitratia, 8 nap, 7 éjszakai turnusok. Időpont: 1988. június 1.-szeptember 14-ig. Előállítás: vacsora. Elhelyezés: egy-, kétszobás apartmanokban. Részvételi díj: 7450-8260 Ft. Egyiptom-Izrael. Körutazás repülőgéppel és autóbusszal a fáraók földjén és bíblik tájakon. Időpontok: 1988. október 10-től 23-ig, november 7-től 19-ig, december 5-től 17-ig. Részvételi díj: 51 750 Ft. (x)

Iroda. Telefon: 187-262. (x)

A TIT Budapesti Nyelviskola nyári intenzív tanfolyamaira április 18-tól május 13-ig munkanapokon 14-től 16 óráig lehet jelentkezni a nyelviskola titkárságán: VIII., Múzeum u. 7. A tanfolyamok kezdő, átközlet, középnaladó és nyelvvizsga-előkészítő szinten indulnak angol, német, francia, orosz, olasz és magyar nyelvből, legújabb tananyagokból, anyanyelvi tanárok közreműködésével. A haladó csoportokba jelentkezők részére szintfelmérés lesz. Telefon: 341-557. (x)

Orvosi akupunktúrás fogasztás szerdan, pénteken 17-19 óra között, VI., Lenin krt. 93. I. I. Tel.: 127-581 (csak rendelési időben), máskor 341-612. (x)

Bécsi egynapos út - autóbusszal. Részvételi díj: 666 Ft + 99 Ft áfa. Jelentkezés a Medix Toursnál, Budapest, Lánchíd u. 15. Telefon: 359-174. (x)

Videofelvétel esküvőről, eseményről, filmről, fényképről, diáról. Megmentheti mozi-filmjét, ha átesszük videóra. Amerikai rendszerű felvétel hazaira, hazait amerikai- (NTSC) írjuk át. Hangosítás, szerkesztés. Közültek is. Videofam, 21-66-75. (x)

Dr. Zergényi Péter szájszembész főorvos értesíti betegeit, hogy fogaztat magánrendelőjének telefonszáma megváltozott. Az új szám: 345-848. A rendelési helye és ideje változatlan: VIII., Mária utca 8. I. 5., hétfő, szerda, péntek 16-19 óráig. (x)

Építkezők-felújítók figyelmébe! Szőnyeg, szőnyegpadló nagy szín- és mintaválasztékban kapható a dunatúvárosi Váci M. utcai szőnyegszaküzletben. Közületeket is kiszolgálunk. 06-25-14 158. (x)

A Stúdium Nyelviskola (VIII., Szentkirályi u. 7.) 4 hetes intenzív angol- és németnyelv-tanfolyamokat indít május 16-tól. Tandíj: 1890, ill. 1990 Ft. Beiratkozás: május 11-13-án 5-től 7-ig. Telefon: 852-725. (x)

Kedvezményes áron biztosítunk helyfoglalást egyes hazai vízpárti és gyógyfürdői kempingekben június 1.-augusztus 31-ig 7 éjszakai turnusokban. Irányár 2 fő részére 1297-2792 Ft. Jelentkezés a VIA Utazási Irodákban. Budapest VIII., Üllői út 6. Tel.: 141-880, 336-536. Debrecen, Simonffy u. I/A. Tel.: 52/22-916. (x)

Az Omnibusz Utazási Iroda egzotikus távol-keleti körutazásra várja kedves utasait, érdeklődésüket és jelentkezésüket. Oszli körutazást és üdülést szervezünk a Távol-Keleten India-Thaiföldre. Elhelyezés kétágyas szállodai szobákban, teljes, illetve félpenziós ellátással. Időpont: október 19-től november 2-ig. Utazás repülőgéppel. Részvételi díj: 78 000 Ft + költőpénz. Jelentkezni és felvilágosítás: az Omnibusz Utazási Iroda főirodájában, az Engels téri Volánbusz autóbusszállomáson, vagy telefonon: 172-511 és 172-369. (x)

utazók nygeimebe! 1-4 fő részére szállások lektése kis lakásokban 120-360 Ft/nap. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az IBUSZ-irodákban! (x)

Az Európai Nyelvek Stúdiója 4 hetes intenzív, beszélgetéscentrikus angol-, német- és franciatanfolyamokat indít több tudásszinten kezdőtől a nyelvvizsga-előkészítőig, június 13-tól heti 5x3, 55 perces órában, 6-10 fős kis csoportoknak de, vagy du. vagy este. A tandíj tananyaggal együtt 3300 Ft. Beiratkozás: ill. tudásszintfelmérés: máj. 9-20-ig hétköznap 16-18 óráig a VIII., Szentkirályi u. I.B-ben (Rákóczi út sárolk). Tel.: 156-114. (x)

Nyári tábor általános iskolás gyerekeknek az Almássy Téri Szabadidő Központban! (Budapest VII., Almássy tér 6.) június 13. és augusztus 19. között, kétételes turnusokban. Egy-egy turnuson belül a következő tematikus csoportokba lehet jelentkezni: német nyelv, angol nyelv, számítógépes, sport és kézműves (maponta I. illetve 1.5 óras úszással). Részvételi díj: két hétre napi háromszori étkezéssel 7.30-17.00 óráig 2500 Ft. Beiratkozás: május másodikától hétköznap 16.00-19.00 óráig. A táborról bővebb felvilágosítást a 424-144-es telefonon adunk. (x)

Főszezonban is előszezonin áron üdülhet Hajdúszoboszlón! Üdülési 2 ágyas, pótágyvazható, fűrdőszobás szobákban. Ár: 3571 Ft/fő, 7 éjszaka - teljes ellátással, 3150 Ft/fő, 7 éjszaka - félpenzióval. Kétágyas elhelyezés esetén. **Jelentkezés:** A VIA Utazási Irodában. Budapest VIII., Üllői út 6. Tel.: 141-880, 336-536. Debrecen, Simonffy u. I/A. Tel.: 52/22-916. (x)

Az Omnibusz Utazási Iroda üdülési ajánlat Mamián. Elhelyezés: kétágyas, zuhanyozós szállodai szobákban, teljes ellátással. Utazás egynéleg. Részvételi díj: 3980 Ft-tól 5400 Ft-ig. Nyolcnapos turnusok indulása: június 4-től szeptember 24-ig, folyamatosan. Érdeklődni és jelentkezni az Omnibusz Utazási Iroda főirodájában, az Engels téri Volánbusz autóbusszállomáson vagy telefonon: 172-511. (x)

Intenzív angol- és németnyelv-tanfolyamok a 7 nyelv Nyelviskolájában: **Bp. XI., Bartók Béla út 27.** A kezdőtől a nyelvvizsgára előkészítőig, májusban és júniusban. **Beiratkozás:** Munkanapokon du. 5-től 7-ig. Tel.: 654-786. (x)

A gyászoló család mély fájdalommal tudatja minden kedves barátal és ismerőssel, hogy a Béke, Rózsafa, Kulacs, Újaki, Óreghalász étermek közkedvelt énekművésze, **Kakuci Sándor** életének 66. évében, rövid szenvedés után elhunyt. Hamvait a Kispesti temetőben május 4-én háromnegyed 11-kor kísérik utolsó útjára. (x)

Mély megrendüléssel tudatom, hogy szeretet féjrem, **Erdődy Kálmán** színművész április 25-én, rövid szenvedés után elhunyt. Felesége: Erdődy Kálmánné Vértés Nelly. (x)

Információgazdaság

A Minitel és társai

Aláírni már könnyű. Ami sok időt elvesz, az az ügylet előkészítése. Nem is csupán a partnerrel való tárgyalásra gondolkodok, bár az sem egyszerű. Addig azonban, hogy egy potenciális vevővel vagy eladóval le lehessen ülni, el kell jutni. Rendben akkor van a dolog, ha az illető már hagyományos kapcsolatot. Akkor ugyanis már létezik kölcsönös ismeretség, talán némi bizalom is. Ha viszont a külkereskedő, ahogy mondani szokás, nulláról indul, úgy nincs más út, az alapinformációkat meg kell szerezni. Rendelkezni kell az adott termékben megcélzott ország külkereskedelmi adataival, valamilyen módon *ki kell választani* a kontaktálandó vállalatok körét, be kell szerezni az eladásra vonatkozó kereskedelemtechnikai információkat stb. Ezek az adatok persze nyilvánosak és hozzáférhetőek.

Megkeresi

A legritkább esetben persze egy helyen. Adott egy könyvtár, ahol a külkereskedelmi statisztikai adatokat gyűjtik. Az illetékes munkatársnak természetesen kiadják a kötetet, az az érdekes sorokat pedig kigyűjtheti. A kereskedelemtechnikai jellegű információk ugyancsak megvannak, csak *másutt*. A hozzáférés módszere is hasonló, könyvekből és füzetekből kell a keresett információt kibogarászni. Nem megy másként a *partnerkeresés* sem. Vastag könyvek tartalmazzák egy adott ország vagy régió vállalatainak adatait, ABC-sorrendben vagy ágazati bontásban.

Előfordul persze, hogy a legjobb szándék mellett sem sikerül minden tökéletesen. Kisebb a baj, ha csupán a *nyomdai* átfutás és a postázás miatt nem áll a kért adat a vállalat rendelkezésére. Akkor már több a gond, ha a kötet éppen kézben van, vagy valaki *kölcsönkérte*. Az ilyen kiadvány ugyanis devizában meglehetősen drága, a legtöbb helyen így csak egy példányban létezik. Nem is adják ki sokszor a kezükből és jogosan! Az már persze egy másik oldala az éremnek, hogy ily módon az *örvendetesen* szaporodó vidéki külkereskedelmi joggal rendelkező cég képviselőjének is Pestre kell utaznia, hogy néhány adatot valahol megnézzzen. Kérhetne persze *levélben* is felvilágosítást. Az illetékes ügyintéző persze nem szakembere legtöbbször az érintett szektornak, *megbocsátható* így, ha értelmezésre nem vállalkozik és az sem meglepő, ha „nem veszi észre”, mi az adott szabályozás lényege.

Marad tehát a *személyes* kontaktus. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között a szükséges információk begyűj-

tése sok munkaórát vesz igénybe, vagyis annál később léphet csak ki a vállalat a világpiacon. Az sem vitatható, hogy az adatok összeszedésének ez meglehetősen drága módja. Részben itt a válasz arra, *mitől magasak* az üzletkötésre eső általános költségek...

Céginformáció

Lehet másképp is. A példa most nem csupán japán vagy amerikai lesz, hisz számunkra ezek az országok *nem mérvadó*k, lévén ők a „csúcs” képviselői. Figyelemre méltóak azonban azok a szolgáltatások, melyeket a francia Minitel-rendszer képes nyújtani. E kapcsolat keretében összesen 3 millió résztvevő számára 6 ezer fajta szolgáltatás érhető el. Az ügy ott kezdődik, hogy a telefonkészülékhez kapcsolható terminált a posta ingyen adja. Számára az üzlet ugyanis nem a berendezés árusítása, hanem az, hogy a terminált használják. Bizonyos adatkör márpedig azonnal hozzáférhető az előfizetőnek. Naprakész információt kaphat például a 24 millió telefontulajdonosról, név, lakcím és foglalkozás szerint, leolvashatja az árfolyamokat. Meghatározott telefonszámok tárcsázása esetén már speciális adatbankokba lehet belépni. Ilyen például a francia export-hitelbiztosítási rendszer, a Co-face szolgáltatása. Az érdekelt vállalatok számára az igénybevétel ösztönzött, hiszen a fizetendő díj minimális, mindössze 20 frank óránként. Ez azonban csak egy a létező és tárcsázással hozzáférhető adatbázisok közül. Egy másik, importőr és exportőr vállalatokat, érvényes ajánlatokat tart nyilván, míg egy harmadik piacutatási bibliográfiát kínál. Igénybe vehető a Credit Lyonnaise segítsége is. A nagybank országokról nyújt gazdasági információkat, illetve gyakorlati tudnivalókat. Ha a cél az, hogy megtudjuk *ki szervez a világ egy bizonyos szögletében* kiállításokat, a *Credit Lyonnaise-t* kell hívunk.

A sor még folytatható. Létezik és a Minitelen belül hozzáférhető például a Telexport, a francia kamarák szövetségének a szolgáltatása, amely tartalmazza a *külkereskedelmi szabályozás és kereskedelemtechnika finomságait* is. Vagy ott van a *Firmexport*, mely lényegében *céginformáció*. Az már csak közvetve segíti a külkereskedőt, hogy telefonon az AFP hírügynökség archívumában is „ellapozgathat”. A szolgáltatások fenti listája persze csak a mai helyzetet tükrözi és informatikai szakemberek szerint a távlatok még ígéretesebbek.

Gara Szabolcs

Iparművészeti Múzeum

Reneszánsz és man

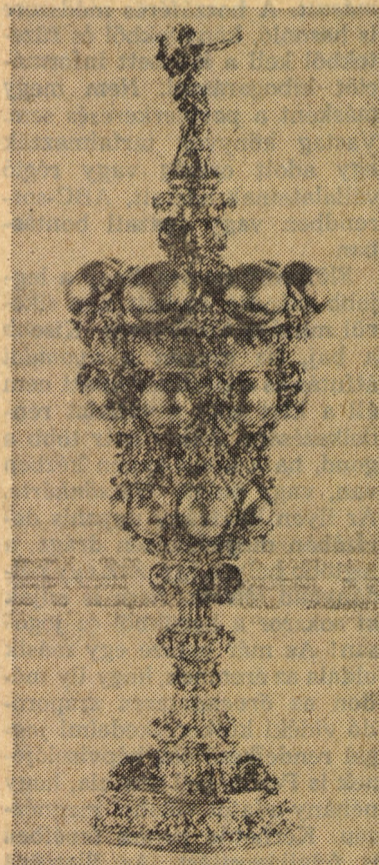
Az Iparművészeti Múzeumban legutóbb az *Amerikai design* című kiállítás alkalmából nem lehetett leejteni egy gombostűt sem, a bemutató első napjától az utolsóig egyfolytában. Szó se róla, a mutatvány megérdemelte a tömegsikert. Most újabb kiállítás nyílt ugyanott, az első emeleti galérián, és szerény szakvéleményem, hogy ez a mostani, amely az európai iparművészet stíluskorszakai közül a reneszánsz és a manierizmus alkotásait mutatja be, még az amerikai design-nál is *nagyobb érdeklődést érdemel.*

Hogy miért? Például azért, mert egyes, komolytalannak igazán nem nevezhető művészettörténész tudósok szerint a reneszánsz volt az utolsó, igazi stíluskorszak. Vagy például azért, hogy ámuljunk és bámuljunk: micsoda fantasztikus kincsei vannak a mi Üllői úti múzeumunknak az európai és magyar reneszánsz iparművészetéből; *kincsek* a szó szoros és átvitt értelmében egyaránt. Vagy például azért, hogy gondolkodjunk már el azon egy pillanatra: a mi korunk használati tárgyai közül (bútorok, ékszerek, szőnyegek, textiliák, órák, ruhák, evőeszközök) vajon mit és mennyit őriznek majd közel félezer év múlva az akkori múzeumok. Mert ami e kiállítás tárgyait illeti: ma ugyan féltett múzeumi kincsek, de valaha éppen olyan használati darabok voltak — igaz, a mindenkori gazdagok és hatalmon levők tulajdonában —, mint a mai, silány minőségű, nagyipari előállítású tárgyak. Mi több, mint a mai, egyedi tervezésű és kivitelezésű iparművészeti darabok, amelyek közül igen kevés fogja megérni a következő évezred közepe táját; s ehhez a megállapításhoz igazán nem kell nagy merészség.

Mint ahogy azt is kockázatmentesen meg lehet jósolni: ezen a kiállításon mindenki megtalálja azt a tárgyat, vagy azokat a műveket, amiért a mostani bemutató hosszú ideig emlékezetes lesz a számára. Az itáliai reneszánsz masszív, mégis elragadó szépségű bútorai, a mérsékelt kényelmű, úgynevezett Savonarola szék, a nemes méltóságú ládapadokról nem szólva; a francia reneszánsz kifinomult izlésről való, lenyitható íróasztala, támlásszéke, függesztett bölcsoje, vagy a díszes bronz kopogtatók szinte kézzel kézre adják a szépre szomjazót, egészen addig, amíg egy — olyan térleményhez el nem vezetik, amely a magyar múzeumokban meglehetősen ritka. Az emeleti galéria első fordulója előtt úgy érezheti az ember, mintha valamelyik gazdag nyugat-európai vagy itáliai múzeum látogatója volna. Az itt egybegyű-

nemcsak azért keltheti fel méltán az érdeklődésünket, mert a nemesfémekből készített evőeszközök, nagyméretű és bonyolult álló órák kétszeresen is értékesek; hanem azért is, mert e tárgyakon nyomon követhető az iparművészet és a korabeli, élenjáró képzőművészet szoros kapcsolata is. Például számos ötvös-, üveg- és kerámiatárgyon felfedezhetők *Dürer* és *Holbein* metszeteinek alakjai, esetleg maguk a példaadó metszetek, melyek nyomán az ügyes kezű mesteremberek dolgozhattak. Más szempontból értékes egy-egy söröskupa, amelyet kívülről színes ruhás alakok díszítenek körben: ezek a 3-4 centiméteres alakok a viselettörténezsok számára fontos dokumentumok.

A kicsit dekadens, túldíszített, keresetten különlegességekre törő késő reneszánsz művészetet manierizmusnak nevezzük (az olasz *maniero* — a magyar *manir* — elnevezés is a *kimódoltságot* ragadja meg elsősorban jellemzői közül). Ebben a korban a művész szinte mindenre képes, kezűgye-se és technikai lehetőségei birtokában, amire fizetőképés kereslet van. Így jönnek létre a szép formájú csavart tengeri kagylóból és aranyozott

„...egi öreg hupa, a fedelen egi ember formán chinált kép a labanal egi Kuvasz, egi kis gyemant a' mellén, dirib-darab apro giöngliökkel keöröl”. (Esterházy Istvánné Thurzó Erzsébet inventáriuma, 1642) — a serleg a nürnbergi Hans Petzolt műve 1612-ből

ezüsből összeszerkesztett (és micsoda finom kézimunkával megcsinált!) fantáziadús tengeri kagylóból és aranyozott